

POLITICA EXTERNĂ - II -

1930- 1932

Restaurația.Carol II , 8 iunie'30

Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 1930/'31

1.) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30

(DAD, MO 1, ședința din 15 nov.'30, p. 1-4)

[L.D: text integral, xerox.În calculator, dispersat problematic.Integral, la Guvern
Colorarea, sublinierile, parantezele drepte, îmi aparțin, urmînd a fi comentate]

Participă: Regele Carol, MS Mihai, guvernul, senatori, deputați.

[G.G.Mironescu]

▣ Politica externă

[LD: prima oară cînd în mesaj se intră brusc în politică externă, datorită faptului că
GGMironescu este și prim-ministru și ministr. de externe! !]

"Relațiile României atît cu țările aliate cît și cu celelalte State sunt deplin mulțumitoare.
România urmărește ferm politica ei esențialmente pacifică, întemeiată pe respectul
tratatelor în vigoare , pe alianțele și amicitțiile avînd de scop păstrarea păcii și pe
principiile Societății Națiunilor , căreia îi dă cel mai devotat concurs.

"În aplicarea acestei politici, **România a aprobat ideea unei legături federale [???**
între Statele europene, a aderat la jurisdicțiunea obligatorie a **Curții de justiție
 Internațională de la Haga**, și a întărit **alianța ei cu Cehoslovacia și Jugoslavia** ,
dînd o formă unitară acestei alianțe defensive[Mica Antantă] , izvorită din dorința de a
menține pacea și destinată a o apăra. (ovații)

" Asemenea , amicitia ei cu Belgia a găsit o nouă confirmare prin încheierea unui
tratată de arbitraj și conciliațiune .(aplauze prelungite)

"În ultima adunare a Societății Națiunilor, țara noastră a avut satisfacțiunea de a
constata încrederea și simpatia ce și-a cîștigat prin cooperarea sa devotată la opera de
consolidare a păcii.[Titulescu?] (Ovațiuni prelungite, și îndelung repetate)

" Relațiile comerciale cu Statele străine , stabilite pe noi baze potrivit noului tarif
vamal, au determinat încheierea de noi tratate de comerț.
După închiderea sesiunii parlamentare precedente , s-au încheiat tratatele cu Anglia,
Cehoslovacia, Franța, Letonia. Norvegia și Polonia." (p. 1-2)

Mesajul Regal, 15nov.'30

2.) Mihail Manoilescu (ministrul Industriei și comerțului) , 3 dec.'30

(DAD, MO. 12, ședința din 3 dec.'30, p. 146- 149)

Răspuns la interpelarea (1 dec.'30) deput. Șt.Mihăescu (PNȚ)

[LD: **Manoilescu** , proaspăt **intrat în guvern și PNȚ**, trăește clipa lui de glorie
românească , datorită Restaurării regelui Carol II .

Vechile lui preocupări de doctrină economică,pe care încercase să le "implementeze "
și în guvernarea PP-averescan,își găsesc un nou teren de aplicare.

Atenție ! la conceptul lui de "**protecționism agrarian** "

Eu recunosc că nu prea pricep teoria lui, de aceea voi cita discursul său...]

Manoilescu / nov.'30

Conferința a II-a de la Geneva , nov.-dec./?/ 1930 .

O delegație română, sun conducere lui, **a participat la conferință**, și este bucuros că Parlamentul manifestă interes pentru problemele economice (ceea ce nu prea se întâmpla prea des !), ca **un semn al timpului**, deoarece s-a intrat într-o nouă fază a **cooperării internaționale**, necunoscută înainte de război : **acțiunea economică concertată**, ca o componentă a **politicii externe**. [**vezi în continuare , după paranteză...**]

Manoilescu / dec.'30

▣ Recurs istoric

A doua zi după război, în **acțiunea întreprinsă la Geneva, de apropiere a popoarelor** în domeniul economic și politic, au existat oarecari **ezitări**, oarecari **fluctuații**, încât **nu s-a conturat o doctrină, o directivă generală**, pe baza căreia să se dezvolte **cooperarea economică**.

Conferința economică din 1927, în care multe state și-au pus mari speranțe, **n-a dat rezultatele necesare**. Dar de la '27, s-au înregistrat progrese importante.

Ideologia care s-a creat la Geneva a fost **dominată de două idei** :

/ " **toate statele**, care au **interese economice identice**, să se apropie între ele, într- un spirit de **solidarizare** ;

\ **statele constituite în mari grupe**, cu **interese identice**, să trateze între ele , într-un spirit de **cooperatie**."

Această **idee nouă**, "**ideea constituirii organice a Europei și a statelor lumii** într-un **sistem mai logic**, bazat pe **apropierea între popoarele cu situațiuni identice și diferențierea și coordonarea între acelea cu situațiuni deosebite**." "

Manoilescu / dec.'30

▣ Statele agricole.

Astfel s-a ajuns la conferința de la Geneva , care a pus **problema de căpetenie** : "**a tratamentul preferențial** urmărit de către **statele agricole ale Europei** pentru **produsele lor agricole**."

La baza acțiunii noastre comune , care pornește mai de mult, stau **două principii** :

/ **recunoașterea intereselor speciale ale țărilor agrare**, interese foarte deosebite de acele ale țărilor industriale

\ **necesitatea unei solidarizări a țărilor agricole**, pentru ca, în colaborarea cu țările industriale, să apară ca un **bloc** și să trateze **nu de la putere la putere**, ci **de la tovarăș la tovarăș**, ca **membri ai comunității europene**. (p. 146)

Manoilescu / '30

▣ Contribuția românească.

Această idee s-a născut în **ședința din martie** [1930?] la

Conferința internațională pentru acțiune economică concertată , când distinsul coleg **Virgil Madgearu** (aflat în fruntea delegației românești)

"a afirmat închip oficial **ideea solidarizării statelor agricole europene și ideea tratamentul preferențial**."

Această afirmare a avut de întâmpinat ,de la început,cea mai teribilă dintre **rezistențe** a unor **interese ce păreau amenințate** și a unor **vechi prejudecăți** .

"**Toată mentalitatea europeană și toată mentalitatea occidentală** în materie de **comerț internațional**, a fost clădită pe **ideea unei libertăți totale în schimbul internațional** și ceea ce se numește **clauza națiunii celei mai favorizate** ." [...]

al unei **egalități perfecte** în tratamentul pe care fiecare națiune îl acordă celeilalte.

/ Până acum, **diferența de tratament** nu se poate concepe decât **între țările** care sunt legate de **relațiuni de aceeași colonie față de metropolă**,

sau între țările care au ajuns la adevărate **uniuni vamale** .

Ideea de diferențiere între ele, în **relațiunile dintre statele agrare**, de a crea **preferințe pentru unele [???** în dauna celorlalte [??? este o idee nouă și îndrăzneată

și nu este de mirare dacă **rezistența a fost atât de puternică**.

Cu atât mai important este de remarcat pasul care s-a făcut într-un timp atât de scurt"

Conferința de la Varșovia, vara 1930.

Madgearu a avut un **rol principal** în inițierea **conferinței de solidarizare a statelor europene agricole**. Din cele 8 state participante, **5 au aderat la rezoluție**.

Conferința de la București ,(?) a continuat pe aceeași idee, în același scop.

La Adunarea **Ligii Națiunilor**, sept.'30, statele ce participaseră la conf.de la Varșovia, s-au prezentat **ca un bloc**,iar purtătorul de cuvînt al lor a fost **Madgearu**.

Manoilescu / dec.'30

"Rezultatul acestui prim contact,aș îndrăzni să spun, dacă cuvîntul n-ar avea oarecare îndrăzneală, **această ciocnire, [???** între ideea clară , îndrăzneată, **a statelor orientale ale Europei și Europa occidentală și rezultatul acestei prime ciocniri** [LD: frază absolut neinteligibilă !] rezultatul a fos considerabil, întrucît **Comitetul economic permanent** de pe lîngă Liga Națiunilor **a admis** " aproape împotriva așteptărilor " să pună în discuție problema la... Conferința a II-a de la Geneva

Manoilescu /dec.'30

Conferința a II-a de la Geneva , nov.-1930 .

Pînă acum, centrul de greutate al **discuțiilor economice de la Geneva**, este **preocuparea statelor occidentale de a deschide larg granițele țărilor agricole** , consumatoare de produse industriale, **pentru exportul lor industrial**.

Pentru prima oară ,**pe agenda conferinței** a apărut **pentru țările agricole:**

o revendicare veche , acea a creerii **creditului agricol** ;

o revendicare nouă , aceea a **tratamentului preferențial**. (p. 147)

/ **Manoilescu** a continuat acțiunea lui **Madgearu**,la Geneva : Blocul țărilor agricole, format din Polonia, Ungaria, Jugoslavia, Bulgaria, România, cu o aderare "foarte simpatică" din partea Estoniei, Letoniei și Cehoslovaciei (din solidaritate cu noi) .

/ **"Am arătat țărilor occidentale** , mai întîi , un lucru , și anume că

este o utopie a se urmări însănătoșirea economică a Europei

pe calea **desființării barierelor vamale [???**] .

"Am dat exemplul României care a produs o puternică impresie.România a redus tariful vamal cu un procent de 10-25 % , în 1929.Rezultatul , care a fost ? A sporit importul produselor industriale din Occidentul Europei ? Dimpotrivă, a scăzut enorm șiam dat cifre , care au impresionat." [LD: etc etc etc...renunț !]

Manoilescu / dec.'30

▣**Tratamentul preferențial .**

[LD:încerc să rezum ce spune dar este incoerent,neinteligibil,indică statistici neconcludente ... Nu am mai întîlnit așa ceva !]

/ În materie agricolă, **statele occidentale** unele **"liber-schimbiste"** - Anglia, Elveția, Olanda - permit **importul cerealelor cu o simplă taxă vamală** statistică ;

altele, cu **regim de protecție vamală** - Germania, Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Italia- **importul cerealelor** din Europa orientală se face **în proporție foarte mică** (față de importul de peste ocean)

/ **Importul european** de cereale **din țările agricole [sau din România ?]**, reprezintă doar **15%**. (Înainte de război, Vechiul regat + Rusia alimenta occidentul în proporție de 60 %)

/ În **tratamentul preferențial**, există un tarif general, acordat țărilor de peste Ocean, și **un tarif mai redus**, care ar trebui acordat **țărilor agricole din răsăritul Europei**.

Manoilescu /dec.'30

[LD: renunț să citez.Poate este interesant dar eu nu pricep nimic, nimic, înșir doar cîteva idei , de ale căror sens sunt sigură...]

/ În cazul micșorării schimbului dintre noi și Occident, pericolul nu este pentru noi, ci pentru țările occidentale: **noi ne vom restrînge la o stare de primitivitate** , dar nu pierim , pe cînd Europa occidentală va fi înfometată ;

/ Un alt pericol constă în faptul că **vom fi împinși**, fatalmente, **să ne dezvoltăm o industrie forțată** (ceea ce nu convine occidentului) ;

/ Lui i s-a făcut cinstea să participe la încheirea "**Protocolului Stuchy**" (după numele președintelui elvețian) dintre țările grupului agricol răsăritean și Germania, Austria, Italia,Elveția și Cehoslovacia ,prin care, **pentru prima oară**, **se recunoaștea tratamentul preferențial ca o "metodă licită"**;

/Ideea **taratamentului preferențial** a fost **acceptată**, mai bine zis "**tolerată**" ,cu un număr de condiții (restrîns numai la cereale și derivate) , **ca o derogare de la clauza națiunii celei mai favorizate**, dar a fost admisă ca anexă la rezoluțiile comitetului;

/ Din acest moment,speră să se inaugureze **o serie de convenții** bazate pe **tratamentul preferențial**; este **un merit mare al guvernului**. (p. 149)

- **IGDuca** :Protocolul semnat la Geneva, **este dat publicității** ?Este interesant să fie cunoscut, deoarece toate încercările de solidarizare europeană interesează.

Manoilescu :da,i-l va pune la dispoziție.

Voci : "Trăiască Manoilescu !"

S.Mihăescu : "România a obținut, mulțumită dlui ministru Manoilescu, **un foarte greu dar foarte frumos succes**, în **greaua bătălie care s-a dat la Geneva**, pentru că dvs știți că Geneva își făcea **un punct de eroare din clauza națiunii celei mai favorizate.**"

Manoilescu : Exact.

Mihăescu : "Toate **statele** , mai ales cele **puternice**, nu voiau să cedeze din acest **drept câștigat**.De aceea **România a avut un mare curaj** când **s-a pus în fruntea țărilor agricole**, ca să **dărime această prejudecată**.Și putem să **felicitim guvernul nostru** , și **în special pe d.Manoilescu**, pentru că **a reușit așa de bine** în această grea misiune.A trebuit pentru aceasta **talentul** deosebit și **competența** recunoscută a d.

Manoilescu (aplauze prelungite, îndelung repetate)

I,M.Leon : "Ai abandonat pe d.Madgearu ? "

Mihăescu : Madgearu a avut meritul și curajul de a începe această acțiune.

Manoilescu / dec.'30

3.) Grigore Gafencu (PNȚ, deputat de Fălticeni), discurs la mesaj, 3 dec.'30

(DAD, Mo.12, ședința din 3 dec.'30, pag.152-157)

[LD:discurs integral-xeroxat;supratitluri, sublinieri, paranteze-LD.

Ministru de externe era **GGMironescu**, devenit și prim-ministru;

Gafencu lucrase un an la Ministerul de externe.

Consider discursul lui ca **un semnal de alarmă** (este **primul** lui discurs parlamentar) , față de felul cum **parlamentarii români**, dominați de pasiuni politice interne , tratau problemele diplomatice.

Discursul lui poate fi integrat în **seria de îndrăzneli ale generației tinere**, față de (în acest caz) indiferența ,steriotipia, lipsa de tradiție, miopia cu care erau abordate problemele diplomatice în Parlament.

"Valul nou" în diplomația română , aș numi această manifestare, deși va mai trece o vreme până se va impune la **cîrma diplomației românești** , **dominată de Titulescu**,(pe care eu o consider încă **de modă veche**, deosebirea fiind doar că **Titulescu luase locul monarhului !**)

ceea ce îmi va crea serioase opoziții din partea istoriografiei românești !]

Gafencu /

▣ Necesitatea dezbaterii politicii externe

Vrea să atragă atenția asupra **situației și politicii externe** a României din mai multe **motive**:

" **Întîi**, fiindcă socotesc că **e bine ca din cînd în cînd să ridicăm privirile** noastre de la problemele interne și mai cu seamă de la neînțelegerile noastre interne, **spre problemele de care depinde soarta țării**.

"**În al doilea rînd**, fiindcă socotesc că **este bine ca din cînd în cînd să facem bilanțul activității noastre externe** , să vedem care sunt **progresele** realizate , care sunt **greutățile** care se ridică în cale și să căutăm a desprinde din schimbul nostru de vederi, **dacă nu o doctrină - în acest domeniu**, unde în fiecare zi trebuie să facem față unor realități schimbătoare,**doctrinile politice par inutile** - dar în orice caz **anumite linii mari de conduită** , care sunt cu atît mai necesare,cu cît în domeniul politicii externe, **nu ne putem sprijini pe o tradiție bine stabilită**.

"**În al treilea rînd**, am ținut să atarag atenția dvs., asupra problemelor de politică externă ,fiindcă socotesc că **situația noastră externă este serioasă**, că se impune **o cercetare conștiințioasă** și luarea unor **hotărîri chibzuite și grabnice**.

" Îmi dau seama că **trebuie oarecare îndrăzneală** pentru cineva care nu a vorbit niciodată de la această tribună, **să turbure astfel liniștea neînțelegerilor noastre interne** .**E o idee ciudată** , care nu-mi putea veni decît **în străinătate** .
Acolo mi-a și venit."

"Urmărind de aproape **curențele de idei la ordinea zilei**, care frămîntă **presa internațională, lumea politică și diplomatică**,am putut constata, acum în urmă, **o atmosferă de pesimism, de îngrijorare generală**

și am crezut de **a mea datorie să vorbesc** despre **această îngrijorare.**" (p. 152)

Gafencu / dec.'30

▣ **Diplomație pasivă.**

" **Cauzele** [de îngrijorare și pesimism] **sunt multiple.**

E **criza economică generală**, sunt **neînțelegerile franco-italiene**, sunt rezultatele **alegerilor din Germania**, dificultățile de care se izbește **politica de dezarmare**, dar, în primul rând, cele **două mari cauze** de îngrijorare sunt : politica din ce în ce mai precisă de **revizuire a tratatelor** și **politica militară și economică a Rusiei.**"

"Cine ar putea spune, d-lor deputați, că **aceste două motive** de îngrijorare **nu ne privesc și pe noi ?** Și totuși, **cu câtă seninătate nu le facem noi față !**

"**Cine a văzut parlamentul francez**, Parlamentul țării celei mai bogate și celei mai bine înarmate țări din lume, vibrând de emoție, de câte ori se vorbește de siguranță...

rămâne uimit de curajul cu care **noi** [România], **așezați** așa cum suntem așezați, și **pregătiți**, așa cum suntem pregătiți, **facem față primejdiilor europene.**"

Este drept că la noi, **este o credință înrădăcinată** că, în chestiunile de **politică externă**, **degeaba ne necăjim**, **căci aceste probleme sunt deslegate aiurea și în afară de putința și voința noastră.**" (p. 152)

Gafencu / dec.'30

▣ **Diplomație activă.**

"**Această credință nu mai este astăzi justificată.**

Nu mai suntem un simplu obiect de politică externă de care să hotărască, ca pe vremea Triplei Alianțe, dnii: Bismarck sau Buelow ;

suntem un popor de 18 milioane de oameni, așezat în **punctul cel mai critic al Europei**

" **Acțiunea noastră directă**, **grija noastră vie**, **interesul nostru constant**, **pot înfruri lucrurile în bine**, după cum **nepăsarea, lipsa noastră de interes și informațiuni**, pot agrava **situația și primejdia** care o amenință." (p. 152)

Gafencu / dec.'30

Partea fixă a diplomației : alianțele defnsive, conciliațiune, pace.

[LD: nici **Gafencu nu se sustrage antipatiei conjuncturale față de PNL**, **sărind peste fundamentul construcției sistemului de alianțe**, datorat lui **Brătianu !**]

"**Aceasta nu înseamnă**, d-lor deputați, că **nu avem și acum anumite principii de politică externă imuabile**, de care **nimeni nu se poate atinge**: este **partea fixă, constantă** a politicii noastre externe, partea **rezervată alianțelor noastre.**

" Pe măsură ce se precizează **anumite primejdii**, ne dăm cu toții mai bine seama **cît de vitale** sunt pentru noi **legăturile cu aliații și prietenii noștri.**" (Aplauze)

"**Sistemul nostru de alianțe defensive** pe care îl datorăm lui **Take Ionescu** și pe care, de altfel, **toate guvernele** care au urmat de atunci, **l-au respectat și întărit, este scutul, ființa noastră de stat.** De aceea, **legăturile politice cu aliații noștri** au ajuns să fie, în scurtă vreme, adevărate **legături de suflet.**"

Gafencu / dec.'30

▣ **Colaborări și inițiative .**

[LD: nu **GMironescu**, ministrul de externe, este asociat succeselor, **ci Titulescu !** Consider acest fenomen "specific românesc", de a ne îmbăta cu recunoașterile exterioare. Acest **cult pentru Titulescu va crește**, **treptat-treptat**, vom vedea cum...]

" De altfel, **acest sistem** de alianțe defensive **este** cît se poate de **mădios** și de **favorabil** unei **acțiuni pozitive** pentru **organizarea păcii**, unei adevărate ofensive pentru pace.

România, grație acestui sistem de alianțe, **a putut**, alături de aliații și prietenii săi, **să participe** la toate **acțiunile europene de conciliațiune** și de înțelegere între popoare, a putut participa la toate **inițiativele generoase de la Geneva**, a semnat **pactul Kellog** și **protocolul Litvinow** și, în sfârșit, **a luat ea însăși anumite inițiative** din cele mai interesante pentru a aduna interese

comune și a le apăra în comun, ca de pildă, acum în urmă,

prin **coalizarea intereselor agricole ale statelor răsăritene.**" [Manoilescu - nov.'30]

" Această colaborare a noastră la organizarea păcii ,a dus la **succese** incontestabile și a **întărit situația noastră pe piața internațională** .

" **Datorim ceasta** în bună parte **activității strălucite ,talentului și patriotismului d-lui Titulescu.** (aplauzela **PNȚ**)Datorim aceste succese - trebuie să o

recunoaștem - și **politicii noastre economice**[Madgearu] ,care,

punînd capăt unor neînțelegeri trecute [PNL-PNȚ] ,

a reșezat România în sfera de interese a comunității europene." (apaluze la **PNȚ**)

Gafencu / dec.'30

▣ Conciliațiune și pace.

" **În parlamentul francez** s-a pus întrebarea, acum în urmă,

față de **primejdiile care amenință din nou Europa,**

față de **nemulțumirile** care se arată **pretutindeni :**

dacă Franța nu ar face bine **să pună capăt politicii de conciliațiune,**

de bună înțelegere și dacă nu ar face bine **să o înlocuiască**

printr-o politică mai severă, mai energică ?

După o frumoasă cuvîntare a d-lui **Briand**, ministrul de externe al Franței,

Parlamentul francez a hotărît, cu o frumoasă majoritate,

că **oricare ar fi primejdiile [???** care amenință pacea europeană ,

Franța va continua să pună toate eforturile ei și toată greutatea

autorității ei morale , **în slujba politice de conciliațiune.** "

" În ce ne privește, **nu putem și noi decît urma frumoasa pildă a mării noastre**

aliate .Oricare ar fi primejdiile care ne amenință [??? , **suntem hotărîți și noi** , cu

cele mai bune intențiuni și cu toată sinceritate, **să ducem pînă la capăt lupta pentru**

pace .

Aceasta este politica noastră. "

(p. 152)

Gafencu / dec.'30

Partea dinamică.

[LD: **atenție la nuanță ! Aici stă noutatea.**]

" Dar bine înțeles, d-lor deputați,**politica noastră nu se poate opri aici.**

Este foarte , foarte frumos **să vorbim de pace și iarăși de pace ,**

la Geneva și la toate **banchetele oficiale**, unde este reprezentat Ministerul nostru de

Externe.E cu atît mai frumos, cu cît este și **foarte sincer.**

"**Dar cînd la cuvîntul păcii, ecoul răspunde prin amenințări ,**

este de **datoria noastră să ne îngrijim** nu numai de bunele noastre intenții și

de frumoasele noastre cuvinte, dar și **de răsunetul lor."**

"**Care sunt primejdiile care ne amenință , care este seriozitatea lor,**

care este **gravitatea lor ?"**

"**Este partea dinamică** a politicii noastre externe , despre care **aș dori să vorbesc,**

acea **parte care ar trebui să prevină primejdiile** ,sau,cel puțin ,**să le cunoască ,**

cei ce ar trebui să le cunoască, sau ,cel puțin , **să le studieze** , și care ,

urmărind zi de zi **realitățile schimbătoare** ale politicii noastre externe ,

ar trebui **să ne învețe zi de zi, cum să le facem față."**

Gafencu/ dec.'30

▣ Respectarea tratatelor de pace.

[**Previziune pesimistă care va fi confirmată, în 1940... leagă de mărturisirile lui ...**]

"Sigur, d-lor, **avem principii de politică externe foarte bune, vrem pace,**

vrem să întărim pacea, **dar** toată munca noastră pentru **organizarea păcii,**

are la baza ei credința noastră și respectul nostru față de tratatele de pace. " (p. 153)

" **Atunci cînd o acțiune se organizează** din ce în ce mai sistematic ,

o acțiune care este îndreptată **nu împotriva metodelor noastre** de politică externă,

nici împotriva idealului pe care îl urmărim [pacea] ,

ci împotriva tuturor acțiunilor și năzuințelor noastre,

împotriva integrității noastre teritoriale și politice,

prima noastră datorie este să cunoaștem această acțiune ,

să căutăm **să o definim, să o înțelegem,**
ca nu cumva , pe cînd cu cele mai bune intențiuni și sentimentele cele mai frumoase,
lucrăm la consolidarea lor, **să ni se surpe temelilele sub picioare"** (p. 153)

Gafencu / dec.'30

▣ Ungaria.

[LD: nerealism, vulnerabilitate, miopie]

" Avem de pildă, la apus, pe vecinii noștri **maghiari.**
Nimeni d-lor, nu le va lua în nume de rău patima cu care rămîn legați
de **amintirea unei Ungarii milenare.**Nimeni de asemeni **nu-i va învinui**
pentru **silințele** care și le dau **ca să păstreze** în viață cît mai multă vreme
această frumoasă amintire."

"În ce ne privește pe **noi,** trebuie să ne silim de a nu lăsa **nici o umbră de îndoială**
asupra **hotărîrii de a apăra** cu toate puterile **un hotar** pe care îl considerăm
și **drept și definitiv, să convingem pe vecinii noștri,**că
realitatea unor interese comune importante și posibilitățile de **trainică colaborare** în
domeniul economic,**trec înaintea [?!?]** visurilor celor mai frumoase și a celor mai duiioase
amintiri " (**aplauze prelungite**)

" **Dar dacă nu avem aproape nimic** față de **manifestațiunile iredentiste** maghiare ,
aflta timp **cît ele sunt cuprinse în limitele patriei maghiare,**este **cu totul altceva** cînd
aceste manifestații se petrec **la Sofia, la Angora, la Berlin, sau aiurea.**
Nu ne mai aflăm atunci în fața unei atitudini, ci **în fața unei acțiuni** și avem dreptul nostru
să ne întrebăm **dacă nu cumva această acțiune sistematică** este îndreptată
pentru răscolirea,**mobilizarea nemulțumirilor acestei Europe Centrale ?**
dacă nu cumva ne aflăm în fața unei încercări **de a reînvia anumite alianțe,** care nu
corespund spiritului Europei celei noi, ci **corespund spiritului Europei celei vechi."**

"**Europa cea veche** favoriza și ea anumite alianțe,**alianțe de echilibru:**
echilibrul european, echilibrul balcanic, **echilibru de patimi și de**
ambiiuni contrare.Ungaria a avut experiența acestor alianțe , cînd,
în sînul împărăției bicefale , a urmărit îndeaproape și cîteodată **a influențat**
direct, **jocul periculos al diplomației europene.**

Unde a dus-o acest joc, vedem cu toții astăzi.

Dacă îl continuă cu puteri slăbite, într-un cadru restrîns și în împrejurări
care nu sunt prielnice unor astfel de combinațiuni ,
poate să aibă noi decepțiuni."

" **Ar fi o pagubă, pentru dînsa,** dar , să recunoaștem, **și pentru noi,** și pentru celelalte
state vecine , ca , prin aceste eforturi, **să zădărnicească alte eforturi** mult mai demne de
vremurile în care trăim , **eforturi de apropiere** și de refacere **economică,**
de apropiere și de **colaborare culturală și politică."** (p. 153)

Gafencu / dec.'30

▣ Italia.

[LD: nesiguranță, amăgire, vulnerabilitate, iluzii .Este adevărat, era doar '30 !]

" Dar **îndemnul în politica de revizuire a tratatelor** nu vine de la Budapesta ,
ci **vine din multe alte părți,** și între altele **vine și dintr-o țară** spre care merg și au mers
toate simpatiile noastre și dragostea noastră cea mai adîncă.

Vreau să vorbesc de **Italia."**

" **Opinia noastră publică** , d-lor, **nu s-a emoționat niciodată** față de **manifestările**
revizioniste ale guvernului italian. Și bine a făcut.

În primul rînd , din cauza acelei simpatii, acelei **dragoste adînci,** despre care v-am
vorbit, care **ne leagă de statul și poporul italian.**

În al doilea rînd, fiindcă ni s-au dat **asigurări autorizate** că, **politica de revizuire,** astfel
cum o preconizează Italia,**nu este îndreptată împotriva hotarelor noastre. [!!!] Italia**
nu se gîndește să pună în joc **integritatea teritoriului românesc."**

"Ca să fim cu desăvîrșire liniștiți, **ar trebui,** bineînțeles, să dăm acestor asigurări o
interpretare cît mai largă [???] .

În chestiune de tratate și de hoate,suntem solidari, firește, cu toți aliații noștri"
(**aplauze la PNȚ**)**O politică** care ar urmări **revizuirea tratatelor unui aliat al nostru** ,
este o politică care se îndreaptă **împotriva păcii Europei centrale** și , deci, indirect,

și împotriva noastră." Cred că nu este român care să nu gândească astfel. Și de aceea **ne place să credem** că **asigurările** care ne-au fost date, **țin seama** de acest adevăr elementar, că **pacea Europei centrale și orientale este un bloc**, care **nu poate fi tăiat felii și nici fărâmițat.** " (apaluze la **PNT**) [...][...][...]

"**Pare vădit** că atunci când **Italia** vorbește de revizuirea tratatelor, ea **nu se gândește la revizuirea teritorială a hotarelor** sau cel puțin nu se gândește, sau nu se poate gândi, **la revizuirea teritorială a hotarelor europene**, [...] **ci se gândește la revizuirii politice sau economice**, de noi **grupări de state**, de o **nouă împărțire a zonelor de influență în afară de Europa** [...] urmărim cu toată simpatia **sforțările pașnice ale Italiei** de a-și deschide posibilități cât mai frumoase de dezvoltare politică și economică [...] **la o deplină înțelegere cu cealaltă mare putere latină , Franța**, atît de **înțelegătoare** față de toate aspectele diferite ale problemei păcii și atît de **doritoare să înlesnească**, prin toate mijloacele, **o bună înțelegere între popoare "** (aplauze **prelungite la PNT**) [...][...] [...] (p. 154)

Gafencu / '30

▣ Germania

[LD: "europenist" și elevat, desigur Gafencu este, dar, repet, era '30 Pe mine mă interesează evoluția celui ce va deveni ministrul de externe al României, într-o vreme atît de dramatică...în anii ce vor urma, culminînd cu 1939/ '40]

"O altă mare putere , care în timpul din urmă **se manifestă** din ce în ce mai hotărît pentru **revizuirea trataelor, este Germania.**

De germani **nu ne unește nici un hotar comun.**

Revendicările Germaniei nu ne privesc direct."

"Totuși, **nu ne putem dezinteresa de aceste revendicări.**

" În primul rînd, fiindcă **ele sunt îndreptate împotriva unor state** de care ne leagă **prieteni și alianțe.** În al doilea rînd, fiindcă **Germania**, prin situația ei geografică , prin importanța ei politică, și prin dezvoltarea ei economică, **poate oricînd, fie în bine, fie în rău, să aibă o acțiune hotărîtoare asupra păcii europene.** De aceea, țara noastră a urmărit totdeauna cu toată simpatia, așa zisa **politică de la Locarno** , care, deși nu avea drept scop principal decît **să întărească pacea occidentală**, lăsînd în umbră problemele orientale și ale Europei centrale, totuș **avea marile merit**, de interes general european, **să așeze , în slujba păcii și sub semnul conciliațiunii, Germania**, cu uriașele ei puteri de muncă și de producțiune, **alături de celelalte mari puteri europene .Europa** noastră a devenit așa de mică, în cursul vremii, încît toate **problemele europene sunt strîns legate** între ele: **pacea pe Rin**, însemnează, astăzi, **pace pretutindeni**, și **o prietenească colaborare franco-germană** însemnează liniște pînă în cele mai adînci văi balcanice și o tmosferă de destindere pretutindeni."

"Dar , în afară de aceste probleme, care înfățișează Germania față de Europa [...] este și **o problemă specială** care ne interesează direct, **o problemă germano-română pe care diplomația noastră**, de la război încoace, **n-a deslușit-o încă**, și **pe care trebuie s-o deslușească.**

Are Germania un interes în revizuirea hotarelor românești ?

Are Germania interes să împingă la slăbirea și micșorarea statului român ?

"Nu voi insista asupra **argumentelor de ordin economic** care sunt bine cunoscute; asupra argumentelor de ordin economic **de astăzi și mai ales de mîine**, **a pieții de desfacere românești**, pentru exportul occidental, și în special **pentru exportul german**, dat fiind vechiul obicei de **strînsă colaborare** prietenească între cele două țări. **Să rămînem pe terenul politic."**

Gafencu / '30

▣ Dunărea.

"Vă aduceți aminte, desigur, de **argumentul** ce ni se servea pe vremuri , despre **impotanța central-europeană a gurilor Dunării și a hotarului Nistrului.** Ni se spunea că **interesele noastre de stat , stăpîn la gurile Dunării ,sunt strîns legate de statele mici și mari**, în care Dunărea izvorăște și prin care curge și ni se dovedea că **Europa** , continentul siguranței și a intereselor noastre,

ispăravește acolo unde sfișesc hotarele românești.

Oare situația nu este și astăzi, în bună parte , la fel ?" (p. 154)

Gafencu / dec.'30

▣ Mittel Europa"

" Vă aduceți aminte ,d-lor, de acea faimoasă carte :"**Mittel Europa**" de d.Gustav Naumann , care avea menirea să popularizeze **crezul** de pe atunci al **oamenilor politici germani**.

Această carte avea **un capitol** -cel mai important - **consacrat Dunării**, de la **izvoare** și pînă la revărsarea ei în **Mare**.

Se zicea atunci că **valea Dunării** creiază **o comunitate de viață între toate statele riverane** , oricare ar fi origina lor, și **se insista**, mai ales, asupra **libertății gurilor Dunării** , libertate prin care se înțelegea ca un imperiu vecin, străin de interesele Dunării, să nu poată exercita o dominațiune, tocmai în acea **regiune** menită să ia cu timpul, pe măsură ce navigațiunea va crește pe fluviu, **o importanță și o strălucire** , în care se va oglindi toată puterea de muncă, de bogăție,și de civilizație a **Europei dunărene**.

" Știu, d-lor, că această **frumoasă teorie** era inspirată de **tendințe imperialiste**;pentru oamenii politici ai Imperiului germna, acea **Mittel Europa** , reprezenta **o noțiune foarte întinsă**, mai mult sau mai puțin omogenă, și care avea **Dunărea ca principală arteră de comunicație**, dar drept capitală politică **Berlinul**.

"O asemenea organizație este astăzi **imposibilitate**,

Statele noi și tinere,care au crescut **deasupra ruinelor** statului Habsburgic ,

nu vor tolera niciodată **o tutelă** sau o **hegemonie** ;

pe de altă parte,**Germania nu mai taie astăzi Europa în două**, mascînd ,cu umbra ei, **puterile occidentale**, la vederea **puterilor orientale**.

"**Noțiunea "Mittel Europa"** se confundă astăzi cu **o noțiune mai largă**, mai cuprinzătoare , mai conformă cu vremurile în care trăim, cu **noțiunea comunității europene** , după cum **apele Dunării** se vor confunda,peste puțină vreme,cu **apele Rinului**,cînd **canalul** dintre cele două mari fluvii europene **va fi terminat**.

"Dacă **Germania** nu mai are astăzi o situațiune dominantă în Europa centrală, **interesele ei sunt legate** ca și mai înainte , poate mai mult ca înainte,**de interesele acestei Europe dunărene**.

Contingențele politice s-au schimbat.Situația geografică a rămas aceeaș.**Dunărea** are aceeaș **însemnătate europeană** ca și mai înainte,și, ca și ieri,ea **izvorăște în Pădurea Neagră** și **se varsă în Marea Neagră**, pe coastele românești." (p. 154)

Gafencu / dec.'30

▣ Misiunea europeană a României.

[L.D: **schemă ideală de geopolitică**, în care **rolul României** este reliefat la maxima lui **potențialitate**]

" **Misiunea noastră europeană la gurile Dunării** a rămas aceeaș ca pe vremuri.

Toate argumentele care se dădeau acum cîțiva ani , **se pot repeta mereu**.

Statele dunărene au aceleaș **interese comune de apărat** dealungul fluviului și mai cu seamă la gurile lui."**Toate statele** au în special interese ca **România să poată apăra libertatea gurilor Dunării** , într-o regiune **unde** astăzi, ca și ieri, **stau față în față**, dacă nu ostile, dar în orice caz cu tendințe și cu interese deosebite , **două continente, două lumi străine una de alta**.

" Iată o **problemă** care este **tot atît de importantă** ca și **problema revizuirii hotarelor,revizuire care**, în ce ne privește, **ar însemna slăbirea vitalității** , **slăbirea puterii de rezistență** a unui popor care, în cuprinsul hotarelor sale , **poate da astăzi o rezistență maximă**, într-una din situațiile cele mai grele și mai primejdioase din Europa.

" **Orice european**, care cercetează de aproape această problemă, nu poate să nu-și dea seama de **două adevăruri**:

întîiu, că **hotarele noastre** constituie un tot, **soarta hotarelor răsăritene** fiind strîns legată de **soarta hotarelor apusene**;

și al doilea, că este un joc necugetat și periculos ,pentru oricine , de a atinge aceste hotare. " (aplauze prelungite) (p. 154)

Gafencu/ dec.'30

▣ RUSIA

[În structura unei **scheme ideale** privind diplomația românească, **Gafencu** își expune tezele, care desigur, **au șocat stereotipiile diplomației românești**. Realitățile au depășit această schemă, dar originalitatea și luciditatea lui este remarcabilă ...]

"Și acum, d-lor deputați, să trecem la **partea cea mai grea a politicii noastre externe** , la **politica față de Rusia**.

Nu mă voi întreba, dacă **avem sau nu avem o politică rusească**.

Știu că , pe vremuri, **eram în căutarea unei asemenea politici**.

Am auzit din gura lui **Take Ionescu [numai !?!]** **făuritorul întregii noastre politici externe** de după război, și **inspiratorul acelor directive** , care pînă azi au fost urmate, și este bine că au fost urmate - că **față de Rusia**

nu putem avea decît **politica marilor noștri aliați**.

Take Ionescu nu a trăit destul ca să-și dea seama că **această formulă nu mai înseamnă nimic ; fiecare aliat are față de Rusia o altă politică** , pe cînd **noi nu am avut niciuna**."

Gafencu / dec.'30

▣ Basarabia.

" Bineînțeles, d-lor, **nu este țară în lume** care să aibă față de Rusia **o situațiune mai grea** decît a noastră. **Atît timp cît Rusia nu recunoaște în mod oficial situațiunea de fapt și de drept a Basarabiei** , unită pe vecie cu România

(aplauze prelungite și îndelung repetate)

nu nouă ne revine **o inițiativă de politică față de Rusia** ;

orice inițiativă , în acest domeniu, ar fi **imprudentă** și, în orice caz, **inutilă**."

"**Dar, d-lor, dacă nu avem inițiativa** unei acțiuni politice față de Rusia,

aceasta **nu înseamnă că neapărat nu trebuie să avem** nici **o politică rusească**.

Am făcut cu **politica noastră față de Rusia**, ceea ce am făcut cu multe probleme politice: **am lăsat-o în voia lui Dumnezeu**.

Poate că era mai bine acolo, în voia lui Dumnezeu, decît în cea a diplomaților și că **norocul și timpul vor reuși** , acolo unde mintea omenească nu are decît să strice.!

Totuș, **mintea omenească are și ea foloasele ei**." [...]

Gafencu / dec.'30

▣ Politică "rusească" a României.

[LD: evident că **Gafencu este în dezacord** cu linia oficială, deci cu **GGMironescu**]

"D-lor, **nu am pretenția** să spun **care ar trebui să fie politica noastră** față de Rusia și **să vin cu doctrine noi și principii îndrăznețe** ; țin numai să spun **cîteva puncte** care vor avea, **nădăjduesc, aprobarea dvs.** , sau **cel puțin** aprobarea unei **bune părți dintre d-voastre**.

"Mai întîi, trebuie ca **toți să ne dăm seama că există Rusia**.

Acest adevăr trebuie să-l cunoască nu numai **Siguranța** noastră Generală, dar și **întreaga noastră opinie publică** ; trebuie să-l cunoască **Parlamentul, presa**, și, de ce nu, **chiar ministrul de Externe!** " (aplauze pe băncile majorității **PNȚ**)

Gafencu /dec.'30

▣ "Sovietologie"

"**Imperiul țarist s-a prăbușit** asupra noastră **cînd luptam în tranșee**.

Oștile rusești , care **ne-au părăsit atunci, mîinate de un vis ciudat, atît de străin de sufletele și mentalitățile noastre**, au lăsat în urma lor **impresia de gol, de pustietate**, care și **astăzi ne cuprinde** cînd ne gîndim la Rusia.

"Și totuși, alături de noi, **dincolo de Nistru, se întinde o împărăție**.

Am putea să n-o vedem , să ne ascundem capul în nisip!

Și aceasta este o politică. Nu este însă, **nu trebuie să fie politica noastră** . "

" În al doilea rînd, **trebuie să ne silim să cunoaștem Rusia**.

Nu este țară în lume în care Rusia sovietică de astăzi să fie mai puțin cunoscută ca la noi. O lipsă ciudată , și, după părerea mea, vinovată de interes , ne-a ținut străini de toate frământările ,de toate tulburările din imperiul vecin."

" Fazele deosebite, prin care a trecut revoluția, sistemul de guvernare de astăzi, diferitele crize economice , criza comunismului agrar, care bîntuie și astăzi atît de greu Rusia, politica economică a Rusiei, dificultățile de care se lovește, programul ce și l-a propus să-l realizeze, politica externă a sovietelor față de Asia și față de Europa, în sfîrșit, răscoalele cu caracter separatist național , atîtea probleme ce sunt studiate în deaproape în școlile , în universitățile, în cercurile științifice și diplomatice din străinătate, în Europa și în cele două Americi, și care

pe noi, vecinii imediați ai marelui imperiu, ne lasă cu desăvîrșire reci."

Gafencu / dec.'30

▣ "Pericolul bolșevic"

"Să nu ni se spună, d-lor deputați, că studiul acestor probleme ar sluji primejdioasa propagandă bolșevistă. Dimpotrivă, cunoașterea faptelor și evenimentelor de dincolo de Nistru , ar permite să înlocuim argumentele atît de ieftine , atît de sărace deseori ale propagandei antibolșevice ,

prin motivul adevărat pentru care comunismul n-a putut duce pînă astăzi la alt rezultat decît la complecta mizerie în care se zbate Rusia de astăzi."

Gafencu / dec.'30

▣ Sovietologie. -continuare -

"Am afla, însă că, dacă bolșevicii n-au reușit să dea viață și rod comunismului, ei au reușit totuși, în domeniul politic, să creeze un stat, o guvernare, un imperiu. Am afla că statul bolșevic , în afară de preocupările lui revoluționare, a trebuit să facă față unor probleme foarte precise de guvernămînt, și oricît de străine ar fi de ale noastre, metodele de guvernare ale bolșevicilor, totuși funcțiunile esențiale ale statului bolșevic sunt aceleași ca și ale fiecărui alt stat. Pentru a dura, pentru a se consolida, statul bolșevic a trebuit să se supună unor reguli generale de ordine și de disciplină.

Am afla, d-lor, că statul bolșevist datorește originii sale doctrinare, tendințe de organizări uriașe în domeniul economic , organizări cari împrățișează, cu îndrăzneală , timp și spațiu.

Întrucît aceste organizări măresc bunăstarea generală și mulțumirea sufletească a poporului rus , este cît se poate de problematic.

"Chiar acum guvernul rus trebuie să lupte din greu cu rezistența pasivă, dar cu atît mai crîncenă a uriașei masse de țărani, nu numai a "culacilor", de care ni se vorbește, dar și a țăranilor săraci , adînc desamăgiți de pe urma politice violente de socializare a pămîntului ."

"Dar acestea sunt probleme de politică internă rusească.

Ceea ce ne interesează pe noi, este dacă aceste organizațiuni uriașe n-au reușit, și, după părerea mea, nu vor reuși niciodată să cucerească sufletele popoarelor, ele au reușit totuși, într-o anumită măsură, să cucerească și să domine materia."

" Ne aflăm în fața unor realizări în domeniul economic , de care trebuie să ținem seama, și care au început să înrăurească și vor înrîuri din ce în ce mai mult economia mondială.

Gafencu / dec.'30

▣ Politică "rusească" a României.

"Iată realități pe care trebuie să le recunoaștem și să le urmărim de aproape."

" D-lor, s-a declarat aci, în mai multe rînduri, de voci autorizate ,

că statul român nu are nici o intenție agresivă împotriva Rusiei.

Cu toate zvonurile răspîndite de propaganda bolșevică,

guvernul sovietic, care este mai bine informat despre ceea ce se petrece la noi,

decît suntem noi informați de ceea ce se petrece acolo,

trebuie să știe că aceste declarații nu sunt numai declarațiuni oficiale,

ci corespund sentimentului adevărat al poporului român.

Nimeni nu se gîndește la noi la un atac împotriva Rusiei.

Nimeni nu sprijină la noi acțiuni naționale, internaționale sau de orice fel, îndreptate împotriva statului vecin.

" **Aceste adevăruri** care nouă ni se par **firești și elementare** , **trebuie repetate**, deoarece **propaganda bolșevică** ne denunță neconținut **proletariatului internațional** , că am făcut cine știe ce **uneltiri împotriva statului rusesc**.

" Ei bine,trebuie ca **proletariatul internațional** și mai cu seamă **proletariatul rusesc** , **să știe** ceea ce **guvernul sovietic nu se poate să nu știe**, că **nu este țară mai pașnică decît România**, mai doritoare să **întărească pacea** , și că **nu va întreprinde nici un atac** , nici **împotriva bolșevismului**, nici împotriva **guvernului** sau **oficialităților** care reprezintă acest popor." (**aplauze**)

Suntem prea zeloși de desăvîrșita noastră independență,

ca să ne amestecăm în treburile altcuiva"

(p. 155)

Gafencu / dec.'30

▣ **Politica "românească" a URSS**

" Dar, d-lor, aceasta nu înseamnă că nu **trebuie să ne ocupăm și să ne preocupăm** dacă **intențiunile Rusiei față de noi** ,sunt tot atît de curate, tot atît de pașnice, ca intențiunile noastre față de Rusia.

"În această privință, **multe zvonuri au circulat** în vremea din urmă.

Ni s-au anunțat , din diferite părți, **atacuri împotriva țării noastre**.

Aceste zvonuri sunt greu de controlat.Ele **pot fi adevărate**, ele pot ,de asemenea , să fie **exagerate**."

- **Pamfil Șeicaru** (ziarist independent) : " Dle Gafencu,**regimurile excepționale** au nevoie cîteodată de **o diversiune externă** și, în special, de **o diversiune militară**.Dacă va ajunge cîndva **conflictul** dintre **masa țărănească și guvernul sovietic** așa de puternic, atunci **o diversiune externă ar fi posibilă**."

Gafencu : "D-le Șeicaru, **este o conjunctură posibilă**.De aceea am spus că față de aceste zvonuri, **controlul nostru n-a putut fi eficace**: se poate poate ca **zvonurile** care circulă **să fie sau nu adevărate**.[...] eu zic că **e posibil ca Rusia să nu reacționeze** în felul acesta, deoarece , **tocmai pentru a evita un conflict armat** cu străinătatea , **guvernul rus** ar putea să fie **cel dintîi interesat să nu se producă un asemenea conflict...**

Șeicaru : "Eu nu am mijloace de control, dar **statul are un întreg aparat de control**, **Să constate** dacă sunt numai zvonuri, sau **dacă într-adevăr există o directivă de preparație, o directivă agresivă"**

Gafencu : "Nu e român care să nu dorească acest **control cît mai eficace**." (p. 156)

Gafencu / dec.'30

▣ **Înarmarea URSS**

" D-lor deputați, dacă nu ne-am putut da seama exact de veracitatea acestor zvonuri, este însă **un lucru, de care ne-am dat seama** :

armamentul Rusiei crește, în vremea din urmă, în mod **îngrijorător**, **Rusia se înarmează după un plan sistematic** bine chibzuit , nu numai prin **înmulțirea și modernizarea armamentului de război** , dar și prin **crearea unei industrii puternice de război**.

"Și atunci, d-lor, avem dreptul să ne întrebăm : **împotriva cui această**

pregătire de război ? **Prieteniile sovietelor** spun că este **pentru apărarea Rusiei împotriva unui atac al lumii capitaliste**;

alții , mai bine, sau tot atît de bine informați, pretind că **Rusia** , de pe acum, dorește să-și păstreze ea **inițiativa unui atac împotriva lumii capitaliste**."

Gafencu / dec.'30

▣ **Pericolul rusesc pentru România.**

"**Pentru nici o țară** din lume, veți recunoaște d-lor deputați, **o asemenea nesiguranță, o asemenea dilemă**, nu este mai **dureroasă și mai îngrijorătoare ca pentru noi**.**Eu nu cred că Rusia** va îndrepta **atacul ei numai împotriva noastră**, dacă s-ar gîndi la un atac, fiindcă **guvernul sovietic** trebuie să știe că **un atac parțial, poate duce** , în mod fatal, la o **conflagrațiune generală**.

"Ceeace este înșă sigur, **orice atac rusesc lovește în primul rînd în noi.** Această **tristă certitudine ne impune anumite măsuri**, asupra cărora este inutil să insist, dar dintre care, una, și nu dintre cele mai puțin importante, este **să ne asigurăm** din vreme, în caz de nevoie, că **solidaritatea europeană se va manifesta numaidecît**, în mod **precis**, iar **nu prin sforțări succesive, întîrziate și atunci inutile.**" (p. 156)

Gafencu / dec.'30

▫ **Protocolul de la Moscova.**

"Dar d-lor, dacă este de datoria noastră să ne pregătim pentru orice eventualitate politica noastră față de Rusia, nu trebuie **să urmărească pe față,energic, și cu toată hotărîrea**, decît **împlinirea unei singure** din aceste eventualități, și anume aceea care stă înscrisă în **protocolul Litvinow : <pace desăvîrșită dealungul hotarelor noastre.>**

"Semnînd protocolul de la Moscova, care a pus prin **anticipație** în vigoare **pactul Kellog**, Rusia s-a obligat față de noi, și noi ne-am obligat față de Rusia, ca pentru **întărirea păcii existente** între țările noastre - noi am fost aceia cari am cerut ca acest aliniat să fie pus în preambulul protocolului - **să ne abținem de la orice act de război, de la orice opresiune.**"

"Și pentru a da acestor obligațiuni un caracter mai precis, o importanță mai mare, **d.Litvinow**, care pe atunci înlocuia pe d.Cicerin la conducerea politicii externe rusești, și care astăzi a luat locul d-lui Cicerin și **conduce de fapt politica externă rusească**, a ținut **un discurs**, din care aș dori să desprind cîteva cuvinte și să **vi le amintesc:**

<Atunci cînd statele au luat asupra lor, printr-un **act internațional general obligațiunea de a renunța la război**, declară în mod solemn, consfințind această obligațiuni între toate națiunile lumii, **ele sunt hotărîte să valideze acele obligațiuni imediat** față de un grup limitat de state, ele iau față de aceste state **o dublă obligațiune cu caracter pacific : fiecare semanatar** al protocolului **ia asupra sa față de lumea întregă grija de a apăra pacea pe un sector geografic bine stabilit.**

Și acțiunea noastră este cu atît mai importantă cu cît **era mai mare grija pe care acest sector o inspiră păcii mondiale.>**

" Această interpretare a d-lui Litvinow **este exact interpretarea pe care am dat-o noi protocolului de la Moscova.** Și noi am considerat că **prin punerea în vigoare prin anticipație a pactului Kellog**, pentru **un grup de state determinat** și cu privire la unele **hotare bine stabilite**, înțelegem să dăm **o precizie cu totul specială obligațiunilor cam vagi din pactul american**, anume **preciziunea unor obligațiuni de pact de neagresiune.**

Iată spiritul în care ar trebui să se dezvolte **reațiunile noastre față de Rusia.**" (p. 156)

Gafencu / dec.'30

▫ **Chestiunea Basarabiei.**

" Și acum, d-lor, **chestiunea recunoașterii oficiale a Rusiei și a organelor sale, bine-nțeleș nu se poate pune**, pînă cînd **guvernul rus**, la rîndul său, **consfințind anume realități și stări de drept și de fapt, nu va recunoaște și el oficial și explicit hotarele noastre de astăzi.**

" O politică prevăzătoare și realistă, ținîndu-se seama de realități și apreciindu-le, trebuie **să ne pregătească** la o asemenea eventualitate, înlesnind un **contact constant** cu statul vecin, **relații bune de vecinătate** și posibilitatea **de a deslega împreună** anume **probleme** comune foarte **importante**" [Tezaurul?] (p. 156)

Gafencu / dec.'30

▫ **Polonia.**

" În toate acțiunile noastre față de Rusia ar trebui să păstrăm un **contact strîns** cu doi dintre aliații noștri, **Polonia și Cehoslovacia**" **(aplauze prelungite)** Aceasta fiindcă **în aceste două țări problema rusească se pune așa cum se pune și la noi.**Ea este o problemă de o importanță covîrșitoare,dar **nu este o problemă de politică mondială**, ci numai **politică de vecinătăți.**

"Sunt anumite **interese comune** care trebuiesc deslezate; sunt anumite **stări de confuzie** cărora trebuie pus capăt,este **siguranța unui hotar comun** care trebuie întărit.

Polonia, în plus, este legată de noi și de **un tratat de alianță**, are aceleași interese ca și noi, **să ferească hotarul rusesc** de cauze de conflict, pentru care ar trebui, **a nevoie, să sărim cu armele.**

" De altfel, aliata noastră **Polonia a dus față de Rusia** o politică **înțeleaptă**, întemeiată pe **informațiuni precise**, și pe o **dorință de pace** și de **bună înțelegere**, întotdeauna bine manifestată. Ea poate să ne fie de cel mai mare folos. Să vă amintesc că **semnarea pactului Litvinow**, așa cum a fost semnat, **se datorește solidarității** dintre acțiunea diplomatică polonă și acțiunea noastră." Să vă amintesc că, **atunci când statele occidentale s-au îndoit de necesitatea de a semna pactul Litvinow**, de apune numai decît în vigoare pactul Kellog, și aceasta tocmai la Moscova, **Polonia a simțit** din primul moment **că pe frontul nostru răsăritean** este ceva de făcut, un **act de bună vecinătate**, o **acțiune de destindere** și bună înțelegere. **La fel am socotit și noi.**

Este o experiență pe care nu trebuie să o uităm." (aplauze prelungite) (p. 157)

[LD: pe acest moment Gafencu a spus că a depășit timpul ... este rugat de parlamentari să continue... dovada unui interes deosebit... Nu se mai vorbește astfel, în guvernarea PNȚ, despre politica externă...!] Gafencu / dec.'30

▣ Bulgaria.

" [...] În ce privește **Bulgaria**, dorim cu toții ca **atît de lungile negocieri** care au avut loc între țările noastre, **să ajungă cît mai de grabă la un deplin sfîrșit** și **să putem avea** cu vecinii noștri de la sud, **relațiile cele mai bune și mai ales cele mai sincere.**

"Avem cu Bulgaria **hotare foarte lungi**, deci nenumărate **puncte de contact**, de **fricțiune**, dacă vreți, dar și nenumărate **puncte de înțelegere.**

"În Bulgaria **nu ne sunt ostile toate curentele publice.**

Este **datoria diplomației noastre** să știe **să întărească acele curente care ne sunt favorabile"** (p. 157) Gafencu / dec.'30

▣ Turcia.

"În ce privește **Turcia**, **aș dori să nu avem cu această țară numai legături cu un caracter de pură curtuozitate.** Turcia, prin situația ei geografică, prin relațiile ei politice, este **pentru noi de cel mai mare interes și poate fi de mare folos."** (p. 157)

Gafencu / dec.'30

▣ Concluzii : direcțiile politicii externe.

" Am văzut că **principiile** noastre de politică externă **sunt foarte bune: pace, pace cu toată lumea, și întărirea păcii la Geneva și pretutindeni.** **"Nu trebuie** ca aceste **excelente principii** de politică externă **să înțepenească în formule anchilozate.**

Trăim vremi grele, vremi înfrigorate. Împrejurările ne-au așezat acolo unde conflictele de interese și ciocnirea patimilor sunt mai vii.

Nu este problemă europeană care să nu ne privească și pe noi, și, mai cu seamă, nuate primejdie europeană care să nu se îndrepte împotriva noastră, în primul rînd.

Trebuie să facem față acestei situații. În lupta în jurul păcii, care s-a încins pretutindeni, am fost cuprinși și noi la mijloc și suntem nevoiți să luptăm pe viață și pe moarte.

"Ne trebuie deci o politică de luptă, **nu de încredere oarbă**, ci de grijă continuă: **nu de informații superficiale**, ci de precise și desăvîrșite orientări; **nu de vorbe frumoase**, ci de acțiune continuă.

"Dior deputați, nu este suficient ca să ne întărim poziția noastră, alături de aliații noștri; trebuie să căutăm să dejucăm planul adversarilor și acolo să ne înțelegem cu ei. În ofensiva pentru pace, pe care trebuie să o ducem în fiecare zi, trebuie să însemne un pas înainte, deoarece fiecare zi pierdută, însemnează pentru noi un pas înapoi.

"Pentru a duce această politică, trebuie să avem la dispoziția noastră **un instrument sensibil** și plin de viață în care să răsune tot freamătul care ne înconjoară și care, în orice clipă, să poată oglindi situația reală." (p. 157)

▣ **Ministerul de externe.**

"Avem la dispoziția noastră asemenea instrument ? Nu voi repeta aci învinuirile obișnuite care se aduc corpului nostru diplomatic , nu le voi repeta , fiindcă în bună parte, le consider nedrepte și nejustificate.

- **Pamfil Șeicaru : "Întemeiate."**

Gafencu : "Neîntemeiate !"

" Am avut cinstea să lucrez la Ministerul de Externe un an de zile și mi-am dat seama că sunt acolo foarte mulți bărbați destoinici, care muncesc cu multă tragere de inimă și mult patriotism. Mi-am dat seama că în corpul nostru diplomatic sunt elemente de valoare cari pot face cinste oricărui corp diplomatic străin.

"Ceea ce le lipsește nu este nici priceperea, nici pregătirea, ci în bună parte organizarea ; le lipsește contactul cu viața de stat , cu acțiunea de guvernare , le lipsește îndemnul la muncă și la răspundere , le lipsesc directivele politice , pe cari să și le însușească și cărora să le slujească zi de zi.

"Nu fac aici nici o personalitate . Expun o situație în mod obiectiv , și situația care o expun nu corespunde stării la guvern a cutărui sau cutărui partid - este situația Ministerului de Externe în ultimii ani de după război - așa cum am expus și situația politică a țării , fără a intra în amănunte politice. Mai mult decât atât, în timpul din urmă s-au adus îmbunătățiri acestei situații.

" Astfel, pentru a pune capăt stării de burocratism și de dulce amorțeală de la Palatul Sturdza... s-a încercat să se dea fiecăruia dintre diplomații noștri , tineri sau bătrâni, o situație de răspundere de la care se poate cerceta nu numai părți de chestiuni sau chestiuni speciale, ci toate problemele politice, economice, diplomatice, în legătură cu o regiune geografică bine determinată.

" S-au stabilit legături regulate cu legațiunile noastre din străinătate , care pînă acum , lucru de neînchipuit, nu erau legate nici prin informațiuni, nici prin directive, în mod regulat cu centrul.

/ "Prin contactul care s-a stabilit între Ministerul de Externe , presa străină și presa din țară , s-a dat posibilitatea întregului Minister de Externe să se țină în curent neconținut cu părerile guvernului asupra problemelor externe , la ordinea zilei.

"Sunt anumite economii , care s-au făcut în timpul din urmă, prin chemarea în masă a miniștrilor din străinătate, prin înlocuirea miniștrilor în anumite posturi importante , prin însărcinări de afaceri, consilieri sau simpli secretari de legație, măsuri care fără să aducă un mare câștig bugetar, după umila mea părere, nu au putut decât să contribuie la slăbirea prestigiului corpului nostru diplomatic față de autoritățile străine . "

/ Trebuie , în sfîrșit, [...] să sprijinim acțiunea noastră în afară [...] cu grija patriotică a întregii noastre opinii publice, a Parlamentului și a presei.

Pretutindeni trebuie să se știe că deasupra certurilor noastre interne , deasupra neînțelegerilor dintre diferitele noastre naționalități, stă voința hotărîată a întregului popor român, să-și apere chemarea, hotarele și ființa." (aplauze)

/ "pace desăvîrșită , pace vie, creatoare , de legături statornice și de rodnice colaborări ; relațiuni bune de vecinătate cu toată lumea ; lealitate desăvîrșită față de aliați; situațiuni clare cu toată lumea; colaborarea hotărîată la ideea de comunitate europeană; apărarea hotărîată a tratatelor de pace; credință plină de avînt în chemarea neamului nostru și, mai presus de toate , multă băgare de seamă la tot ce ne înconjoară . "

(Aplauze prelungite, îndelung repetate .Oratorul este viu felicitat de către colegii PNȚ)

Gr.Gafencu / dec.'30

4.) A.C.Cuza (LANC, deputat de Roman, alegeri parțiale) ,

discurs la mesaj, 13 dec.'30

(DAD, MO.20, ședința din 13 dec.'30, p. 297-310)

[LD: discurs integral xeroxat; introdus total în computer , dispersat problematic.

Sublinieri, paranteze, supratitluri, colorări, îmi aparțin

Poate fi considerat mesajul lui "testamentar" , total.

Evreii -constituie ținta predilectă;

Antisemitism istoric, rasist, religios, naționalist, politic, cultural, economic,

psihic-obsesiv . Articulat doctrinar, enunțat dar nu argumentat.

Toate problemele, abordate **de la , prin** sau ajungând **la evrei**.

Exponent (?) sau **inspirator** (?) al clișeelelor care alcătuiau substratul ideologic al antisemitismului românesc.

Vorbește peste 4 ore; ședința ține cca 7 ore, pentru că este întrerupt, apostrofat, contrat, încît poate constitui și o mostră de felul cum **el** ("bătrînul obsedat" și "iresponsabil") și **curentul cuzist** ("boală de tinerețe", fenomen "haotic" marginal, necaracteristic) erau tratate , în epocă , de politicieni.]

Cuza / dec.'30

III. Problema tratatelor .Liga Națiunilor.

" Este o a treia problemă pe care d.raportor iarăși nu o atnge decît cu o formulă vagă. A treia problemă , d-lor este **problema tratatelor**.

În jurul nostru **se mișcă lumea**.Noi trebuie să luăm atitudine, să avem o îndrumare hotărîită în **momentul acesta** , aș putea zice, **tragic**.

" Despre această problemă s-a vorbit aici și au atins-o și alții.Vom vedea cînd vom discuta , în puține cuvinte.Între alții, și d.**Gafencu** , fost subsecretar de stat , **a vorbit cu multă prevedere** , în această materie.

În tot cazul, se vede în momentul acesta , că lumea se zguduie , preocupîndu-se de această problemă.Au vorbit , după cum am să vă arăt și după cum știțiși dvs., afittea personalități europene.

"Prin urmare , **se cuvenea ca și d. raportor să găsească un mod de a exprima această îngrijorare** a tuturor națiunilor , față de această problemă , mai cu deosebire **îngrijorarea națiunii românești**." [LD:are perfectă dreptate] [porțiune de text ilizibil , despre Liga Națiunilor]

DRloanițescu (PNȚ) : "Este o veche teză a d-lui prof.Cuza : o aversiune contra Ligii Națiunilor."

ACCuza : "Nu este o aversiune .Eu am definit Liga Națiunilor [...]

Nu este Liga Națiunilor , ci este **Liga jidanilor** pentru înrobirea națiunilor.

(**ilaritate**) **Am spus-o lui Take Ionescu, o spun și dlui Madgearu...**

Gr.Gafencu : "Este o părere a d-tale.

După cum nu **a răspuns Take Ionescu,nu va răspunde nici d.Madgearu."**

Voce : " Ceea ce spuneți dvs.**face cinste unui profesor universitar ? "**

Virgil Madgearu : "D-le profesor Cuza, dați-mi voie să **consider ca lipsit de sentimentul cel mai elementar de responsabilitate , atacul d-voastră împotriva Societăților Națiunilor**. Societatea Națiunilor este o garanție a păcii mondiale și acel ce o atacă dovedește că nu are sentiment de responsabilitate.

De altminteri ,**sunteți absolut singularizat în această atitudine .**

Întreaga națiune română privește cu toată **încrederea opera de pace a Societății Națiunilor**." (aplauze la **PNȚ**) (p. 298)

Cuza : "Vom discuta chestiunea."

Madgearu : "**Sper să nu mai reveniți asupra ei "** (p. 299) [...][...][...]

Cuza/ dec.'30

▣ **Hitler : antisemitism, revizionism**

[LD: **atenție!** Este evident că hitlerismul a fost revizionist;evident, că a fost și antisemit .

Dar tot așa de adevărat este că adversarii lui Cuza (**Madgearu, Ralea, Fagure**) ,

au făcut o presiune pur emoțională , pentru a-l combate pe Cuza !

În polemica declanșată s-au făcut premoniții , care se vor adevări în anii ce vor urma.]

" Dar d-lor, mai este ceva .**În momentul de față** în cadrul celui mai cult dintre popoarele

Europei, **la Berlin, o formidabilă mișcare antisemită** condusă de **Adolf Hitler**

a urcat în alegerile generale de la **600.000 de voturi** , în 1928, **cu 13 reprezentanți**,

la 1.500.000 de voturi, în 1930, **cu 107 reprezentanți**

în **Reichsteig**.În momentul acesta , așadar, **107 reprezentanți liber aleși** ,

susțin ideia antisemită ,în marea **adunare națională** din capitala Germaniei.

D. Manu : " Dacă ați avea ambilitatea v-aș ruga să precizați :

cu ce propagandă s-a ales Hitler la alegerile de acum,

și dacă în cursul propagandei ce a avut loc în cursul lunii septembrie,

s-a accentuat această notă sau nu ?

Și dacă **dvs justificați aci** , chiar nota aceea dureroasă nouă,

nota revizuirii tratatelor , pe baza căreia s-a ales acest partid pe care veniți acum

să-l aduceți ca **pildă în Parlamentul nostru ? (aplauze la PNT)**

Te rog, de aceea, **să nu mai faci paradă de patriotism,**
pentru că **d-ta trădezi această cauză națională. " (aplauze la PNT)**

Ralea : "Dta ești raliat cu revizionistii de la Budapesta "

Cuza : "E regretabil că **un preot creștin** aici a luat , în modul cum a luat ,
folosindu-se de **o simplă intrigă a jidanilor."** (întreruperi la PNT)

Fagure : "Acum înțelegem de ce sunteți împotriva Ligii Națiunilor :
sunteți pentru revizuirea tratatelor"

Cuza:"Vă rog, d-le președinte,să mă puneți la adăpostul întreruperilor lui Făgurescu "

Madgearu : " D-lor , eu țin să precizez că în tot **discursul d-lui Cuza**, plin de
incosecvențe, am stabilit **o singură consecvență** : consecvența d-sale în legătură cu
acțiunea tuturor celor cari sunt împotriva tratatelor de pace și împotriva Societății
Națiunilor " (aplauze la PNT)

Cuza : " D-lor, eu **vă rog să nu amestecați , să nu confuzionați cu rea credință**
sistemul expunerii mele.

Problema tratatelor urmează să fie cercetată la capitolul său."

Madgearu : "Nu veți mai avea timp, pentru că **vi se va aplica regulamentul,**
ca să rămâneți în cadrul celor **două ore.**Țara nu ne plătește aici ca să pierdem timpul
cu **teoriile d-voastre anti- naționale" (aplauze la PNT)**

Cuza :"Atîta speranță v-a mai rămas d-voastră :regulamentul .[...]

Ți-e teamă atît de cele ce am să spun, încît nu ți-a mai rămas decît speranța
că mi se va lua cuvîntul"

Ralea : "**Ați devenit o curiozitate de muzeu ! "**

Cuza : "Dlor, **problema jidănească** este pusă în Germania de **Adolf Hitler.**

O formidabilă mișcare se ridică împotriva **marxismului jidănesc** și se dau lupte
de fiecare zi pe străzile orașelor din Germania .

În momentul de față, este **o agitație extraordinară și prevăd, [!!!]**

din cauza aceasta , **desființarea Reichstagului** în alcătuirea lui de astăzi ,
noui alegeri și constituirea unui alt Reichstag care va însemna
triumful definitiv al liniei naționale creștine și arice, antisemite."

Madgearu : " Dta ești prea bătrîn ca să-ți pese de oamenii cari ar pieri
într-un nou război, dacă teoriile lui Hitler ar învinge" (aplauze la PNT)

Cuza : " **Apostrofele d-voastre sunt ridicole!"**

Madgearu : " **Ridicol este tot discursul d-tale** de la început pînă la sfîrșit. "

Mirescu (PSD) : " **Toată mișcarea lui Hitler este subvenționată de la Moscova , de**
Stalin. Și dvs, de asemenea.

Cuza : "Dar în afară de Hitler, în Germania...

Madgearu : "**Vorbește de România.Nu vrem să mai auzim numele lui Hitler** în
acest Parlament.Vorbește de România" (aplauze prelungite, bravo, la PNT)

[...][...][....]

(p. 307)

Cuza / dec.'30

Antisemitismele moderne .

" Prin urmare, d-lor, aceasta este situațiunea **poporului jidănesc .**

O rassă deosebită, parazitară, menținîndu-se pe baza unei **religii anumite,**
religie care **consfințește instinctele sale parazitare** , și în baza căreia alcătuește
stat în stat ,în lăuntruul celorlalte națiuni și **provoacă astfel reacțiunea organică** ,
nu mecanică , **a națiunilor care se apără împotriva acestor paraziți.**

Și atunci , zic eu, **dacă d-voastre voiți să înțelegeți și să înlăturați acest conflict ,**
mergeți la origina lui , care este **rassa, și cercetați baza ei, care este religia."**

"Acum să mergem mai departe , ca să ajungem la situațiunea lor

în sînul civilizației moderne, care a provocat și determinat
mișcările <antisemite> actuale din toate țările.

"Credeți dvs că **este vorba numai de noi ?** D-lor, ușor este pentru dvs. să treceți
peste manifestațiunile acelea cari se petrec aci din partea studenților ,
pe care **dvs.îi categorisiți și voiți să-i descalificați ca <antisemiți .> "**

Anghel Demetrescu : " Nu sunt toți studenții antisemiți. "

Cuza : " D-lor, antisemitismul există în Franța, antisemitismul există în Anglia.

Aș putea să vă citesc texte.

Antisemitismul există în Franța, unde , acum de curînd,
a reapărut "**La libre parole**" a lui **Drumont.**

Antisemitism există în Germania, ca o mișcare socială și științifică puternică.

Există în Elveția cu publicații numeroase, dintre care vă aduc la cunoștință numai ziarul "Schweizerbadener", stindardul elvețian .

Antisemitismul există , ca preocupare intensă, **în Grecia**.

Antisemitismul există , ca mișcare,și **în Bulgaria** vecină, condusă de cei mai aleși reprezentanți ai poporului bulgar." [...][...][...][

Cuza : " **În Bulgaria** există o societate, **o uniune antisemită**,

care se numește **<Rodna saschtita>** , adică apărarea căminului .În fruntea acestei societăți, se găsește, ca șef suprem, d.**general pensionar lw.Schoinoff**,

ca al doilea conducător , generalul Chr.Tscharaktscchieff,apoi colonelul

Al.Muschwitsch -Barikoff .[...] Prin urmare , cei mai aleși reprezentanți ai poporului bulgar din rîndurile armatei, foști generali, foști comandanți, alcătuiesc această societate antisemită." (p. 309) [**face cîteva paranteze , apoi concluzionează**]

Cuza / dec.'30

Antisemitismele moderne - concluzii -

" Prin urmare, această problemă nu este o problemă inventată .

Este și **o problemă mondială** de care **se preocupă lumea civilizată** de pretutindeni, în afară de **mișcările violente** care se produc pretutindeni, **care se prevăd că vor fi și mai violente de acum înainte**.

" **Noi suntem interesați cei dintîi în rezolvarea acestei probleme** - dvs nu vă dați seama , în politica pe care o faceți, că dacă astăzi este un reazim și o speranță [...] **speranța este în luptătorii creștini antisemiți** , cum li se zice , în **Germania** și celelalte țări,- și din **Franța**, și din **Anglia**, și din **America**, și din **Elveția** și din **Bulgaria** , cari , **cu toți, sunt frați cu noi**."

"**Vom rezolva problema jidănească** (exclamări pe băncile **PNT**)

Și atunci, cred că **nu este util ca d-voastră să faceți aici manifestări contra unor frați de-ai noștri creștini**, cari luptă pretutindeni pentru rezolvarea acestei însemnate mondiale.**Este cea mai mare greșală politică**.

Dvs.uitați că sunteți vremelnic pe aceste bănci ."

Cuza / dec.'30

Soluția finală.

" **Nu ne rămîne decît o singură cale** , ca noi **să întindem mîinile noastre cu frăție și cu dragoste, cu toți aceia care luptă pentru ca această problemă să fie rezolvată**.

" Și d-lor, **va fi rezolvată** , cum a fost rezolvată în totdeauna , anume **prin eliminarea jidanilor din sînul națiunilor**.

Pretutindeni, jidanii au avut un laș sfîrșit : au fost eliminați.

Au fost eliminați din Egipt, au fost eliminați **din toate țările creștine**, au fost eliminați din **Anglia** [...] au fost excluși din Franța ; au fost excluși din Spania prin decretul din Alhambra de la 31 martie 1492, cînd la 1 august 1492 , 300.000 de jidani au trebuit să plece din Spania , astfel că Spania a rămas fără jidani.

"Iată, d-lor, în ce fel a fost rezolvată , în toate timpurile , problema jidănească.

Ea a fost rezolvată pretutindeni prin eliminarea jidanilor,

și ea va fi rezolvată, și în viitor, prin eliminarea lor,

cu concursul tuturor popoarelor, care toate le resping din sînul lor." (p. 311)

Cuza / dec.'30

III. Tratatetele de pace.

[**LD: Atenție** , tratează-l fără prejudecăți !

I se pot reproșa simpatiile politice, i se pot respinge credințele,

dar nici într-un caz luciditatea , intuiția , premoniția și coerența argumentelor.

Peste un deceniu, Istoria i-a dat dreptate ; pacea eternă , s-a dovedit o utopie ;

Liga Națiunilor, a înregistrat eșecul cunoscut.revizionismul a trumfat și a dus

la războiul al II-lea mondial , cu consecințele știute.

Dar , pe ciclu istoric larg, revizionismul german, susținut de Cuza, a fost din nou înfrînt.

Rămîne de meditat asupra triumfului revizionismului sovietic!]

Tratatetele sunt consfințiri ale unor stări de fapt.De îndată ce starea de fapt se schimbă, se perimează și tratatetele .Prin urmare **nu există tratatete eterne**.

Prin natura lor , ele sunt menite să se schimbe.

Care este situația noastră față de **Tratatul de la Versailles** ?

"Tratatul de la Versailles este **considerat ca un tratat etern**, permanent, care nu ar trebui să se schimbe ; iar **pentru menținerea acestui tratat** în stare de permanență, s-a făcut și o instituție , căreia i se zice "**Liga Națiunilor**" .

"Societatea Națiunilor , ca **organ chemat să mențină un tratat**, a cărui bază de fapt s-a schimbat, și care , prin urmare, **este perimat**.

"Când acest tratat este în stare de perimare, fără să se fi declarat încă cum că este perimat, firește că **marile puteri** cari au intrat la întocmirea lui , dar care sunt despărțite acum, **amenință pacea lumii**.

Cuza / dec.'30

Hitler.

"Dlor, în mijlocul păcii , **războiul ne înconjoară de pretutindeni**.

Ceea ce a determinat această schimbare de raporturi, a fost , în primul rând, **mișcarea din Germania**.

" **Un puternic popor, încătușat** prin dispozițiunile tratatului de la Versailles, **s-a pus în mișcare** , și-a dezvoltat toate puterile lui, și **tinde acum la schimbarea raporturilor stabilite prin acest tratat**.

"Reușita mișcării lui Hitler, despre care d.ministru de Domenii [Madgearu] **se exprimă așa de deasupra**, fără să-și dea seama de însemnătatea internațională a acestei mișcări, în fruntea căreia se găsește **Adolf Hitler**, a determinat **o puternică zdruncinare** în toate statele .

"Au pornit deodată , din toate părțile, **manifestări** , cari arată care este starea adevărată de **pace aparentă** și **războiul real** în care ne aflăm." (p. 312)

Cuza / dec.'30

Mussolini.

" Dlor, **a intervenit** în această discuție , un om , cari nu poate fi bănuț că nu este **om politic de mare însemnătate**, cel puțin de tot atât de mare însemnătate, cum este și d.Virgil Madgearu . **Acesta este Mussolini**.

Mussolini vine, cu brutalitatea lui diplomatică voită și spune :

< **Am voit să rup masca Europei nesincere** ,
care la Geneva vorbește mios despre pace ,
dar se pregătește febril de război.

Italia se înarmează ca și celelalte țări.

Italia nu va lua niciodată inițiativa unui război.

Revizuirea tratatelor nu este în interesul Italiei, ci a lumii întregi.>

"Se pune astfel **problema revizuirii tratatelor** de către **Mussolini** ;

se dezbate problema revizuirii tratatelor **de Franța** ;

intră în discuțiune , în fața acestor manifestațiuni și **regele Alexandru** al Lugo-Slaviei .

Vasăzică, **o întreagă discuțiune** în jurul **problemei revizuirii tratatelor**.

"Dlor, **le revizuim sau nu le revizuim ?** Care este formula ? " (312)

Cuza / dec.'30

Societatea Națiunilor.

" În timpul acesta , acea organizație pe care dvs. **o credeți "tabu"**

și nu vă atingeți de dînsa, această organizație zisă a **Societății Națiunilor**, costînd multe parale, dă , la fiecare pas,

dovada unei **incapacități regretabile de a rezolva problemele păcii** .

" S-a pus **problema dezarmării**.

Dar **se poate** ,oare, **fără de a înlătura cauza** care determină armarea națiunilor , **să ajungi la dezarmare**, la dezarmarea națiunilor ?

Căci **fiecare națiune are interese naționale de apărare**, are de păstrat **un teritoriu** de al său, **o situație a sa**, și dacă această situație , în primul rând teritoriul său, nu-i este garantat , și dacă este expusă din toate părțile din partea altor națiuni , **cum voiți dvs.să dezarmeze ?**

A le cere aceasta, **este absurd**, în principiu, este **o imensă prostie**.

"**Eu nu am respectul** acela pe care dvs. îl manifestați față de <Societatea Națiunilor > Ea este **o instituție perimată**, care nu a existat niciodată ca instituție corespunzătoare scopului de a garanta pacea.

Cum vine dar să pună problema dezarmării când **nu este capabilă să garanteze pacea** , când **fiecare trebuie să-și apere existența sa ?**

"**Problema dezarmării a fost pusă , în adevăr, la Societatea Națiunilor , dar a dat un faliment desăvârșit.**

S-a încheiat discuția, fără ca nimeni să voiască a dezarma.

S-au făcut declarații că toți sunt gata să dezarmeze, dar nimeni nu a dezarmat. **Nimeni nu dezarmează** ,și **Italia** se înarmează pentru apărarea ei, și regele Iugoslaviei a venit deunăzi și a declarat că **Serbia** se înarmează.

Toate națiunile se înarmează pentru că este singurul mijloc de a-și apăra interesele lor. În timpul acesta, mai cu deosebire, se înarmează **Rusia** , în mod formidabil, și ne amenință în însăși existența noastră națională.

"Aici a venit încă **un moment , ca acela din 1914**, ca **națiunea română** să stea, prin reprezentanții săi cei mai aleși și **să vadă care este noua politică ce se impune** , pentru ca **să-și apere existența.**"

"În timpul acesta ,țin să vă atrag atenția asupra faptului că d.**Poincaré însuși**, într-o declarație anterioară, a spus că **se miră** cum de "Societatea Națiunilor" **nu a organizat acea putere coercitivă** , armată desigur, pentru ca **să impună voința ei** , ca autoritate superioară, **ca Supra-Stat ."**

"**Această declarație** să-mi dați voie să spun că **era absurdă** , pentru că însemnează constituirea **Societății Națiunilor ca organizație coercitivă.** [...]

" Dar, d-lor, după ce enunță această formulă imposibilă, vine tot d.**Poincaré** și iată ce spune : < În ce privește **revizuirea tratatelor de pace**, trebuie accentuat , ea **nu mai este posibilă** decât **cu asentimentul tuturor națiunilor.** >

"**Perfect.** Vasăzică **este posibilă revizuirea tratatelor , cu consimțământul tuturor națiunilor.**"

Landau : "**Este art.10** din pactul Societății Națiunilor" (p. 312)

Cuza / dec.'30

România.

[LD:Atenție ! ce viclenie, aproape șantaj !]

"Și atunci **ce este de făcut ?**

Rămîne ca noi **să ne conformăm acestei directive** pentru a evita nenorocirea unui război, și a căuta **să îndrumăm națiunile pe calea păcii**, trezind într-însele spiritul păcii și **arătînd fiecare bunăvoință** către dînezele.

De aceea , din acest punct de vedere, al unei **noi politici internaționale**, la care România trebuie să contribuie, **au fost așa de regretabile izbucnirile** d-lui ministru **Virgil Madgearu**,

care zicea : <**Nu permitem să se rostească aici numele lui Adolf Hitler** > ,care **are 107 reprezentanți în Reichstag**, care **mîine va fi stăpînul Germaniei**, și pe care **d-ta îl insultă** în această Cameră a României , unde **eu îl apăr.** "

"D-ta nu ești în curent cu politica externă ? **Ești d-ta un om prevăzător**, care poți să ne asiguri pacea, **sau ești un provocator la război ?**"

Ed.Mirto : " Denaturezi.V-a făcut o simplă observațiune."

Cuza : "Vă rog să nu mă întrerupeți că devin lucrurile și mai complicate.Dacă aveți ceva să-mi spuneți, spuneți-mi pe urmă"

Mirto : " Da, am să vă spun în particular, cînd veți pleca de la tribună "

Cuza : "Prin urmare, ce ni se impune nouă ? **Ni se impune să procedăm**

cu **cea mai mare bunăvoință** , eu zic **să procedăm cu iubire**, și **să îndrumăm națiunile către pace** [:::]

" Dar **cu rățoieli de acestea** < nu permit să se rostească numele lui Hitler ! > - dumneta **mîine vei fi înregistrat la Berlin** , că ai spus în Parlamentul României , **că nu permiți să se rostească numele lui Hitler** "

V.Toncescu : "Dvs ne terorizați ?"

Madgearu : " Eu am spus să nu faceți apologia politicii lui Hitler.

Cuza : " Eu fac apologia politicii lui Hitler , pentru că ea duce la pace, nu la război.
Și ca dovadă că d-ta nu ești la curent cu nimic, și este regretabil ...

Madgearu : "D-ta ești la curent cu Talmudul "

Cuza : " ...ca dovadă este că s-a încins de curînd **o discuție foarte interesantă** ,
între **Gustav Hervé** și **Hitler** , care tindea la stabilirea păcii și înțelegerii
între **Franța și Germania** .Se duc aceste **tratatative de pace**, deocamdată
particular, între Gustav Hervé care este o personalitate politică în Franța,
și între **Adolf Hitler** , care este o puternică personalitate politică și **mîine
poate fi stăpînul destinelor Germaniei**.[...]
s-a născut posibilitatea ca **să se apropie popoarele unul de altul** ,
s-a văzut că **este o catastrofă dacă ar interveni un nou război**, [::]
bătrînul oștean **Ludendorff** , care a publicat o carte anume , atrăgînd
atenția lumii , **îngrozit de perspectivele unui nou război** [...] " (p. 313)

Cuza / dec.'30

▣ **LANC și antisemitismul mondial. Politica externă.**

[LD : **Subordonarea oricăror interese, obsesiei antisemite care îl domina**]

"Și atunci, evident, că **ni se impune** în momentele de față , **o rezervă absolută,**
ni se impune nouă , **o strîngere a raporturilor dintre diferitele națiuni.**

Și noi, care apărăm o problemă [**Problema evreească**] care este
și **problema altor țări**, noi, d-lor, prin acțiunea noastră , **suntem o necesitate .**

" **Liga Apărării Naționale Creștine**, cu programul ei, **este o necesitate**,
nu numai de politică internă , ci **și de politică externă** pentru România,
pentru că noi stabilim raporturi cu acele țări ,care urmăresc **soluționarea** aceleași mari
probleme , care este **problema jidănească**.

"De aceea eu , d-lor, **am fost la Budapesta** , ca să mă înfrățesc cu ungurii
antisemiți, și **sunt mîndru că am fost acolo**,

și de aceea eu stau în legătură strînsă cu unii din aceia cari conduc **mișcarea în
Germania** ; îi cunosc și îi stimez , și mă cunosc și ei pe mine."

" **Sunt foarte fericit** , pentru țară, că pot să stabilesc **aceste relațiuni** și cu cei din
Franța, și cu cei din **Germania**, și cu cei din **Ungaria**, și cu cei din **Bulgaria**, cu toți,
de pretutindeni, cari se interesează de problema noastră , și cari, prin aceasta,
iși strîng rîndurile împreună cu noi.

"Și mîine, dle ministru, **cînd vom fi noi pe acele bănci** - și vom fi -
atunci veți vedea dvs. cum **politica externă a României va fi înlesnită**
prin aceste raporturi pe care le stabilim noi.

Eu fac ,deci, un serviciu țării și nației mele prin atitudinea mea." (p. 313)

Cuza / dec.'30

▣ **Partidele politice și politica externă.**

"Dar ,dlor, **ce fac** în acelaș timp, **partidele politice** ? Am să vă citez trei exemple.
DI.Titulescu, căruia i se zice < marele nostru diplomat > ,
pentru care eu nu am considerațiile pe care unii le afișează, **pentru diplomația d-sale**,
căci eu nu cred că este diplomație **să te înconjori cu o droaie de jidani**,
cari **să-ți facă reclamă pe banii statului**, că ești un mare om, nu este diplomație și nu
este diplomat acela care **face zgomot în jurul persoanei sale** , ci acela este diplomat ,
care este discret, despre care nici nu știi că există, și pe urmă veți vedea rezultatul
acțiunii sale **D.Titulescu**, care nu este tipul acesta de diplomat, cum ni-l închipuim noi,
a ținut deunăzi **o conferință la Cambridge** și , în conferința sa,

se preocupă și d.**Titulescu** de **ce este pacea** - vă rog să binevoiți a
urmări concepția , logica acestei concepții - zicînd :

< **Dacă pacea este un cuvînt, asistăm la triumful ei**,
căci niciodată nu s-a vorbit de pace mai mult decît astăzi ;
dacă pacea este o simplă organizare legală,
încă **asistăm** la o adevărată **ascensiune a ideii de pace** ;
dacă însă pacea este , așa cum trebuie să fie, **o stare de spirit**,
atunci trebuie **să mărturisim** că ,în ultimul timp,
asistăm la un regres regretabil. >

" Vasăzică ce este pacea ? Un cuvînt! Ce este pacea ? O simplă organizare legală !

Dar ce mai este pacea ? Dacă este vorba de spiritul păcii, este un regres regretabil .

Ce înseamnă regres regretabil a spiritului de pace ? **Însemnează război.**

Prin urmare, și noi trebuie să avem în vedere această perspectivă și să ne apărăm , cu mijloace diplomatice, deocamdată, împotriva acestei perspective.V-am spus în ce fel."

"Iată , însă, d-lor, că marele Machiavelli al partidului liberal, d.**IGDuca**, același IGDuca , se duce la Oradia-Mare , și **profită că se găsește la Oradia -Mare**, pentru ca să **amenințe pe ungurii de peste graniță** , făcînd **declarația** că **el este hotărît să mențină pacea** , prin **apărarea tratatelor, cu orice preț !** " :

< Fiindcă tot se ventilează **ideia revizuirii tratatelor**,
cu rectificări de frontieră, țin ca, de la această frontieră,
stropită cu sîngele soldaților noștri, să răspund că **noi românii**
vom apăra pînă la ultima picătură de sînge România Mare și întregită
cu ajutorul aliaților noștri, și **vom dejuca aceste manopere interesate**
cari vor să distrugă trînicia lor,
prin **pretențiunile nedrepte ale învinșilor . >**

Ed.Mirto (PNȚ) : " Merită toate aplauzele ."

Cuza : " Evident - afirmă el - noi voim să menținem tratatele de pace, în ce privește garanțiile teritoriilor noastre naționale.Evident, fiecare dorește același lucru,

însă **nu este în interesul păcii ca să te duci să proclami și să te rățoești** , cum aș zice, față de aceia cu care **suntem chemați a sta de vorbă**, în ce fel am putea **să organizăm o nouă pace** și să încheiem **un nou tratat**, care să aibă **o bază sigură**, iar **nu șubredă cum este astăzi.**"

Ed.Mirto : "Va să zică, **pacea care o avem nu e bună, și trebuie să facem alta ?** Trebuie **să se noteze bine această declarație** de d-nii stenografi.

Cuza / dec.'30

▣ **Tratatetele de pace. - continuare -**

[LD :din păcate, xerox cu porțiuni ilizibile]

"Ceea ce spuneam eu , este că avem datoria **să sporim spiritul păcii [???** [...] nu de trezire și de vrăjmășie răzbunătoare [...] **Ceea ce a fost drept pentru noi, să nu fie drept și pentru ei ?** [...] **Atunci care este politica d-voastre ?**

"Ea nu se datorește unui spirit de dreptate, și nu unei prevederi politice, încăodată, ci **spiritului jidănesc** care **a prezidat la întocmirea tratatelor de la Versailles.**" [...] [...] [...]

Voce PNȚ : " Toată **opera de dreptate de la Versailles** se datorește spiritului jidovesc?"

Cuza : " În **părțile lui esențiale , spiritului jidănesc.** [...]

Pentru noi, nu a avut altceva - nu putea să ne tăgăduiască dreptul nostru național pe baza legii naționalității - decît **să vîre vrajba între noi, și să ne supună dominației jidănești ,obligîndu-ne să dăm drepturi jidanilor"** [LD: Asta era !]

Manu : " Dacă vorbeai d-ta astfel la încheierea tratatelor, **desigur că nu mai eram aici.** (aplauze la PNȚ)

Cuza : "Atunci n-aș fi vorbit așa. **Atunci era o stare, acum este alta.**

Atunci a fost o necesitate, să se alcătuiască raporturile dintre națiuni, pe baza Tratatului de la Versailles.Dar **astăzi** suntem în situația că **tratatul de la Versailles nu se mai poate menține întocmai.** (întreruperi la PNȚ)
Zadarnic întrerupeți d-voastre.**Asta e situația.**"

Virgil Madgearu :" Dle președinte, iată **răsplata îngăduinței dvs.**

de a lăsa pe d. **Cuza să vorbească șapte ceasuri** și să sfîrșească cu **un apel la revizuirea tratatelor.**

Țin să afirm, dle Cuza că ,din fericire pentru această țară, **sunteți singurul om [???** care **gîndiți așa** cum ați arătat că gîndiți, în această chestiune.

Toate partidele politice răspunzătoare de destinele acestei țări sunt împotriva acestor păreri, cu totul **singuratic** , pe care dvs. le-ați exprimat astăzi , la această tribună."

(aplauze prelungite, îndelung repetate)

Cuza :"Vă mărturisesc , dlor, că nici nu mă așteptam la mai mult de la d.Madgearu care a vorbit în calitatea oficială în care se găsește...

Madgearu : "N-am vorbit în calitate oficială, ci ca român"

Cuza : "Da, în situația de român, dar îmi dați voie să vă spun că n-ați înțeles nimic din cuvîntarea mea... (întreruperi la PNT)

Madgearu : " Să-mi dați voie să mă îndoiesc de origina sîngelui dvs....

Cuza : " D-le Madgearu, aceasta este o inadvertență pe care nu ți-o voi ierta "

Madgearu : " Să te ierte Dumnezeu pentru tot ce ai spus în această ședință "

Cuza : " Nu-ți tolerez, dle ministru, acest ton "

Madgearu : "Te-am tolerat noi prea mult" (aplauze la PNT) [...][.][.] (p. 314 bis)

Cuza / dec.'30

▣ Echilibrul european și politica " jidănească "

" Ce s-a făcut ? De ce s-a făcut ?Ce ar trebui să facem ?

" **Ce s-a făcut ?** [...] **S-a sdruncinat echilibrul european**, s-a restabilit pe alte baze, dar momentan el este sdruncinat în ființa lui. De ce s-a sdruncinat echilibrul european ? S-a sdruncinat prin nimicirea Germaniei ca stat ? **Germania** ocupă în centrul Europei un teritoriu întins, milioane de locuitori, în plină dezvoltare a puterii și culturii lor [...] [...]

" **Rusia** profită de aceste neînțelegeri dintre popoarele din Europa.

În timpul acesta, pentru motivele ei de politică națională ,

Italia își reia libertatea și vrea să iasă din combinațiunile cu care s-a realizat tratatul de la Versailles.**Întreg echilibrul european este sdruncinat și nimic.**lată ce s-a făcut."

"**De ce s-a făcut?** Este mai mult decît necesitatea de a asigura o nouă ordine de lucruri [???] **Mai mult decît** necesitatea de a da satisfacțiune intereselor naționale superioare ale tuturor națiunilor,[???] de a se crea o Iugoslavie, o Românie Mare, o Cehoslovacie , și toate celelalte.**[ca prin Tratatul de la Versailles]**

"Pe lîngă această necesitate a grupării popoarelor și a liberării națiunilor de sub dominări nefirești, este însă **tendința vrăjmășească de învrăjpire a națiunilor creștine și arice** , pentru a le distruge pe dînsese și monarhiile lor .

Aceasta este scopul pe care-l urmărește marea politică jidănească internațională.

De aceea am ajuns noi în starea de azi, cu învrăjpirea între națiuni și cu nesocotirea drepturilor lor naționale.lată de ce s-a făcut .

"Iar **Societatea Națiunilor** reprezintă această **politică regretabilă** , că adică **să se mențină un tratat** care este **bazat pe o jignire a unor interese cari nu se pot înlătura**,și avînd , așadar , ca rezultat, **menținerea în continuare a învrăjbirii între națiuni.**"

"Acesta este punctul nostru de vedere .Dvs.sunteți liberi să-l primiți cum este , sau să nu-l primiți și să considerați lucrurile din alt punct de vedere .Sunteți liberi să faceți ce vreți, dar aceasta este părerea noastră. "

" **Ce trebuie să facem ?**"

- **Mișa Vasiescu** (PNT-plugar) : " Eu cunosc un proverb :<**la bătrîni să ai numai urechi , gură nu** > , dar mai știu încă unul < **omul în viață** , de două ori poartă **mintea copilărească** și numai odată minte bărbătească >

- **Cuza :** " Eu sunt convins că d-ta nu ai înțeles nimic din tot ce se discută aici.

Nici nu ești chemat să înțelegi ; rămîi acolo unde stai."

Cuza / dec.'30

Revizuirea tratatelor.

[**Nu s-a gîndit nimeni atunci să-i spună lui Cuza că, dacă Versaillesul a fost o pace "iudaică" avem a fi recunoscători evreilor care au îngăduit realizarea României Mari !]**

"Trebuie să fim **pentru revizuirea tratatelor**, pe care o admite Poincaré , pe care o admite Mussolini, sau trebuie să fim **contra revizuirii** , pînă la ce măsură și cum ?

Eu am să vă expun **punctul nostru de vedere**. Repet: sunteți liberi să-l adoptați , sunteți liberi să faceți politica pe care o faceți, nimeni nu vă împiedică, o faceți pe răspunderea dvs."

"Iată , dlor, ce este de făcut , în două cuvinte : dvs.știți **de cine a fost dictată pacea de la Versailles ?** Știți dvs **cine a fost în dosul fiecăruia** dintre cei cari erau factorii hotărîtori ai **presei** ? În dosul lui Clemanceau era Mendelstein, în dosul lui Wilson era rabinul Weisse, în dosul lui Lloyd George era Filip Sosoon, și **o droaie de jidani** ca aceștia , încît s-a putut zice că pacea aceasta este **o pace iudaică.**"

(proteste, vociferări la PNT)

Madgearu : " Pacea pe baza căreia avem unitatea națională este **pace iudaică ?**"

Cuza : " **Păcii iudaice trebuie să i se substituie pacea creștină.**

În ce fel ? **Prin revizuirea tratatelor** .De ce revizuirea tratatelor ?Revizuirea tratatelor mai întâi, **nu înseamnă revizuirea teritoriilor**. Revizuirea tratatelor înseamnă să se dea imediat **satisfacție unor interese naționale [???**] **fără a cînti** , deocamdată, starea de lucruri în ce privește **teritoriile**."

Madgearu : "Deocamdată ?"

Cuza : "Da , dle diplomat.Deocamdată"

Madgearu : "Sunteți diplomatul intereselor străine .Aceasta sunteți dvs. "

Cuza : " Întîi și întîi revizuirea tratatelor cu **restabilirea națiunilor în demnitatea lor "**

D-lor aveți dvs dreptul să călcați principiul pe baza căruia existați ?

Aveți dvs dreptul să călcați **principiul naționalității** [...] ? Aveți dvs dreptul să călcați **principiul monarhic** ? Nu, nu aveți dreptul.[...] (p. 314)

Cuza / dec.'30

Revizuirea tratatelor :Germania - continuare -

[**LD : în sfîrșit, spune lucrurilor pe nume.Devine avocatul Germaniei , fără echivocuri**]

" D-lor nu aveți dreptul să călcați principiile pe care stați ,principiul naționalității , nu aveți dreptul să călcați principiul monarhic, care este principiul d-voastră.

Și atunci, trebuie să interveniți cum veți ști d-voastră în politică și în diplomatie, pentru că aveți un mare rol de îndeplinit, de a fi mijlocitoare.

România poate singură să fie mijlocitoare între Germania și Franța.[???]

Ed.Mirto : " Aceasta este loialitate ? "

Cuza : " D-voastră nu vă dați seama de **acest mare rol.România** singură poate să fie **mijlocitoare între Franța** , de care suntem legați prin sentimentul nostru de rasă, și **Germania** , pentru că **eu susțin și sunt convins că numai împăcarea Franței cu Germania poate să asigure pacea. În ce fel puteți interveni ?**

D-voastre puteți interveni cerînd să se restituie Germaniei coloniile.

Madgearu : "Extraordinar !"

Cuza : "Da, da, extraordinar !"

Madgearu : " Dle Cuza, **noi suntem un popor loial**.Nu suntem un popor lipsit de loialitate, cum voiți d-voastră să ne prezentați " (**aplauze la PNȚ**)

Cuza : "Dar cine vorbește că nu suntem loiali ? Nu denaturați lucrurile .Am spus că

România trebuie să servească de mijlocitoare între Franța și Germania."

Madgearu : "Aceasta înseamnă ca **România să ceară să nu se respecte tratatele de pace "**

Cuza : " **Acesta este rostul României** și d-voastră trebuie să-l înțelegeți"

Manu (vice-președ.Camerei) : "Dle Cuza , dacă continuați **pe tonul acesta nepatriotic, față de aliați și față de Franța**, atunci cu toată **favoarea** care vi s-a acordat, voi fi nevoit să **v-o retrag**."

Madgearu : " Dle președinte, vă rog să i-o retrageți. " (p. 315)

Cuza / dec.'30

Societatea Națiunilor.

"[...] pentruca să ajungem la o stare de fapt, la **o pace definitivă și solidă** [...]

să refaceți o "Societate a Națiunilor" , **alta decît aceea care este astăzi**,

și în care vor intra **toate națiunile cu drepturi egale**,indiferent dacă sunt națiuni mari sau dacă suntnațiuni mici, și **pe baza frăției creștine** să alcătuiască o societate a Națiunilor cu drepturi deopotrivă egale.

" Și după ce veți organiza aceasă Societate a Națiunilor , pe care **eu aș dori să o văd organizată în centrul lumii latine**, în leagănul nostru latin și național , și în centrul lumii, al celei mai puternice organizații **în centrul lumii creștine**, care este **Roma** [...] **să se revizuiască** încă odată **toate problemele și să se ajungă la o pace definitivă.**

Anghel Demetrescu : "Aceasta este o poezie"

Cuza : "Este o poezie dar este și multă practică. La urmă, din aceste combinații, din aceste cercetări,din aceste silinți pentru pace, **vom ajunge să stabilim o bază temeinică a relațiilor dintre toate națiunile**. Acesta e scopul pe care trebuie să-l urmărim. Și **dacă va fi nevoie** , în interesul păcii, ca **să se revizuiască pe urmă și unele chestiuni de amănunt, se vor revizui**, în același **spirit creștin** de înfrățire între toate națiunile."

" **lată** ,d-lor, care e **soluțiunea pe care eu o propun**, nu soluțiunea ca să ne lepădăm - ferească Dumnezeu ! - de aliații noștri, nu soluțiunea ca să nesocotim

drepturile noastre consfințite prin tratate , dar nu de a continua învrăjbirea, și nu **soluțiunea de a crede în eternitatea unor tratate** care sunt în stare de perimare.

"Dacă sunt perimate - și noi nu putem să ne acoperim cu tratate îns tate de perimare - **trebuie să avem o politică fermă pentru a ne pregăti, pentru a ne prezerva , în contra oricărei eventualități.**

"Iată dlor, ce aveam de spus cu privire la a treia problemă , care este **problema tratatelor** .Este o problemă destul de importantă , care merită să atragă atențiunea dvs și cred că poate **să vă servească de îndrumare în această materie**, de la care depinde viitorul însuși al nației române." (p. 315)

ACCuza / 13 dec.'30

5.) A.C.Cuza (LANC) , continuarea **discursului la mesaj, 15 dec.'30**

Memoriul LANC , către Carol, din 20 sept.'30

(DAD, MO.20, ședința din 15 dec.'30, p.326-341)

[LD: **Camera era exasperată**.Cuza jubilează ,este glumeț,este provocator, se simte sigur pe el, cu aluzii când ironice, când acide, când șantajiste.

Motivele pentru care Camera rabdă : poate nădejdea că va critica mai ales PNL, sau dorința de a avea o "voce opozantă" , sau propriile turburări din PNT, sau absența ardelenilor de marcă ,sau gândul că va exista o "voce antisemită" tranșantă ;

Eu cred că mai degrabă **este o sugestie regală** : citirea **Memoriului LANC**

(20 sept.'30) în parlament , ca un sondaj , pentru a vedea reacțiunea partidelor ,

Carol fiind interesat în anihilarea **regimului guvernării prin partide,**

și creșterea puterilor regale.

În pofida apelului lui Madgearu și al altora , de a nu i se mai îngădui să blocheze lucrările **lui Cuza i se dă cuvântul în continuare.]**

[...][...][...]

Cuza / dec.'30

III. Revizuirea tratatelor și partidele.

[Rezumă iar problema revizuirii tratatelor]

Pamfil Șeicaru (ziarist ind.) : " Vă rog să-mi dați voie să vă pun o întrebare,

dle Cuza.**Noi avem un tratat de alianță cu Polonia,**

de a-i apăra **integritatea granițelor**.Primul punct de program al d-lui Hitler,

este revizuirea granițelor de est.Care este atunci situațiunea noastră ? "

Cuza : " Dle Șeicaru, **eu fac aici o analiză obiectivă**.Vă rog să mă lăsați,

acestea sunt obiecțiuni mărunte . (protestări la PNT)

Am explicat și am să vă mai explic, dar vă rog să mă lăsați să merg mai departe."

"Prin urmare, iată **o mișcare** care se produce în sânul **Germaniei** și care îl determină

deodată pe **Mussolini** - Mussolini nu este nici el un copil - să vină **să spună** :

< **Revizuirea tratatelor** nu este în interesul Italiei, ci **în interesul lumii. >**

- **IGPardos** : " Să se supuie el mai întâi revizuirii tratatelor."

- **Cuza** : "Italia se înarmează ca să-și apere interesele .După **Mussolini** ,

intervine Poincaré , intervine Ludendorff și toți reprezentanții politiciii

europene și se ocupă de chestiunea aceasta [...]

"Astfel mi-am pus eu întrebarea :

sunt partidele capabile să rezolve aceste probleme a tratatelor ? Nu !

De ce nu ? Pentrucă ele **se țin de Societatea Națiunilor**, și cred că aceasta este politica

care trebuie să o facă, **politică catastrofală, care ne duce la pieire** ,

pentrucă **astăzi nu-ți poți ascunde capul în nisip** , ci trebuie să vezi [...]

se înarmează [...] :Italia,Turcia, Bulgaria ș.a.m.d. iar

noi rămânem izolați aici, pe tema Societății Națiunilor.

Și atunci **eu am zis** că ,în locul Societății Națiunilor de la Geneva, **trebuie să se**

creieze ,când va fi, **Societatea Creștină a Națiunilor...**

Voce PNT : " Dar cu turcii ce facem ?" (**ilaritate**)

...și că numai **după ce vom crea** această Societate Creștină a Națiunilor, [...]atunci va

veni momentul ca **să așezăm pacea definitiv , pe baze solide."**

Grigore Gafencu : "**Noi am tolerat** ca dvs. , timp de o jumătate de oră, să rezumați

ceea ce-ați spus data trecută, numai ca **să faceți teoria revizuirii tratatelor "**

Cuza : " Fii liniștit ; **nu te face campionul tratatelor;ele vor fi revizuite "**

Gafencu : " Ca orice român, **mă fac campionul politicii noastre externe** , care este bine stabilită pe **respectul tratatelor** " (**aplauze prelungite la PNT**)

Cuza : " **Vă las ca entuziasmul dvs. să se liniștească** , ca să pot răspunde d-lui Gafencu. Nu-mi insinuați mie ceea ce nu am spus. Părerea mea o voi spune la urmă.

Și cred că atunci te voi satisface și pe d-ta cu punctul meu de vedere." (p. 328) [...]

[...][.....]
Cuza / dec.'30

IV. Problema economică și partidele.

[Rezumă iar problema economică , criza economică ; capitalul jidănesc; cele 3 teze ale lui; industria parazitară; adaugă câteva exemple.]

"**Partidele nu pot rezolva această problemă** pentru că ele **sunt stăpânite de o himeră : himera capitalului străin.**[...] Partidele ajung la vestitul plan Schopkess, care prevede, nimic mai puțin, decât vânzarea României."

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

LANC

[LD **Atenție ! substratul antisemit al tuturor țintelor lui ideologice:** fie constituționale, fie de partid, fie față de tratatele de pace. Nu-i poate fi contestată consecvența De asemenea, există **nuanța de legalitate, constituționalism, parlamentarism, care o va deosebi de mișcarea legionară.]**

" **La 1923**, în momentul chiar al dezbaterii **Constituției -Noui**, **impose României prin tratatele internaționale** , cu darea de **drepturi tuturor străinilor, fără deosebire**, prin **desființarea articolului 7 ocrotitor**, din vechea Constituție de la 1879, am înființat **Liga Apărării Naționale Creștine** , declarând de la început că **< Liga nu este partid, nu voințe să fie partid, nu va fi niciodată partid >**, și apelând astfel , iarăși, de-a dreptul la conștiința nației românești, pe baza unei **doctrine științifice** lămurite și a unui **program amănunțit** rezumat în cuvintele : **Hristos, Regele, Națiunea "** ("Călăuza bunilor români", Iași, 1923.)

ACCuza / dec.'30

6.) Gr.Andreiasciuc (PNT-Ucrainean, deputat Cernăuți) , discurs la mesaj, 5 dec.'30

(DAD, MO. 14, ședința din 5 dec.'30, p. 197- 199)

[LD : ucraineni "țărăniști" , ucraineni "liberali" , **mai mult resemnați decât loiali**, cu **nostalgia măreției de altădată a Ucrainei** , trăgându-se , unii, din români "ucrainizați" , alții din ruteni colonizați, o minoritate care ar fi putut fi "îmblinzită" cu acordarea drepturilor lor culturale și împărțind bunele și relele populației bucovinene. Fără îndoială că, **între bolșevismul de tip sovietic, și soarta de minoritari în România, el o prefera pe ultima.]**

Andreiasciuc / dec.'30

▣ Ucraina - România

" S-a auzit aici , de la tribuna Camerii , părerea d-lui Gafencu , în ce privește **politica externă a României față de Rusia.**

Am constatat cu mare mirare , că **se vorbea numai de imperiul rusesc**, însă **deloc de statul vecin al României, Ucraina. [?!?]**

Drumul de la București la Moscova trece prin Kiev, peste care nu se poate trece , și, în **interesul României** , acest drum trebuie să fie **ca o linie de orientare [?! ?] a politicii extene a României.**

" În prezent, **vulturul cu două capete** de la poarta fostei ambasade de pe Calea Victoriei , **este legat cu sîrmă și aplecat. Dacă** acest vultur **va fi restaurat** , **România va avea să constate [?!?] ce poftă de expansiune va arăta [?!?]** și că **va fi mai pretențios [?!?] decât regimul actual. "** (p. 197)

Andreiasciuc / dec.'30

7.) C.Gongopol (ziarist independent) , discurs la mesaj, 15 dec.'30

(DAD, MO. 21, ședința din 15 dec.'30, p. 343-346)

[LD : ia cuvîntul după lungul discurs al lui ACCuza, în cadrul căruia a avut tentativa unor intervenții, dar nu a putut ! Lipsă text de început.

Este printre puținii parlamentari care găsește cuvinte de îmbărbătare către național-țărăniști, dînd dovadă de bun simț, demnitate , credință și luciditate ;
chiar dacă, ulterior, realitățile i-au infirmat unele judecăți ;]

[.....]

Gongopol/ dec.'30

▣ Cuzismul

- **Cuza** : "Sunteți plini de entuziasm !"

- **Madgearu** : "Inconștientă !"

Cuza : "D-voastră sunteți mai inconștienți , cînd aveți această atitudine care nu vă șade "

Gongopol : "Vă rog să mă treceți și pe mine printre inconștienți "

Cuza : "Poftiți ! Ușa este deschisă!"

Gongopol : "D-voastră **veți rămîne izolat**, nu mai spun unde ; ați înțeles și va înțelege țara întreagă. D-voastră **credeți că se poate otrăvi tot ce este cinstit**, și tot **ce este mai curat în tineretul generos**, care se ridică din ce în ce ,
ca să ajungă ca să ocupe el locurile acestea [în parlament] și **le picurați în sufletul lor această otrăvă**, că **tot eșafodajul politic moral pe care se reazămă țara** aceasta **e fals**, sau **e opera unui instinct** care însemnează **otrăvire sus și otrăvire jos, calomnie , ticăloșie, vînzare, trădare.**"

Cuza : " Unde au auzit aceasta ?"

C.Gongopol : " **Tratatul de la Versailles este < operă jidănească.>**

Dar **pe baza acestui tratat stăm cu toții** , și pe niște temelii admirabile, căci stăm în numele celor **8 milioane de morți de pretutindeni**, reprezentînd **o solidaritate** care trece **peste toate națiile, și peste toate rasele**. Căci **au murit și mulți evrei** , d-le Cuza, **pe cînd alții făceau teorii contra lor**, la o vîrstă cînd aveau datoria sufletească să fie ceva mai onești și ceva mai sinceri" [.....]

Gongopol : " Deci, dle Cuza, **îmi pare foarte rău de toată atitudinea d-voastră**. Și ca să nu mai continui , **într-o ordine de idei care jignește sentimentul general**, o să-mi îngăduiți să **fac și eu o profeție**, pe temeiul discursului de astăzi , în care **ați ofensat conștiința națională întreagă și**

n-ați cules decît adeziunea aceloră [a fost public cuzist !] care

s-au grăbit a pleca de pe scaune și din tribune , cînd au bănuț că vine replica. " (aplauze la PNȚ)

Cuza : "N-au plecat de aceea!"

Gongopol "Au stat simbătă seara , pînă la ultimul moment, așteptînd satisfacțiunea [...]dacă vă așteptați ca **tribunele acelea pline cari v-au ascultat cu atîta evlavie [...]** dacă vă închipuiți acel **tineret zglobiu [...]** pornit căre un **entuziasm factice** și către **gesturi reflexe [...]** [text ilizibil!] (p. 344) [.....]

Gongopol :

▣ ACCuza -

/ "Hitler, la adăpstul acestei **cruci încîrligate** , pune în valoare **instinctele cele mai josnice ale poporului german ."** [...]

C.Gongopol / 15 dec.'30

8.) Emil Fagure (ziarist ind., evreu, pe lista PNȚ),

discurs la mesaj, 16 dec.'30

(DAD, MO. 22, ședința din 16 dec.'30, p. 348-353)

[LD: text integral xeroxat. Sublinierile, colorarea, parantezele îmi aparțin.

Gazetar din generația războiului, admirator al lui Take Ionescu, coleg cu GGMironescu, tip de evreu regățean patriot, care înțelege problema evreească mai nuanțat ; sincer îngrijorat de securitatea hotarelor ; încearcă să-l înduplece pe Cuza, sentimental, privind nedreptatea pe care o face evreilor ;]

Figure / 16 dec.'30

▣ Politică externă.

"[...] este o chestiune în **politica noastră generală** asupra căreia, **pînă astăzi, nu au fost divergențe nici între partide, nici între personalități politice:** este chestiunea **politicii noastre externe.**

Cu toate luptele noastre atît de acerbe, această chestiune **a fost scoasă**, spre norocirea noastră , **din vîrtejul patimilor**, și din opozițiuni, de la programele partidelor de la partid la partid, [...] politica externă a României **este politica națională** , așa cum a caracterizat-o , cu un cuvînt foarte fericit Take Ionescu , în timpul luptelor naționale, < **politica instinctului național.** > Nu trece prin mintea nimănui să facă o altă politică externă decît aceea pe care o are România."

"În privința tratatelor , **nu există om** în partidele politice care , **pînă astăzi, [!!!] să fi enunțat o altă părere** , decît aceea care tratează în **programele tuturor partidelor** ,ca și în **toate Mesagiile Tronului** , de la război încoace." (p. 348-349)

Figure / 16 dec.'30

▣ Revizionism cuzist.

"Ei bine, am avut o surpriză **de astă dată** , **o surpriză unică** în felul ei, căci în parlamentele celorlalte state ale Micii Înțelegeri eu nu cunosc pe cineva care să se fi ridicat contra tratatelor cari formează baza de existență națională . Ei bine, **noi am avut această surpriză** și s-a manifestat sub o formă netă, deși va merita osteneala cîtorva ridicări , **e , în fond**, mai mult **umoristică.**

"S-a venit cu **imputarea** , făcută **guvernului**, ba și **partidelor și oamenilor politici ,de ce nu se amestecă** România în raporturile dintre Franța și Germania , **de ce nu intervine** cu bune oficii pe lîngă Franța, ca **să înapoieze Germaniei coloniile din Africa .**

E o chestiune - nu-i așa ? - care cere **urgența din partea României !** Avem noi alte preocupări decît **să facem mediațiune** între Franța și Germania , ca să se întoarcă coloniile din Africa , Germaniei ?

"Mă rog, **ca să intervii într-o chestiune**, e lucru elementar **ca să îți se ceară să intervii.** Nu prea este la cunoștința noastră ca Germania să se fi adresat guvernului român, cerînd amestecul între ea și Franța , în chestiunea coloniilor africane.

D.Cuza are această originalitate să ne spuie chestii dinastia , pe care să le rezolve România, , așa , pe nepusă masă, să se bage în politica dintre Germania și Franța , **parcă ar avea domnia sa vreo misiune din partea lui Hitler."**

"Și în acest caz, **Franța l-ar întreba** pe d.Cuza : <**Avez vous vos papiers ?** > căci **trebuie să ai puteri pentru așa misiune !** Mă rog, **are Cuza vreo însărcinare** din partea Germaniei **de a cere coloniile prin mediația României ?"** (**ilaritate**)

"Dior, **avem o alianță cu Franța** , pe care o știe și d.Cuza.Ba avem mai mult decît o alianță, avem **legături intelectuale și sufletești** cu Franța, cu poporul francez." (p. 349)

[.....]

Figure / dec.'30

▣ Revizionism cuzist ;

" **D.Cuza** a venit să ne ceară [...] **să spunem** nu numai noi, dar **toate statele grupate în Mica Înțelegere , împreună cu marii aliați :< am făcut noi Europa de după război, hai s-o desfacem tot noi!** > Aceasta este esența discursului.

[**face bășcălie de Cuza**] [...] Și iată cum am face : **Întîi să se dea îndărăt Germaniei coloniile** și, bineînțeles, România să facă bunele oficii .Apoi, mai ales cu ajutorul lui Hitler și alș hitleriștilor austro-germani , **să se facă unirea Austriei cu Germania** .[...]

Este o crimă,după d-sa, să ne opunem alipirii Austriei de Germania .[...] (p. 349)

/ Cuza mai întîi jură devotament Coroanei, apoi... vrea revizuirea tratatelor ;

/ Împrăștie broșuri hitleriste pe stradă ;

/ "Hitler o să te aducă pe d-ta la putere !"

/ Nesocotește poziția oficială din Mesajul regal, privind politica externă ;

/ "Ești un mare naiv, dle Cuza dacă crezi că revizuirea trataelor înseamnă discuțiuni teoretice , înseamnă pur și simplu atăcarea frontierelor"

/Cuza face apologia anarhiei.

/ A deformat ceea ce spune Poincare .

/"Ei ,ai să aștepti cam mult dle Cuza ca să vezi în sînul Ligii Națiunilor admițîndu-se revizuirea tratatelor !"

" D-lor, prin urmare , **a fost foarte senzațională , alarmantă** chiar pentru unii , **cuvîntarea d-lui Cuza** .Din fericire , **există leacul** : e însuși faptul că **d-nealui este unul împotriva tuturor** .Poate , cu sabia d-tale să-i tai pe toți, aceasta **rămîne politica oficială pe care ofac toate guvernele și toate partidele ."**

- **Iorga** : "Nu oficială, ci națională " (**aplauze la PNT**) (p. 352)

[.....]

Fagure / dec.'30

▣ **Politica externă . -continuare -**

" În ce privește revizuirea tratatelor , eu mi-am propus ca la sfîrșitul cuvîntării , să **rog Adunarea ca, după ce, în două ședințe, Liga Națiunilor a fost atăcată în modul cum a fost atăcată** , să-mi permită astăzi a depune la Birou, rugăciunea ca **să se transmită la Geneva această telegramă** :
< În legătură cu **discutarea chestiunii revizuirii tratatelor de pace**, cu prilejul dezbaterilor la Mesajul Tronului, **Camera Română, profund atașată operei de garantare a păcii în lume**, transmite Societății Națiunilor **salutul ei devotat** și încredințarea că apreciind măreția sfortărilor de colaborare atuturilor națiunilor, pe care le îndeplinește , **va sprijini totdeauna cu căldură acțiunea ei binefăcătoare . >**

(**aplauze prelungite la PNT**)

Cuza : " Nu-i lipsea Ligii Națiunilor decît telegrama lui Făgurescu , pentru a fi caracterizată deplin "

Fagure : **Telegrama va fi a Camerei române."**

Cuza : "Nu știu dacă va fi "

Iorga : " Dle președinte,d-lor deputați, cred că **ar fi inutil**.

Este așa de bine știut că **noi avem și nu putem avea decît o singură politică .**

Nu putem să fim noi înșine adversarii noștri.

Pe de altă parte, **politica pe care România a făcut-o și rezultatele la care a ajuns** în marginile dreptății sale neclintite, **sunt bine cunoscute** , și aceste rezultate au fost totdeauna **susținute de Liga Națiunilor , care a cinstit România** alegîndu-și ca **președinte [Titulescu]** pe unul din cei mai distinși oameni politici români, încît, **a reveni asupra unor sentimente** pe care le știe toată lumea, ar trebui **să arate că aceste sentimente au slăbit în sufletul nostru**, al tuturor.

(**aprobări la PNT**)

De aceea cred că **nu e bine să insistăm** tocmai asupra lucrurilor în care credem mai mult, și de care suntem mai nedespărțiți în toată dezvoltarea politicii noastre.

(**aplauze prelungite la PNT**)

Toncescu : " **Telegrama și propunerea face parte din cuvîntarea d-lui deputat**

Fagure.Noi numai am luat act de ea, dar n-o putem pune votului Camerei , fiindcă **nu este semnată de 15 dni deputați** , așa că Adunarea s-o poată lua în considerare ; telegrama rămîne, astfel, la birou.

ACCuza : "Aveți altă cale.**Comunicați la Geneva discursul d-lui Făgurescu "**

(**ilaritate**)

Emil Fagure / dec.'30

9.) I-a Conferință interbalcanică pentru pace, Atena, 5-12 oct.'30

(BCS, Fd.St.Georges, Pch.I, ds.1, f.10)

Emil Pangrati , președ. **Asoc.Române , pentru Liga Națiunilor.-**

.....
/ Președintele Consiliului de miniștri , GGMironescu, îl anunță că ,între 5-12 oct. 1930, la Atena , se va ține **I- a Conferință interbalcanică** ,

organizată din inițiativa **Biroului Internațional al Păcii de la Geneva.***

*** Biroul Internațional al Păcii.**

Fondat în 1892, de către Congresul universal pentru pace (Roma)

Marele premiu -la expoziția universală de la Paris (1900)

Laureată al premiului Nobel (1910)

În 1931 , va avea al **XXVIII -lea congres** (Bruxelles),
la care este invitat și Ermil Pangrați.

Președinte, H. La Fontaine Secretar, H.Golay

/ Conferința nu va avea un caracter oficial, dar vor participa **personalități marcante** din zonă. Au fost invitate : cercuri parlamentare,medii politice, camere de comerț și industrie,Universități, asociații feminine, asoc. de presă, etc.etc.
din Albania, Bulgaria, România, Turcia și Iugoslavia.

/ **Scopul conferinței** : apropierea popoarelor din Balcani, avînd ca scop final realizarea "**Uniunii Statelor Balcanice** " [?!?]

La primul congres, se vor elabora principiile generale, organe, competențe, raporturile cu Liga națiunilor, etc.

/ I se propune și lui Pangrați să participe la conferință.

/ Comitetul român de organizare : **Dimitrie Gusti** (președ.), **C.Vlădescu-Răcoasa** ,
(secretar); sediul: Institutul Social Român

/ Conferința s-a ținut la sediul Parlamentului elen.

Conf.interbalcanică pentru pace/ oct.'30

10.)IGDuca -Titulescu , incompatibilitate ?

a) IGDuca -Titulescu (portrete politice) ,aug.'30

b) IGDuca ,Congresul extraordinar PNL, politica externă, 22 febr.'31

a) **Alex.Topliceau** , I.G.Duca , **portret , august.'30**

(rev."Parlamentul românesc", august, 1930, p.13-15)

[LD: trebuie să găsești prilejul și cea mai potrivită explicație la rolul pe care Titulescu și I-a asumat, în câteva grave circumstanțe , în politica internă .

"Mitul" titulescian, trebuie demontat fără menajamente .]

Dacă nu avea dușmani hotărîți și permanenți, el avea anumite "**temeri**"

"**Una din acestea a fost și este Nicolae Titulescu**" .

L-a neliniștit aducerea acestuia la Externe [1927] , de către Ionel Brătianu ;
îl pune pe gînduri culața lui Vintilă Brătianu, plata tuturor cheltuielilor ,
diplomatului cu "gusturi rafinate" (atmosfera conferințelor, saloanele
ambasadorilor, interviewurile gazetarilor etc etc) a răsuflat ușurat cînd a
plecat.

"**Coșmarul** înșă nu a trecut.Ori de cîte ori vine vorba de vreun guvern de
concentrare și apare numele lui Titulescu, d.Duca tresare.

Inutil, [?!?] căci **ministrul nostru la Londra** , cu toate marile sale calități ,**nu este omul**
[?!?] care **să poată îndura** toate micile mizerii și plictiseli ce sunt legate de situația unui
șef de guvern.E prea **leneș** , prea **comod**, și prea **deprins să fie numai admirat** , pentru
a putea juca un rol efectiv în politica noastră internă."

Încercarea din 1928 , "**I-a vindecat pe deplin** " [?!?]

" Totuși, dacă vrei să nu-l indispui , **îi poți vorbi de orice , afară de eventualitatea**
unui **guvern de concentrare , prezidat de vreo personalitate din afara partidelor**
politice ."

b) **Congres general extraordinar PNL,IGDuca -președinte, 22 febr.'31**

(BCS, Fd.Saint Georges, pachet XLV, ds. 4 , f. 122 - 138)

IGDuca / 22 febr.'31

▣ **Politica externă.**

Credincioși înțelegerilor și aliaților noștri " înlăuntrul aspirațiilor SocietățiiNațiunilor, pe
baza tratelor existente ,noi înțelegem să urmărim o politică de pazeși de concordie
internațională , și mîine, ca și ieri, unde va fi un interes internațional și pacific, România
va fi prezentă pentru a susține acele inițiative și pentru a colabora , în limita modestelor ei
puteri, la crearea unei vieți internaționale , mai înălțătoare și mai fecundă decît aceea

Guvernul Iorga-Argetoianu .Legislatura I .Sesiunea I .

11).Şed.Comit.execut.PNL, 14 iun.'31

("Dimineaţa " , 16 iun.'31)

Duca / iun.'31 **România în context internaţional**

(**explică raţiunea cartelului electoral cu Guv.Iorga, şi opoziţia constructivă ce o va face**)

O situaţie generală plină de îngrijorări, faţă de care nuse poate rămîne nepăsători.

Din p.d.v. politic , "deasupra capului nostru atîrnă ca o sabie a lui Damocles
revizuirea tratatelor "

Din p.d.v. economic, **o criză a însăşi regimului capitalist .**

Din p.d.v. social , "**trosniturile sinistre ale unei organizaţiuni
în plină şi adîncă prefacere. "**

"Bătrîna Europă, istovită după 4 ani de război, este incapabilă după 12 ani
de pace **să-şi găsească echilibrul** zdruncinat şi **să-şi tămăduiască rănile**
încă sîngerînde , zbătîndu-se **între concurenţa americană** la Apus
şi **primejdia sovietică** la Răsărit."

"Cînd aceasta este realitatea , cînd acestea sunt greutatea ,
printre care **România trebuie să se strecoare** , [...]" , PNL nu poate face opoziţie de
dragul opoziţiei !

Duca / iun.'31

12.) M.Manoilescu ("migrator", ex-PNŢ, ex- PP; ministru la Comerţ şi industrie) ,
discurs concluziv la Senat, 1 iul.'31 . (DS, MO 11, şed. 1 iul.'31, pp 230- 237)

[LD: opinia mea este că **asocierea numelui lui Manoilescu** la denumirea guvernului
Iorga **ar fi mai potrivită**. În primul rînd, ca ,pe atunci, **principal pion al regelui Carol** ;
apoi, în ipostaza de **unic păstrător de portofoliu** în guvernul precedent şi prezent ;
ca **doctrinar** al **parlamentului corporatist** şi al unor **teorii economice** originale.
Faptul că Argetoianu a fost apelativul adăugat , ţine mai mult de culisele guvernării]
[.....]

Manoilescu / iul.'31

▣ **Politica externă**

Duca a avut loialitatea să ne spună că nu s-a îndoit niciodată de păstrarea
politicii tradiţionale faţă cu aliaţii

Alţii s-au îndoit , sau poate,mai rău, **s-au făcut că se îndoiesc**,
deşi ştiau că acest lucru nu se poate . (**apaluze prelungite, bravo !**)

"Şi ce nu s-a făcut în această privinţă ? **S-a reeditat un dicţionar politic perimat**
de care **ne era groază să ne mai aducem aminte** .Cine a scos din mormîntul uitării
cuvîntul acesta lipsit astăzi de sens, în noua noastră atmosferă românească şi în noua
atmosferă europeană: **guvern germano-fil !**

"S-a manevrat cu multă abilitate dincocoace şi dincolo de hotare
insinuarea , **s-a înnodat** cea mai îndepărtată şi cea mai disperată şi
întîmplătoare dintre **aparenţe** , şi aceasta **pentru ce ?**

Pentru ca să se prezinte guvernul ţării , guvernul României,
în lumina cea mai falsă şi cea mai absurdă."

"Ar trebui să fim necorecţi şi neloiali în angajamentele noastre ,
ar trebui să fim **lipsiţi de orice simţ de prevedere politică** şi ,mai ales ,
ar trebui să fim **despărţiţi sufleteşte de întreaga ţară**,
dacă am înţelege **să mergem pe alte căi** decît pe celea pe care le-am tras de atîta
vreme alături de cei cari au fost , cu drept cuvînt, ctitorii României "

(aplauze călduroase, furtunos repetate)

" **Și cine** ar trebui să reprezinte **felonia** , să reprezinte **ingratitudea** , să reprezinte **aventura** și mai ales **incomprehensiunea** pentru chemările sufletului național ?

Cine ? Guvernul d-lui profesor Iorga !

Mărturisiți și dvs că **toate limitele au fost întrecute !** " (p. 237)

În războaiele dintre state , intervenea la un moment dat, un armistițiu , pentru îngrijirea răniților ; Crucea roșie a făcut apoi un cod de conduită...

" Se pare că, **în războiul dintre partide nu se poate ajunge nici măcar la atîta.**

Eu nu voi visa , cum visa d-l președinte al Consiliului , **un armistițiu al partidelor** făcut în numele lui Dumnezeu și al interesului țării ; **nu voi viza** acel <Treve de Dieu> , <Treuga -Dei> ,

care a zbuciumat atîta vreme sufletul medieval ;

dar voi putea , alături de dvs. să-mi îngădui **să cer** ca în luptele de partide

să renunțăm la unele dintre arme, să renunțăm la **gloanțele Dum-Dum ale calomniei** împotriva adversarilor , **aruncate dincolo de granițele țării** .(apaluze prelungite)

Și dacă este vreun sanctuar de respectat în această luptă , **să respectăm** în primul rînd **sanctuarul comun** , **patrimoniul comun al afecțiunilor și tratatelor** care ne leagă de acei cari au fost și sunt **aliații noștri** ." (aplauze) (p. 237)

M.Manoilescu / iul.'31

13.) **Dem.I.Ghica (Ministrul Regal al Afacerilor Străine) ,**

Ratificarea **Convenției de la Geneva a Crucii Roșii** , 14 iul.'31

(DAD, MO 32, șed. din 14iul.'31, p. 1352)

[LD: primul președinte al **Crucii Roșii Române**, a fost **prințul Dimitrie Ghika**, strămoșul ministrului de externe...]

Dem Ghica/

▣ **Expunerea de motive**

În august **1864**, s-a înfăptuit la **Geneva**, admirabila organizare internațională a **Crucii Roșii** .Ea a suferit modificări în 1906.

Valoarea ei s-a dovedit în timp de pace și de război.

Dar dramele fără număr , trăite pretutindeni în timpul războiului mondial, au pus în evidență **nevoia unor organizații complectatoare.**

În acest scop, la **1 iul. 1929**, s-au întrunit la **Geneva** , **delegații ai 47 de state** , invitate de Guvernul federal elvețian, la **o conferință** care **să revizuiască** Convenția de la Geneva și **să elaboreze o nouă Convențiune internațională**, cu privire la **tratamentul prizonierilor de război.**

În ziua de **27 iul 1929**, **32delegații** din cele prezente

[LD : care or fi fost celelalte **15 care nu au semnat convenția ?**

Printre ele să fi fost și URSS și Germania ?]

printre care **și țara noastră**, au semnat următoarele acte :

1.Convenția pentru îmbunătățirea soartei **răniților și bolnavilor** din campanii;

2.Convenția relativă la tratamentul **prizonierilor de război** ;

3.Actul final, care emite o serie dedeziderate :

folosirea **aviației sanitare** în timp de război ;

protecția civillilor de naționalitate inamică ;

Ghica /

..... Revizuirile au fost dominate de **o cît mai largă filantropie**

față de **răniți, bolnavi și morți** ; datorită fiecărui beligerant de **a-i trata cu omenie.**

Codificarea unor legi ale războiului, are o **înalță semnificație morală și practică.**

Dreptul de represalii, care s-a practicat în război, **este interzis cu desăvîrșire.**

Problemele delicate ale **capturării , captivității , evacuării , repatrierii și ospitalizării în țările neutre.**

Cere ratificarea susziselor acte internaționale.

D.Ghica / iul.'31

Conferința a XXVII -a interparlamentară , București , oct.'31

(Rev."Parlamentul Românesc" ,bilingv, dedicat sesiunii , nr. 27-29, 1-7 oct '31)

Președ. Conferinței : D.Pompeiu (președ.Camerei)

Problema dezbătută: Dezarmarea

Scriu : Vespasian Pella, M.Sadoveanu, D.Pompeiu, N.Iorga, IGDuca, O Goga, GGMironescu, Gr.Gafencu, Stel.Popescu, Vict.Slăvescu , dr.Lupu.

(ceea ce reprezenta , oarecum, oamenii politici cu preocupări pe temă)

14.) Deschiderea Parlamentului.Mesajul Regal, 15 nov.'31

(DAD, MO 1, șed. din 15 nov.'31, p. 1- 4)

[LD: atenție ! Sesiunea se deschide fără prezența lui Carol .

În incinta Adunării deputaților, întruniți deputații și senatorii, guvernul,deminitari , presă . Iorga a dat citire **Scrisorii** . Apoi a citit **Mesajul Regal**.

Atrage atenția responsabilizarea fiecărui ministru în fața regelui , prin formula " guvernul Meu" , "ministrul Meu" .

În 1931, România avea **relații diplomatice cu 25 de state**

(Cf."*Almanach de Gotha* " , Annuaire genealogique, diplomatique et statistique, Gotha, p 272-274)

[.....]

[**Politica externă**

D.I.Ghika]

" În politica externă **România rămîne credincioasă principiilor cari au îndrumat și în trecut acțiunea Guvernelor ei** și care sunt determinate atât de **legăturile strînse cu Puterile Aliate și Amice** (aplauze prelungite la majorități) cît și de **dorința sinceră de a trăi în bună înțelegere cu toate popoarele apropiate sau depărtate**, spre a întări , pe temeiul pozițiilor stabilite (aplauze prelungite) **opera de pace** care are nevoie lumea întreagă." (p. 5)

Mesajul regal, 15 nov.'31

15.) Ștefan Tătăreșcu (PNL-"independenți") , L.Ona (PNL) , interpelare , 25 nov.'31

D-Ghika - răspunde. În **Senat** .

(DS, M O 5, șed. din 25 nov.'31, p. 25.)

D.Ghika : Cu prilejul vizitei lui Laval în SUA , **senatorul american Borah** (președintele Comisiei Afacerilor Străine a Senatului, Washington) **s-ar fi pronunțat** pentru **revizuirea statu-quo-ului din Europa**.

Declarațiile senatorului provocaseră **o protestare vehementă din partea românilor din America de Nord**, dovedind patriotismul **conaționalilor** noștri îndepărtați, la care " **inima lor bate la fel cu inima patriei părăsite** , dar cu care **rămîn legați** sufletește , **gata să o apere** cînd ea pare amenințată."

16.) IGDuca (PNL) , Replică - protest , 3 dec.1931

(DAD,MO 14) , șed. din 3 dec, p.298- 321)

[**LD** : Duca fusese atăcat dur de **AC Cuza**, in absentia lui – fusese suferind - pe problema "șahului " dat la **Rege** , de intenția de a răsturna guvernul , ș.a ;

Iorga , se întrebese dacă împărtășește părerile amicilor politici

(în legătură cu discursul lui Iamandi) ; ora este tîrzie ; senatorii liberali intră în incintă ;

în Parlament sosește Duca ; atmosfera se tensionează ; persoanele străine sunt rugate să părăsească incinta ; chestorii sunt invitați să ia măsurile necesare ;]
Duca / dec.'31

▣ Politica externă – Dim.Ghika

“ **Politica dvoastră externă** ? Dar de la război încoace , dacă a fost o materie în privința căreia **nu a putut să fie divergență între partide**, o materie în privința căreia a existat **unanimitatea conștiinței naționale** ,desigur că a fost politica externă.

De ce ? Pentru că am urmat cu toții , din toate partidele din toate guvernele, **aceeași linie lămurită , bine definită și dictată de interesele permanente ale țării. Eu nu vă fac afrontul ,** d-le primministru – **cunoscându-vă** - că s-a creiat în străinătate **o atmosferă nemeritată , de suspiciune** a țării noastre , în privința **rectinilității** politicii noastre externe. (**aplauze PNL**) (p. 300)

Duca / dec.'31

17.) **Costin Sturdza (Liga “Vlad Țepeș”) , discurs la mesaj, 3 dec.'31**

(DAD, MO 14, șed. Din 3 dec.'31, p. 301-302)

[**LD : Debut parlamentar .Vorbește imediat după IG Duca (care cere revenirea la sistem constituțional) și Iorga (care nu se intimidază, promițând să răspundă la final)**
Discurs sub formă de replică punctuală lui Duca, în apărarea guvernului Iorga.]

Sturdza / dec.'31

▣ Politica externă.

“ ...zicea onoratul domn **IG Duca** , criticînd politica externă a guvenului ,
[**LD nu a criticat-o !**] că recunoaște că nici o clipă **guvernul nu s-a abătut de la politica tradițională** a României, dar spunea : nu știu cum ați făcut , nu știu ce ați făcut , dar am simțit totuși **ceva**

Iorga : “Aici întreruperea mea o fac încet și hotărît.Își închipuie cineva că politica franceză este așa de dezorganizată încît, fiind **la Paris șeful unui guvern** care inspiră Franței neliniște,**președintele Republicii franceze ar fi asistat** , pentru întâia oară, **la ceremonia deschiderii cursurilor** , care corespundea cu acordarea diplomei de doctor honoris causa, a Universității din Paris ?
(aplauze la majorități)

Sturdza : “ Evident , d-le prim ministru, fiindcă onoratul domn **Duca** , nu vorbea de o părere a sa proprie, ci de **impresia** pe care cineva poate s-o aibă , citind **o anumită parte din presa franceză.**”

Iorga : “ Cînd am fost la Paris , **nici un singur ziar francez** nu a arătat **neîncredere față de guvernul** pe care am onoarea a-l prezida.[...] Uitasem pe unul, **ziarul comunist ,acela da.**” (p. 301)

Sturdza / dec.'31

3

18.) **Iorga** ,(prim ministru, ministru Instrucțiune, Culte, Artă) discurs - final

dezbateri Mesaj, 3 dec. '31

(DAD, M O 14, șed. din 3 dec.'31, p 317- 319)

[**LD: Iorga mîhnit, furios, jignit, ofensat, supărat , contra-atacînd !**
Discurs patetic, prin excelență moral-politic , apărîndu-și mai mult statutul intelectual-cultural decît guvernarea .Primit cu aplauze prelungite, ovații , de majorități .
Deși declară că nu intenționează să jignească pe nimeni, vorbește foarte “de sus”, ironic,disprețuitor,caustic, la adresa celor care , în vreun fel, au contestat legitimitatea și competența echipei sale de guvernare .]

Iorga / dec.'31

▣ Politica externă.

[.....]

Dar în **diplomație** , trebuia să caut, oare, **un politician exportat** , [**Titulescu ?**] pentru a nu încurca guvernul în România, într-o capitală oarecare , ca diplomat , sau să mă adresez prietenului meu **Ghika ?** "[.....]

**“ Noi am fost, se pare, într-un moment,
schimbătorii politicii tradiționale a României.**

Bine, dar **eu am fost la Paris** o săptămână , am avut onoarea să vorbesc cu oamenii care conduc Franța, de la **președintele republicii până la miniștri** , care au astăzi în mîna lor soarta marii lor țări, față de care sentimentele mele și ale tuturor colaboratorilor mei , nu pot fi bănuite.[...]Am fost acolo și **am întrebat** foarte hotărît : **are cineva ceva împotriva noastră ? Nu mi s-a articulat nimic împotriva acestei datorii ereditare** , pe care o avem față de poporul care ne-a ajutat în ceasul greu și cel mai mare al destinelor noastre istorice “ (**aplauze la majorități**) (p. 319)
Iorga / dec.'31

19.) Elemer Gyarfás (senator, P. M.) , problema iredentismului, 5 dec.'31

(DS, MO 13, șed. din 5 dec.'31, p. 167)

El împărțea **iredentismul** , ca formă de manifestare , în **două categorii** : **cel activ, fățiș**, prin manifestații ostile statului, și **cel pasiv, intern**.

Vorbind în numele populației și partidului maghiar, el ținea să precizeze că, **de la depunerea jurământului de fidelitate, maghiarii din România au considerat totdeauna "sinceritatea și sanctitatea acestui jurămint "** și că ei **nu vor lua niciodată apărarea** celor învinuiți că ar fi comis vreo faptă potrivnică legilor țării."

Spunea : **"Cînd noi** , din partea noastră, **contestăm că am avea iredentism**, cînd noi nu spunem aceasta , ci, din contra, **declaram că suntem cetățeni loiali**, atunci, repet, că **nu este interesul nimănui** și mai ales nu este interesul Țării Românești, **să se afirme că ar exista o pătură mare a populației** , reprezentată și în Parlament, **care ar face iredentism ."** Gyarfás / dec.'31

20.) Dr.V.Demetrescu-Brăila (PNL-1) , interpelare // politica externă //,12 dec.'31

(DAD, MO 22, șed. din 12 dec.'31, p. 674- 678)

[**LD: ședință cu ușile închise, fără public.Este președintele "Ligii Culturale" din jud.Brăila (al cărui președinte pe țară , era Iorga) A fost prieten bun al lui Take Ionescu (ex- membru în PCD) , apoi membru al PNL]**

Subiectul interpelării intenționa să-l dezvolte la **Mesaj** , deoarece **pasajul privind politica externă**

" lipsește de precizie și de curajul necesar de a privi adevărul în față."

"Pentru că **a spune că raporturile noastre de bună vecinătate** , chiar **cu vecini care ne provoacă**, n-au schimbat întru nimic raporturile noastre cu puterile amice, chiar **cu acele puteri care de ani de zile ne dau repetate semne de neprietenie**, înseamnă ori **a nesocoti realitatea**,

ori a întrebuița **o abilitate cu totul nefolositoare."** (p. 674)

Demetrescu / '31

▣ **Revizionismul maghiar**

" Atîta timp cît **revizionismul** era numai un **murmur** sau un **oftat de popor învins** , care nu se poate obișnui cu ideea de a trăi liniștit în marginile hotarelor lui firești, **liniștea noastră** era nu numai justificată , dar putea să fie socotită ca o măsură de **înțelepciune politică** .Am așteptat ca valul durerii să treacă, pentruca peste el să întindem puntea unor raporturi de bună vecinătate (**aplauze la PNL**) , dar au trecut **13 ani și ungurii nu s-au consolat**.

"În loc de consolare, **ungurii au arborat** în mijlocul pieții Unirii din Pesta , **drapelul îndoliat al tratatului de la Trianon**, pentruca tinerele generații să crească în sentimentul **urii și al revanșei**. Timpul ,în loc să ne apropie, ne depărtează ; prăpastria ce separă cele două concepții pe care le avem asupra păcii , se adîncește. Pentrucă avem **două concepții deosebite asupra păcii."**

Demetrescu / dec.'31

▣ **Dilema istorică româno-maghiară**

" **Ungurii** nu pot concepe **pacea fără revizuirea tratatelor** , fără reînvierea injustiției de veacuri , ca **o minoritate maghiară să stăpînească peste o majoritate**

de alte neamuri , de altă rasă și de alte concepții de viață.

"**Noi , Români** , nu putem concepe **pacea** decât prin **respectul tratatelor**, nu putem admite o pace cu prețul știrbirii măcar a unui deget din pământul patriei întregite." (apaluze)

Între aceste **două concepții deosebite de pace**, nu poate să existe **nici o soluție transacțională**.

Ori **libertatea noastră cu resemnarea lor** , ori **triumful lor cu îngenuncherea noastră**. Aceasta este **dilema istorică** a conflictului de peste **1000 de ani între noi și unguri**."

Demetrescu / dec.'31

▣ **Frontierele.**

" A sunat fanfara revizionismului maghiar în cele patru colțuri ale lumii , anunțând că tratatul de la Trianon a făcut o nedreptate fără precedent în istorie, Ungariei.

Să fie oare adevărat ?

Tratatul de pace or fi avînd micile lor **imperfecțiuni** -ca orice operă omenească.

Nici noi românii nu ne putem făli că **adăpostim** în marginile hotarelor de azi **întregul neam românesc**. Nu este hotar dincolo de care să nu se fi **răslețit o fișie de românism**.

Fruntații ideale nu există și nici nu pot exista.

Pe teritoriul defunctei Monarhii austro-ungare, ca și în Macedonia, pe oriunde ai trage hotarul , este peste puțină ca granița ce vei obține să nu cuprindă **ochiuri minoritare înglobate în masse majoritare** , atît de intim a fost amestecul neamurilor unul într-altul , ca să întrebînez o expresiune fericită a d-lui profesor Iorga...

Argetoianu : Ca să fie îmbucătățiri , s-au făcut colonizări, dinandis.

Dumitrescu : " Dar **fruntariile** de astăzi au un avantaj indiscutabil asupra celor din trecut : ele s-au stabilit pe baza **principiului naționalității** , pe dreptul majorității etnice nu al minorității agresive - și pe **dreptul popoarelor de a hotărî soarta lor**.

Oricîte critici s-ar aduce fruntariilor de astăzi , un lucru rămîne în picioare : **omenirea** , de la începutul ei și pînă astăzi, **nu a cunoscut fruntarii mai juste** ca cele statornice la **Versailles și Trianon**." (apaluze)

Demetrescu / dec.'31

▣ **Revizionismul maghiar - politică oficială .**

" Prin urmare , **nu injustiția** celor mai echitabile granițe ce s-au văzut vreodată , **tulbură conștiința agresorilor de ieri**. În realitate, îndărătul ideii revizioniste , se ascunde **gîndul nemărturisit de a tulbura din nou pacea**.

Cea mai mică atingere adusă tratatelor, departe de a sprijini pacea, ar compromite-o pentru totdeauna ; și aceasta se urmărește.

Se urmărește , în primul rînd, **disocierea alianței victorioase** și apoi să se surpe actuala stare de lucruri, **care se reazimă pe respectul tratatelor** , pentruca pe ruina lumii de azi, să se înalțe iarăș, trufașă, injustiția vremurilor perimate.

" **Revizionismul** de astăzi a pierdut din timiditatea lui inițială ; a devenit agresiv.El formează **politica oficială a statului maghiar** .

Deputați, miniștrii, primi-miniștrii, nu se sfiesc să facă din el , nu numai **condiția** indispensabilă **păcii**, dar chiar și a **prosperității** omenirii.

Dacă Europa suferă și e criză , vinovat e tratatul de la Trianon" [!!!]

(p. 674-675)

Demetrescu / dec.'31

▣ **Curente prorevizioniste**

" **Pacifiștii** - rău informați , ca totdeauna - **au căzut** și dînșii **în mrejele** acestui cîntec e sirenă , **pentruca noi am tăcut mereu**.

Presă Lordului Rothermere , care publică **o hartă** prin care trage **două culuoare în lungul Ardealului** , pentru a uni pe **ungurii din Pustă** cu **secuții din Carpați** , a indispus în **contra noastră** o bună parte din **opinia publică din Anglia și America**." [!!!]

"Dar ceea ce este mai grav, **Italia**, sora noastră Italia,

de la care învățasem să primim numai imbolduri de înviorare națională , care ne-a dat atâtea **dovezi de netăgăduită dragoste frățească** , începînd după vremea pribegiei revoluționarilor noștri de la **1848** ; continuînd pe vremea colonelului **Oroero** , cu ocazia delimitării fruntarilor de sud a Dobrogei ; prin protestul inimos al **Marchizului Pandeli și al lui de-Gubertini** , cu ocazia monstruosului **proces Memorandumului** și apoi cu **Giglio Tos** și toată generația lui , care cu atîta căldură **a îmbrățișat cauza Ardealului** ; în toate congresele internaționale , **Italia** , care , ca și noi , **s-a avîntat în războiul cel mare** nesilită de nimeni și alături de care am sîngerat atît de profund **pentru triumful aceluiași idealuri** , Italia , **beneficiară și ea** , ca și noi , **a aceluiaș tratat de pace** , cu multă amărăciune trebuie să constat că **s-a întors în contra noastră** , **Italia fascistă este complet cîștigată ...**

Iorga : " **Italia nu s-a întors în contra noastră** , sunt **declarațiunile de oportunitate** care au un **sens foarte relativ** , dar Italia nu s-a întors niciodată în contra noastră . "

(**aplauze la majorități**)

Demetrescu : " Spuneam că s-a întors în contra noastră , pentru că de la **discursul Ducelui Mussolini** de acum cîțiva ani , care inaugura schimbarea la față a Italiei , cu **metafora că un tratat nu este un mormînt** , care să îngroape pe vecie aspirațiile unui popor , a trecut o bucată de vreme în care , de la vorbe s-a trecut **la fapte** , de la metafore **la acțiune precisă , îndreptată în contra noastră** , [!!!] nu voi cita decît cele petrecute în ultima lună .

În timp ce d. **Pierre Laval** , premierul francez , se ducea în America , la Washington și acolo **respingea** cu atîta hotărîre și cu atîta demnitate **sugestiile senatorului Borah** , președintele Comisiunii afacerilor Externe din Senatul american , care îi propunea revizuirea tratatelor , și anume : suprimarea culoarului polonez și **restaurarea Ungariei** ; sugestie agravată prin **declarațiile** făcute presei în care spunea : < îmi pare cu toată evidența , că **tratatele de la Versailles și Saint Germain , se vor modifica , fie prin pace , fie prin forță .** > "

D. Grandi , ministrul de externe al Italiei , a plecat la **Berlin** , ca să ducă **d. Bruning** , un **mesaj al Ducelui** , și anume convingerea sa , că **pace nu poate fi în Europa , fără revizuirea tratatelor** .

Își poate închipui oricine bucuria pe care a avut-o Cancelarul Reichului .

Dar ziariștii francezi , totdeauna bine informați și amici nouă , adaugă că atît **Wilhelm Strasse** , cît și **Hitler** însuși , au promis **Ducelui de a nu revendica niciodată teritoriile cari au fost atribuite Italiei** în urma învingerii Germaniei , **dacă aceasta ar ajuta-o să reia pe acelea care a trebuit să le cedeze celorlalte națiuni . "**

"Prin urmare , **se propune un revizionism pe socoteala noastră** , dar care să nu atingă întru nimic integritatea Italiei de astăzi "

ACCuza : De unde rezultă : pe socoteala noastră ?

Demetrescu : "În entuziasmul acestei combinații , se uita prea repede discursul **președintelui Hindenburg** , care spunea recent :

< **Tot ceea ce a fost al Germaniei , trebuie să revină Germaniei .** > [...]

Dar **d. Grandi** a mai întreprins un voiaj , imediat după întoarcerea d-lui Laval .

D-sa a trecut Atlanticul și a avut **o întrevvedere cu d. Borah** .

- **ACCuza** : " Ce importanță are acest Borah ? (**ilaritate**)

Demetrescu : Grandi s-a întîlnit la Washington , la 13 nov. '31 , cu Borah , și doar **în 25 de minute s-au înțeles !** Ziarele italiene (18 nov.) au dat un **Comunicat** că cei doi au ajuns la un **complect acord de vederi** , și au considerat ca absolut necesar **revizuirea tratatelor de pace , anularea reparațiilor și datoriilor de război** .

Ziarul ceh " **Vetcer** " se întreba , comentînd , dacă Italia era dispusă să înapoieze Tirolul de sud Austriei sau Istria , Iugoslaviei !

Cum spunea Iorga , **< revizionism pe seama altora ! >** (p. 675)

Demetrescu / dec. '31

▣ **România : dreptatea istorică**

"D-lor deputați, v-am expus toate acestea nu pentru a aduce o notă de pesimism în aceste dezbateri. **Nu sunt deloc pesimist.** Din contră, **am convingerea adâncă** că, atât cât vom ști **să cultivăm alianțele noastre**, cât **Mica Înțelegere și Polonia**, adică grupul celor **70 de milioane de oameni** interesați menținerii tratatelor existente, vor face bloc **în jurul mării noastre aliate, Franța**, credincioasă statornică a idealurilor noastre comune, **pacea nu va fi tulburată.**" (apaluze unanime)

"Dar, d-lor - există un **<dar>** - **să nu ignorăm factorul moral.**
În conflictul dintre două națiuni, factorul moral are o înrăurire extraordinară."

Germania a pierdut războiul, cu toată formidabila ei pregătire militară, pregătită timp de 44 de ani, este pentru că **a ignorat factorul moral**, rezemându-se numai pe forță, coalizând împotriva ei toate forțele morale ale lumii, toate popoarele doritoare de libertate și justiție.

Astăzi, Germania caută să repare greșala!

"Să nu cădem de data aceasta, noi în ea.

Ar fi de neiertat să abandonăm din mână factorul moral,

atunci când **toată dreptatea este de partea noastră,**

căci în definitiv, **tratatele de pace** nu ne-au anexat teritorii, în majoritate locuite de români, ele **nu au făcut decît să elibereze teritorii românești** (apaluze prelungite) să elibereze teritorii, **în majoritate locuite de români**, să elibereze ceva mai mult, **leagănul românismului, Ardealul**, acel Ardeal pe care l-am așteptat cu atîta drag (apaluze prelungite), pentru care am consimțit la jertfe atît de sîngeroase, și care, în ziua cînd s-a putut rosti liber **s-a rostit pentru unire** cu atîta hotărîre în memorabila adunare de la **Alba Iulia**, de la **1 decembrie 1918.**" (apaluze prelungite)

Demetrescu / dec.'31

▣ **Necesitatea propagandei antirevizioniste .**

"Din toate acestea, **se deduce o constatare**, care **impune o atitudine.**

Constatarea este că, **din cauza neglijenței noastre**, revizionismul maghiar a înregistrat un mare succes de propagandă.

Atitudinea care se impune, este **schimbarea imediată a atitudinii** noastre de pînă astăzi. Cînd hoatarele noastre fac obiect de discuțiune între statele cu care avem raporturi nu numai normale, dar și amicale, **a păstra atitudinea de defensivă pasivă**, este cea mai proastă tactică, condamnată și în arta militară, **ar fi o greșală de neiertat.** Dînsa ar da drept să se întărească presupunerea că,

ori nu avem dreptate și de aceea tăcem, ori, ceea ce ar fi și mai grav, că **nu avem curajul de a afirma dreptatea cauzei noastre**" (apaluze)

"Se impune să întreprindem o ofensivă viguroasă

pentru **a spulbera campania de denigrare** care se duce peste graniță împotriva noastră.

Să se facă apel la toți savanții, la toți istoricii și geografii noștri, să-și pună întregă învățătură a lor **în slujba cauzei naționale** (apaluze);

să facem apel la toți românii ardeleni, să-și răscolească cu toții amintirile.

Să scrie și **să descrie viața care au dus-o sub stăpînirea ungurească**,

ca ea să fie cunoscută de toată lumea, și de acei care nu o cunosc,

și de cei care au uita-o așa de grabă." (apaluze)

"Să nu existe în străinătate casă de om politic de seamă, de savant, literat, ziarist cu influență în opinia publică, pe biroul căruia, alături de broșura propagandei maghiare, **să nu existe răspunsul nostru românesc.**

Guvernul este dator să găsească mijloacele ca aceste publicații să fie tipărite și distribuite acolo unde se cuvine. **Dacă Ungaria mică**, redusă și cu bugete mai mici ca ale noastre, **a găsit mijloacele materiale** ca să aprindă această mișcare în contra noastră, atunci **o elementară datorie de patriotism** ne obligă ca **să găsim și noi.**"

(p. 675)

Demetrescu / dec.'31

▣ **Politica externă.**

"Se mai cere ca în **politica noastră externă să cultivăm** cu mai multă îngrijire și cu mai mult zel, ca oricînd, **alianțele și amicițiile** pe care ne putem rezuma cu încredere, și **să nu părăsim nici pozițiile** pe care le considerăm astăzi **pierdute**.

De ex. este de neimaginat, că azi,

cînd revizionismul s-a strămutat la Roma,

Legăția noastră din Roma , este vacantă , nu are ministru .[!!!]

Trebuie una din două : **ori guvernul să numească imediat ministru la Roma ,** un om vrednic, care să fie în stare să facă față unei asemenea campanii (**aplauze la PNL**) **ori, dacă d.Ghica ,** ministru de externe, consideră situațiunea d-sale , sau a ministerului din care face parte , ca un provizorat , **să treacă imediat la Roma ,** unde eu, ca bun român, **îi urez să aibă mai mult succes ca pînă astăzi."**

Se mai cere ca viitorul **să ne cruțe de orice gesturi și atitudini echivoce,** de vizitele unor "**mosafiri nedoriți**", ca **vizita d-lui Bethlen la Timișoara ;** de sigur, unui prim-ministru sau fost primministru al unei stat vecin, Regele nu-i putea refuza o audiență...

"Dar noi , românii, putem să-i spunem **contelui Bethlen,** **vrăjmașul nostru neîmpăcat, promotorul acțiunii revizioniste ,** omului care, la un banchet , spunea contelui Karoly,că-l face legatar universal al partidului care va fi sortit să facă Ungaria Mare , **că d-sa este un indezirabil în România Mare "** (**aplauze la PNL**)
(Să filfii drapelul Ungariei Mari la Pesta, și apoi, pentru "chestiuni de ordin intim" -cum spunea Iorga- să vii să faci acte de curtuozie Regelui României Mari, este un gest cu îndoit cusur ...) (p. 675)

Demetrescu / dec.'31

▣ **Răspunderea lui Iorga .**

" Prezența în capul guvernului a d-lui profesor Nicolae Iorga ale cărui sentimente le cunosc și de care nu mă îndoiesc care, pînă în clipa cînd a luat șefia acestui guvern , **a fost președintele Ligii Culturale...**

- **Iorga :** "**Sunt și acum ... dle președinte al secției Brăila (ilaritate)**

-Demetrescu : "Cu atît mai mult , **un președinte al Ligii Culturale,** care nu a pierdut o singură ocaziune , **cînd era în opoziție,** pentru a **da răspunsuri tăioase revizionismului,** fie că atacurile porneau din tabăra foștilor noștri inamici, sau din tabăra foștilor noștri amici, este pentru noi **o cheazășie , dar cu o condiție : curajul părerilor sale** de care a dat atîtea dovezi, **să-l pună și în slujba statului și în conducerea și în orientarea politicii noastre externe , care , desigur, nu poate avea decît un singur țel , pacea ; iar pacea rezemată pe respectul tratatelor , pe hotărîrea noastră nestrămutată de a face ca ele să fie respectate ."** (**aplauze la PNL**) (p. 676)

Demetrescu-Brăila / dec.'31

21.) N.Iorga , răspuns la interpelarea lui Demetrescu -Brăila, 12 dec.'31

(DAD, MO 22, șed. din 12 dec.'31, p. 676-678)

[LD: și în acest caz, Iorga răspunde impulsiv, suspicios, superorgolios, capricios.

Orice opinie contrară , o taxează drept atac la persoana lui !

Iar în materie de politică externă , efectiv , este ...miop și neinspirat !

Preferă să răspundă imediat.Cum interpelarea se adresează guvernului, în general, vrea el să răspundă , deoarece colegul de la Externe, lipsește...]

Iorga / dec.'31

▣ **Alarmism inutil !**

" Așa încît să-mi dea voied.dr.Demetrescu -Brăila , ale cărui sentimente , ca și ale cărui talente eu le apreciez de foarte multe vreme , să **răspund la partea a doua. Ce voiți d-voastre să vă spun la partea dintâi ?**

Că noi păstrăm față de Franța sentimentele pe care le are orice român ?

E natural, atît de natural, încît din partea mea **ar fi o stîgăcie** să o afirm aici , eu am afirmat unde trebuia să afirm unor oameni , cari s-au arătat puțintel mirați, că și acolo a trebuit să afirm , atît de mult se așteptau ca aceste sentimente să fie alese guvernului , pe care am onoarea de a-l prezida.

" Să critic politica Italiei ? Dar este cineva amestecat în viața politică a Europei în momentul de față , care să nu-și dea seama că , de multe ori,

o țară este silită să urmărească o politică de aparență [!?! ,

care **nu corespunde cu politica fundamentală** legată cu instinctele seculare

ale poporului său .(**exclamări la PNL**)

"Dar vă rog , dacă ceea ce spun la această tribună ,
este de așa natură încît **să scandalizeze această minoritate [PNL !]**
atunci, d-le președinte, v-aș ruga **să-mi cruțați sarcina de a mai răspunde.**
Eu sunt aici pentru a vorbi, dar nu cred că ceva în însușirea sau în trecutul
meu, este de natură să provoace astfel de **strigăte de indignare ."**

"**Fiecare nație , o spun cu toată hotărîrea, are considerații de oportunitate
alături de politica sa fundamentală. (aplauze la majorități)**

Și cînd va veni vremea , nu a unor complimente , de la New-York sau Washington,
sau unor încurajări date cine știe căror suferinți,
pe cari le înțelegem, dar nu putem face nimic ca să le alinăm,
cînd vine vorba de un interes fundamental al României,
noi vom avea în jurul nostru , cum am avut întotdeauna ,
rasa întregă căreia îi aparținem." (apaluze la majoritari)

"**Să mi se dea voie mie ,** care așa de des trăesc în mijlocul poporului italian,
care am aproape zilnic schimb de idei și de vederi cu principalii reprezentanți și la guvern,
ai poporului italian , **să n-am nici o îngrijorare** de pe urma unor **declarații ,**
cari pot angaja numai pe acei cari nu-și dau seama
de **ce este fundamental în politica unei țări. "** (**aplauze la majoritari**) (p. 676-677)

IGDuca : Cer cuvîntul

Iorga : În ce calitate v-ați raliat la această interpelare ?

Duca : În calitatea mea de deputat.

Iorga : Dvs ați cerut cuvîntul sau d-l Xenii ?

Duca :Eu l-am cerut .

Iorga : Atunci dvs, ca șef al partidului Liberal, aveți totdeauna dreptul de a cere cuvîntul ,
pentru a vă arăta punctul de vedere al partidului d-voastră...

Voci : S-a lămurit confuzia ; nu ceruse cuvîntul d.Xenii...

ACCuza : Eu sunt înscris înaintea d-lui Duca...

Iorga : D-le Duca, d-voastră puteți lua cuvîntul oricînd...

Iorga / dec.'31

▣ "**Patrioți** " inoportuni

▣ "**Propagandă**" inutilă

[**LD: Iorga are dreptate , pe fond ; realitatea diplomatică și politică , însă, nu i-a confirmat
afirmațiile, din contra ; este de meditat asupra acestei laturi - propaganda externă - ,
în acțiunea diplomatică a unei țări, mai ales a unei țări ca România .
Indiferent de criterii , el este sarcastic și refractar la sugestiile adversarilor ;
vehiculează un orgoliu național ignorat de istorie ; este preocupat , și la această temă ,
mai mult de legitimitatea guvernului său, decît de pericolele externe .]**

" D-voastră îmi **cereți o mobilizare a întregii legiuni a istoricilor și geograficilor**
români, **pentru a face, ce ?**

A îngrămădi broșuri , mai mult sau mai puțin competente,
pe mesele unor oameni ocupați de probleme economice și financiare,
cari **ascultă discursurile d-lui Borah și răsfoiesc gazetele** dar se gîndesc,
înainte de toate, la imensa tragedie în mijlocul căreia trăim cu toții.

Dați-mi voie, eu **am practica acestei propagande.**

Ori cartea este cartea unui om de o mare valoare și este însăși o carte
fundamentală, și o carte capabilă de a pătrunde , cu voie sau fără voie, în mintea oricui,
Ori toate **fleacurile** acelea de tracturi cu care **Ungaria acoperă birourile tuturor**
oamenilor politici și cugetătorilor și cari, în cinci minute , **termină deseori în coșul de**
hîrtii .Aceasta constituie pentru o țară **o milogeală fără rezultat,** iar nu o afirmare de
drepturi. (**aplauze prelungite la majorități**)

"Mă iertați, cred că am întrebuițat cuvîntul "Ungaria" , și îl retrag imediat,
fiindcă nu socot că statul ungar se poate ocupa cu așa ceva ,

în condițiile grele în care trăește și el, condiții pe care le dorim cît mai ușurate.

" **Este un număr de patrioți inoportuni.** Să ferească Dumnezeu , orice nație,
de **patriotul inoportun ,** care oricînd, ori de este vorba, ori de nu este vorba, de un lucru
serios, se înfățișează imediat , **cu broșura lui tricoloră.**

" Credeți dvs.că **tot ce am izbutit cîțiva oameni să scriem ,** în atîta vreme,

cărți pe care să vrea cineva sau să nu vrea, tot trebuie să le întrebuițeze, aceasta **este o nimica toată ?**

" **Să chemăm** atunci pe oamenii care doresc **o călătorie în străinătate** și onoarea unei **tipărituri cu portret** , să-i punem noi **să apere, ce ?**

Să apere dreptul incontestabil al acestei nații ,

să convingă pe oamenii care nu vor să fie convingși,

să convingă pe prietenii care sunt convingși și fără aceasta ?

Sau **banii români**, în loc să meargă pe hîrtie netrebnică, trebuiesc **folosiți** , ca la granița țării să stea întreaga **conștiință cetățenească** a acestui popor, și **o armată capabilă** să apere aceste hotare împotriva oricui ? " (**apaluze prelungite la majorități și PP-Averescu**)

Eu nu cred că pot **să bag baioneta soldatului român în maculatura de tipar."**

[.....]

Propaganda cea mai bună față de d.Borah , și de orice cugetător transoceanic,

și față de orice reprezentant al unei **politici de revanșă**,

de care nu ne pasă , **cu mîndrie o spun, nu ne pasă**

(**apaluze prelungite unanime**) , cea mai bună propagandă este **liniștea în țară,**

munca tuturor , care pot munci, **înțelegerea între partide** (**apaluze la majorități**) ,

în loc să ne punem piedici a doua zi , după ce ne-am strîns mîna cu loialitate ,

și **o armată** înaintea căreia **să nu cuteze nimeni a ridica spada revanșei "**

(**aplauze prelungite , unanime**) (p. 677)

Iorga / dec.'31

▣ **Dimitrie Ghika**

"Iar dacă mi se mai spune că în aceste momente ,

Legăția de la Roma nu este ocupată?Adică atunci cînd lipsește un ministru ,

toți **ceilalți membri** ai Legăției nu există , **au dispărut imediat ?**

Sau trebuie să fie **cineva la urechea oamenilor de stat italieni ?**

Nu se poate vorbi de guvernul român , de ministrul afacerilor străine, **unul dintre**

cei mai buni cunoscători din lume ai oamenilor din Italia și **ai afacerilor italiene !**

Nu se poate vorbi cu aceeași autoritate de la palatul de la Șosea, ca și acolo, de la

Quirinal ? Dar cum ? Credeți dvs. că **a trimite peste capul d-lui Ghika** ,

un ministru improvizat la Roma, aceasta **înseamnă mîntuirea intereselor României ?**

A servi pe cineva căruia îi trebuie o mare Legăție ,

indiferent dacă această persoană folosește sau strică ,

prin șederea **într-un loc,pe care l-a ilustrat Dimitrie Ghika ?!** (p. 677)

" Și cînd mi se aduce , încăodată, înainte, contele Bethlen, mărturisesc că nu înțeleg

care este scopul unei **agitații în presă**, care ne dă înfățișarea pe care noi n-o avem, a

unui popor fricos ; cum **bate vîntul prin frunză** , noi imediat :

< vai de noi , a venit Contele Bethlen și a văzut pe Regele României ! >

Dar mă rog, suntem noi în așa hal , încît să ne trebuiască de fiecare dată

să tragem de mîncă Europa , Asia, America și Oceania ,

că **aici este un pămînt** , pe care **neam de neamul nostru a stat** ,

pe care eam de neamul nostru **l-a creat** , ca pămînt de hrană ;

pe care neam de neamul nostru **l-a apărat** ;

pe care **l-am cîștigat cu sînge** ,

și avem destul sînge pentru **a-l apăra oricînd și oricum ."** (p. 677)

(**apaluze prelungite la majorități**)

Propaganda cea mai bună față de d.Borah , și de orice cugetător transoceanic,

și față de orice reprezentant al unei **politici de revanșă**,

de care nu ne pasă , **cu mîndrie o spun, nu ne pasă**

(**apaluze prelungite unanime**) , cea mai bună propagandă este **liniștea în țară,**

munca tuturor , care pot munci, **înțelegerea între partide** (**apaluze la majorități**) ,

în loc să ne punem piedici a doua zi , după ce ne-am strîns mîna cu loialitate ,

și **o armată** înaintea căreia **să nu cuteze nimeni a ridica spada revanșei. "**

(**aplauze prelungite , unanime**) (p. 677)

I.G. Duca : " Dle președinte, am cerut cuvîntul ca să spun doar cîteva cuvinte.

Sunt **satisfăcut de răspunsul d-lui prim-ministru** , fiindcă dintr-însul rezultă

ceea ce , de altminteri, nu putea fi obiect de îndoială pentru mine,

anume **hotărîrea guvernului d-sale** , ca și a oricărui guvern ,

de a apăra cu toată energia **drepturile imprescriptibile ale României**.
Aceste drepturi sunt de altfel așa de puternice , încît
putem privi cu dispreț orice tentativă
de a contesta sau de a încălca hotarele noastre etnografice și istorice."
(**aplauze unanime**)

Dacă **nu sunt tocmai de acord cu d. prim-ministru** , în privința unor
amănunte din discursul d-sale, cum este, de pildă, **chestiunea propagandei**,
am luat însă cuvîntul pentru a releva **o altă parte** a discursului d-sale, și adaug,
pentru a o **releva cu satisfacție** .

Ceea ce ați spus , d-le prim ministru, **în privința Italiei** , **ne mulțumește pe deplin**.
Fiindcă **veți recunoaște și dvs**, că , dacă nu pentru oameni inițiați,
dar de sigur pentru opinia publică ,

declarațiuni ca acelea pe cari le fac , prea periodic, **reprezentanții autorizați**
ai statului italian , pot să producă oarecare **neliniște** și oarecare **nedumerire** .
Certitudinea cu care , **de la postul de răspundere pe care îl ocupați** ,
ne-ați asigurat astăzi că vom putea oricînd să ne bizuim pe Italia ,
ne satisface , fiindcă **sunt convins că aceste cuvinte**
le-ați spus în deplină cunoștință de cauză ." (**apaluze unanime**) (p. 677)

A.C.Cuza : "După strălucita cuvîntare a d-lui prim.ministru,
să-mi dați voie și mie să spun cîteva cuvinte în această chestiune ,
autorizat prin aceea că **eu** am fost acela care
am vorbit de revizuirea tratatelor , într-o **Cameră anterioară ."**

ACCuza /

▣ **Incident diplomatic protocolar**

"Dar înainte de a intra în explicații [...]să-mi dați voie să
protestez în contra atitudinii d.dr.Demetrescu-Brăila, față de un **act de curtoazie**,
indiferent din partea cui ar veni , dar care a venit din partea **contelui Bethlen** ,
care a fost **primit de MSRegele la Timișoara**.Cred că MSR are dreptul să primească
pe oricine voiește, și că **nimeni dintre dvs.nu are căderea a se amesteca**
în **relațiunile de curtoazie** pe care **Regele le poate avea cu bărbații de stat străini** .
Demetrescu-Brăila: Am spus că nu se poate refuza această lucru.

ACCuza: Sunt încălcări nepermise din partea unui deputat , care se prezintă lșa această
tribună , pare că avînd pretenția de a fi trimis ambasador la Roma, întrucît interesele
României sunt primejduite din partea Italiei.(protestări la PNL)

C.Xeni : "N-ați înțeles cuvîntarea"

ACCuza : "Prin urmare, **contele Bethlen a putut să vie în România** și nu numai să fie
primit de MSR, dar contele Bethlen **putea să fie primit de oricare din noi**.

Suntem oameni de partid, suntem președinți ai unor grupări , putea să vină
și este **pentru noi o cinste ca să primim pe toți oaspeții noștri**
așa cum face orice bun român." (p. 678)

ACCuza / dec.'31

▣ **Revizionismele**

" Ce este acum cu **revendicările legitime** , din punctul lor de vedre , **ale ungarilor**,
și pe care **le-am avut și noi față de unguri** atîta vreme.

Aceasta nu este acum în discuție.

Eu vreau să vă atrag atenția numai asupra unui lucru nepermis.

Se trezește un senator american Borah și acest senator ia o hartă și pe harta aceea
trage cu creionul roșu , nu știu ce **fantezie** , pe care o are în mintea lui.
iar **d-voastre vă alarmați și adresați interpelări guvernului."**

Iorga : " Îmi dați voie.Vorbind cu un om de stat francez despre declarațiile
d-lui Borah, i-am spus: < **în zadar trimiteți atlaze d-lui Borah** , d-lui nu înțelege nimic
din atlaze , **trebuie invitat în Europa să călătorească** și, cînd se va întoarce înapoi,
nu va mai vorbi așa. > "

ACCuza : "Dar de ce nu vă alarmați dvs. , cum v-ați alarmat de atlasul lui Borah, de
faptul că **ministrul nostru de la Washington [?]**
ia în căsătorie pe d-șoara Borah ? (ilaritate)

Da ,este **un zvon mai senzațional** decât acel cu atlazul."

Iorga : " Iată un serviciu diplomatic , pe care eu l-aș putea aduce cu greu, iar d-voastră încă mai mult " (**ilaritate**)

dr Lupu : " D-le Cuza, **ești informat greșit**.Mai întâi el nu este căsătorit, și al doilea **este vorba de Baruh ."** (**ilaritate**)

Argetoianu : " Dle Cuza, vreau să vă spun că este unul **Borah**, al doilea **Baruch**, și mai este și un al treilea, **Burâh**" (**ilaritate**)

ACCuza : A citit în ziare și și-a zis că ... intriga ungurească și propaganda americană cade de la sine... și **s-a liniștit !**

" Este însă în chestiunea aceasta ceva. **Două lucruri de mare importanță** : atitudinea noastră față de **Franța** și atitudinea noastră față de o altă mare problemă pe care eu am discutat-o altădată : **revizuirea tratatelor**.

Eu cred , dlor deputați , că **prietenia noastră față de Franța , se poate împăca** am susținut-o - **cu revizuirea tratatelor**. (**murmure , protestări**)

General M.Racoviță : "**Cu care tratate ?**"

ACCuza : " Lăsați-mă să vorbesc.**Noi ne păstrăm toate sentimentele și legăturile noastre cu Franța** , asupra acestui punct nu este nici o discuție.

G.Bogdan-Duică : "Dle Cuza , spuneți-ne **ce dați d-voastră personal Ungariei, pentru această pace ?**

C.Argetoianu : " Dle Bogdan -Duică , **ar trebui să nu-l întrerupeți pe d.Cuza** în această parte a discursului d-sale, fiindcă atunci **când un deputat** , de la această tribună, vorbește despre **posibilitatea de a se revizui tratatele**, **este bine să fie lăsat ca un caz izolat "** (**aplauze**)

I.Costinescu : "**Izolot și anormal**"

ACCuza : " Răspunsul diplomatic al d-lui ministru de Finanțe mă satisface pe deplin, și **eu mă mulțumesc cu atitudinea și cu situațiunea mea de om izolat** , d-voastre nu puteți avea nici o pretenție față de mine.

D-voastre , împreună cu d.ministru de Finanțe, **împărtășiți cu totul altă părere**. Bine înțeles, **eu rămân ca un om izolat** , dar în această calitate , dați-mi voie să spun părerea mea.**Părerea mea este acesta** : nu ne atingem de relațiunile noastre de prietenie cu Franța și, prin urmare, **când vin și vă vorbesc de revizuire atratatelor , nu înțeleg să sacrific relațiunile noastre de prietenie cu Franța ."**

gral Racoviță : "**Nici teritoriul național !**"

ACCuza : "**Aceasta bine înțeles ! Nu trebuie însă să-și închipuie Franța că noi suntem niște copii nevîrstnici, și că trebuie să urmărim ori și ce atitudine pe care ea o poate avea, și care poate să convină intereselor noastre sau nu . Dacă ar fi așa, se înșală**.Noi suntem oameni maturi și **voim să conducem politica noastră așa cum o înțelegem noi**, fără să jignim pe nimeni ."

[**LD : urmează o dispută parlamentară, între cuziști și liberali, la care Cuza îi avertizează pe liberali că , dacă nu-l lasă să vorbească, nici el nu-l va lăsa**]

"D-lor, **păstrarea sau revizuirea tratatelor, depinde de stările de fapt**. Când este vorba de revizuirea tratatelor noastre , a tratatelor care s-au încheiat atunci, în 1918, 1919, **se cere să știm stările defapt**, sau starea defapt, între națiunile care au încheiat aceste tratate , **este ea aceeaș cum era la 1918 sau 1919**, sau nu este aceeaș ? Pentru că, d-lor, **tratatele trebuie să corespundă unor realități . Realitatea de astăzi** , 1931-1932, **este ea realitatea de la 1919**, când s-a încheiat tratatele ? **Eu susțin că nu**.Întru cât s-a schimbat această realitate ? Apoi, d-lor,s-a schimbat.În primul rând, ați vorbit aici de Italia.S-a schimbat, întrucît **sora noastră Italia, este în conflict cu Franța ...**

C.Argetoianu : cere președintelui să intervină, deoarece ACCuza nu era asociat la interpelare [**urmează o ciorovăială**]

Iorga , Duca , ACCuza / dec.'31

22.) **Moartea lui Aristide Briand , 8 mart.'32**

(DAD, MO 56, șed. din 8 mart.'31)

[**LD: fișă.nexeroxat.spre informație și aducere aminte, pentru consensul sentimental-moral filo-francez românesc .**]

Discursuri omagiale : **Iorga**(PND) , **Duca**(PNL-1), **Gh.Brătianu**(PNL-2) , **N.Miclescu**(P.C.), **I.Mihalache**(PNȚ) , **Trancu -Iași** (PP) , **VGAlexe**(PT) **IThFlorescu**(PNL-3) , **ACCuza** (LANC)

Gr.Trancu-Iași propune: să se construiască **o seră**; să se planteze **un măslin** , de către tineret; să ardă mereu **o candelă** ...
ca **omagiu veșnic** al românilor pentru Aristide Briand .

Mica Înțelegere . Iugoslavia. Mai 1932
("Parlamentul Românesc" , nr. special, an III, nr. 15-21, mai'32)

▣ **I.Gh.Duca** (șeful PNL) , "**Mica Înțelegere**" :

" De 12 ani , Mica înțelegere a mers, consolidându-se.
Ea corespunde unor nevoi reale și trainice.Ea a dat pilda solidarității în mijlocușl unei Europe , din nefericire, prea deseori lipsită de solidaritate."

▣ **prof.S.Mehedinți** (membru al Academiei) , "**Pedagogie etnografică**" :

Trece în revistă **axa judecăților politice** în ultimele secole (războaie confesionale, revoluții sociale etc.) el conchide că **ura confesională, scîrba de castă, disprețul de clasă socială, antipatia de rasă ... au dispărut din sufletul oamenilor .[!?!]**

"A mai rămas doar ura dintre națiuni"

El își punea **mari nădejdi** că și aceste două **înjositoare sentimente vor dispărea** , treptat, **prin cultură**. Invoca autoritatea lui **Goethe**:

< Din ce în ce mai mult **se impune ideea** că **adevărata valoare istorică a statelor și a națiunilor nu se măsoară** , nici după **întinderea teritorială**, nici după **cifra populației** , ori a **negoțului**, ci **după valorile sufletești** adăugate de fiecare la **patrimoniul Omenirii**.>

▣ **M.Sadoveanu** (președ.Senat) :

[Foto+ autograf]

"Popoarele se înarmează spre a asigura pacea,
dar la urmă **ispăvăresc prin a face război.**

Jocul, în prezent, devine însă așa de **primejdios**,
din pricina complicației **aeronavigației** și a **chimiei otrăvurilor și explozivelor**,
încît **instinctul de conservare** și **sporul de inteligență** adus de experiență și suferință ,
ar trebui să ducă la **o fază nouă a raporturilor între grupele omenești.**

Legea progresului duce **războiul modern la un impas ultim :**

materia , trezită din pacea ei și **dezechilibrată complet** ,
poate opera ea pacea definitivă.

Dacă oamenii vom înțelege asta, vor depune sabia și-și vor întinde mîna.

Poziția de ostilitate a fost totdeauna pricină de ostilitate pentru oameni.

Forța rămîne în domeniul **instinctului și animalității** .

Omul social, găsindu-și **călauză în spirit** , printr-o ascensiune pe alt plan,

a căutat să dea scop vieții. **Expresiile evolute ale umanității :**

un Buda , un Iisus, au pus deasupra oamenilor **legea toleranței și a iubirii.**

Fără acestea , clipa de trecere pe planeta aceasta **n-are nici un sens.**

Oamenii de azi trebuie să aibă **conștiința acestui adevăr**,

că **popoarele pot trăi fără ură**;

că **au datoria să-și păstreze individualitatea** , pentru a-și putea aduce fiecare partea de contribuție la progresul obștesc;

că aceasta se poate realiza numai **eliminînd sălbăticia primară.**

Drumul străbătut , de la **strămoșii** cari trăiau izolați în **peșteri** și-și **arătau colții** ,

încă nu s-a isprăvit; este singurul drum ; duce înainte ;

dacă nu-l urmăm, **riscăm să ne întoarcem îndărăt . "**

24.) Congresul V al P.C.din România , lîngă Moscova, 3-24 dec.'31

(Arhiva CC al PCR, arhiva ISISP, "Scînteia " etc etc.)

(Arhiva CC al PCR, fond 1, mapa 330/ 1931)

[LD : pentru a "salva" , cît de cît, prestigiul partidului, istoriografia comunistă a încercat să prezinte **Congresul al V-lea PCR** ca avînd și unele "merite" .

În realitate , acest congres nu s-a deosebit de celelalte, dimpotrivă,
prin **accentul pus pe rezolvarea "leninistă " a problemei naționale** - cu dreptul la

autodeterminare pînă la despărțire de statul român a naționalităților - este o dovadă peremtorie a **rolului antinațional asumat de PCR** .

Promovarea unui **pseudo-revizionism de tip bolșevic** (care nu urmărea nici reîntoarcerea Transilvaniei la Ungaria, nici a Dobrogei la Bulgaria)ci ascundea, în fond , **tendențele imperialiste sovietice** , care vizau - în perspectiva revoluției mondiale sau în conjuncturi favorabile - **expansiunea în Europa sud-estică** ,
fie sub forma unei **Republici Federative Balcanice**,
fie a uneia în care să fie încorporate **teritorii din România , Polonia și Ungaria ...**
care urmau să fie **încorporate în URSS** .

Astfel se explică și toate aparentele bîlbîeli, și schimbarea lozincilor de la o etapă la alta, și indicațiile contradictorii către PC din țările vizate, și , la un moment dat, lichidarea "garniturilor " de care s-a folosit .

Participanții la congresul V al PCR , au constituit o asemenea "garnitură"]

(**Vezi fișier PCR**)

"Scînteia" (an II , nr 1 - 6)

[LD: fiecare articol al organului de presă al PCR , cuprindea dezvoltarea unei teze hotărîte la Congresul V PCR. Din mulțimea de articole, am ales, pentru exemplificare , cîteva " mostre" .Altfel , foaia este imundă , conține toate falsurile,toate calomniile, toate enormitățile puse pe seama României]

(**Vezi fișier PCR**)

▣ **Argetoianu pune la cale planul de atăcare a URSS , febr.'32**

" Argetoianu s-a întors din străinătate [...]

Vizita lui a avut loc tocmai atunci **cînd Franța cotea de la politica** acoperită ,
la cea **fățîș războinică împotriva Uniunii Sovietice** ,

cînd delegația se pregătea **să rupă tratativele** pentru încheierea **pactului de neagresiune propus de Uniunea Sovietică** și în preajma deschiderii Conferinței dezarmării [...]

[**Pilsudski**] , sub pretextul serbării patronului reg. 16 infanterie ,

el **vine să pună la punct , împreună cu statul major român,**

planul de năvălire asupra Uniunii Sovietice "

▣ **Litvinoff demască la Geneva** planurile agresive ale burgheziei , 15 mart.'32

" Se știe că **Litvinoff**, comisarul poporului la externe din Uniunea Sovietică ,

a demascat la Conferința dezarmării [Geneva] ,

planurile de război ale burgheziei romne și internaționale.

Sub pretextul că **Uniunea Sovietică nu vrea să recunoască subjugarea Basarabiei**
de către imperialiștii români, **aceștia au refuzat să încheie un pact de neagresiune**
cu Uniunea Sovietică.[...]

Litfinoff a ridicat și chestiunea asupririi naționale și a teroarei cumplite din
Basarabia [...]

Prin lupta revoluționară , **sub conducerea Partidului Comunist,**

masele asuprite vor putea cuceri dreptul la autodeterminare pînă la despărțirea de
statul român."

PCR/ dec.'31-apr.'32

25.) Eugen Goga ,(PNA) , "Hitler la noi" , "Țara Noastră" , ? apr.'32

(Preluat de "Dimineața" , nr.9097, ? apr.'32)

[**Sub acest titlu, Eug.Goga a publicat un articol în care a comentat Pactul Hitler-Cuza,**
prin intermediul **național-socialiștilor sași** din Ardeal, conduși de **Fabricius.**

"Dimineața" reproduce fragmente] (Vezi la fișier LANC)

Eug.Goga / apr.'32

▣ **"Pact hitlerist "**

[.....]

Dar un pact cu tendința de a fixa **o atitudine de caracter internațional** ,
este cu totul altceva.**Un astfel de pact**, făcut chiar și de un organism politic cu puține
resurse în masele largi ale României, **trebuie reprobato cu toată energia.**

Rolul acesta ar trebui să-l aibă, **în primul rînd, guvernul** în fruntea căruia se găsește
d.Nicolae Iorga.

Se pare însă că **primul ministru** , încurcat și d-sa într-o tovarășie electorală de viitor,cu d.ACCuza,

nu poate sau nu vrea să-și spună cuvântul său.

Datori sunt deci aceia cari au obiceiul de a se pune de acord cu interesele generale, fie că sunt la guvern sau nu, **să-și spună cuvântul.** [.....]

Bineînțeles, **d.ACCuza**, în patriotismul său, **făcînd concesiile pe seama aliaților noștri, își închipuie că ne salvează pe noi.**

Dar **această naivitate nu ne mîngîie** deloc și ea **nu scuză** prin nimic **acțiunea d-sale detestabilă** , din punctul de vedere al intereselor românești , cari nu pot fi satisfăcute , decît prin intangibilitatea tratatelor.[.....]

Prietenia cunoscută dintre d-nii N.Iorga și ACCuza, este desigur văzută de către cei ce au ochi la București să vadă.

Oscilațiunile primului ministru , în materie de atitudini politice, sunt și ele, cum s-ar zice, trecute în patrimoniul preocupărilor mondiale. N-ar fi deci de mirare dacă din **această prietenie s-ar trage concluzii dăunătoare țării ."**

Eug.Goga / apr.'32

Guvernul Al.Vaida Voevod. Alegeri .

26.) Gh.Brătianu , scrisoare către Vaida , 29 iul.'32

("Dimineața " , 31 iul.'32)

" Evenimentele internaționale au luat o întorsătură ce a provocat **îngrijorare generală : situația României** , în cadrul tradițional al alianțelor sale, pare astăzi **zdruncinată de semnarea pactului de neagresiune** între Uniunea Republicilor Sovietice și Polonia , fără ca **stăruințele și rezervele legitime ale diplomației noastre să fi determinat amînarea acestor tratative.**

"De această alianță , e strîns legată întreaga problemă a **securității graniței noastre de răsărit** ,

asupra căreia am avut de mai multe ori prilejul de a atrage atenția guvernului precedent, în cursul ultimei sesiuni a Corpurilor Legiuitoare.

"Cu tot comunicatul Ministerului de Externe , cu toate declarațiunile liniștitoare ale ministrului Poloniei la București,

opinia publică a căpătat impresiunea că **nu s-a dat acestei probleme întreaga ei însemnătate.**

Caracterul de urgență pe care o prezintă, mă obligă să nu mai aștept constituirea Camerei , pentru a vă cere,

în calitate de dvs de ministru de externe , **a-mi pune la dispoziție dosarul** cuprinzînd **acțiunea noastră diplomatică**

în această chestiune , de la constituirea actualului guvern pînă astăzi , spre a putea examina din vreme dezvoltarea și

efectele ei , dat fiind că **fazele anterioare** ale acestor tratative **îmi sunt cunoscute** din cercetările făcute în arhivele ministerului de externe. "

Gh,Brătianu / 29 iul.'32

Guvern Al.Vaida Voevod, Legislatura II, Sesiunea extraordinară, aug.-oct.'32

A. Adresa de răspuns la mesaj - raportor , V.Rădulescu , 16 aug.'32

(DAD, MO 10, 16 aug.'32, p. 211)

[LD : Cuprinde o formulare devenită aproape stereotipă, foarte vagă, foarte generală.
De altfel... Vaida nu pare a fi fost prea ambalat în conducerea Ministerului Afacerilor
Străine...

Parlamentul, nici atât !]

Sire,

**"Politica externă a României rămâne întemeiată pe dragostea României pentru
pace ,
pe respectul Tratatelor internaționale existente , pe legăturile noastre de alianță și
amiciție**

și pe sincera noastră colaborare cu Societatea Națiunilor "

" Oricât de diferențiate ar fi curentele de idei ce separă grupurile noastre politice,
ținem să asigurăm pe Maiestatea Voastră că

toți fiii acestei țări sunt uniți astăzi mai mult ca oricând :

**" În dorința de a desăvârși cu un moment mai devreme opera de pace
printr-o acțiune de colaborare sinceră și intensă cu organele Societății Națiunilor ,
în convingerea că trebuie apărută cu toate jertfele actuala ordine de stat ,
cu păstrarea tuturor instituțiilor fundamentale ,
în fruntea căroră stă brava și iubită noastră armată. "**

Răspuns la mesaj / 16 aug.'32

27.a) I.Inculeț (PNL-1) , Gh.Brătianu (PNL-2) , interpelare , 16 aug.'32

// Pactul de neagresiune polono-sovietic (27 VII'32) //

(DAD, MO 10, 16 aug.'32)

I.Inculeț /

▫ **Evoluția relațiilor româno- sovietice**

▫ **Evoluția relațiilor polono-sovietice**

Faza I : 1918 (guv.Averescu) : sovietele cereau evacuarea Basarabiei ;

Faza II : 1920 (guv.Vaida) : Cicerin duce tratative cu noi, la **Varșovia** , dar noi nu putem
accepta condițiile ;

1923 : raporturi quasi oficiale cu Rusia.

Faza III 1924 : multe state burgheze , recunosc URSS .

Conferință româno-rusă la **Viena** .Rușii propun plebiscit în Basarabia .Noi
refuzăm.

Faza IV :1924- 1929 : Nu mai sunt tentative de reluare a relațiilor diplomatice ;

1929 : **Litvinov** invită statele limitrofe Rusiei , să semneze anticipat Pactul

Briand-Kellog

9 febr.1929 : Semnarea **Protocolului Litvinov** - din partea României, Davila

Pactul este semnat și de Polonia.

Războiul ruso-român nu mai este posibil ;

Totuși... Rusia voia Pact suplimentar de siguranță cu Polonia

**Întrebarea : De ce Polonia acceptă acest Pact suplimentar ,
deși spune că nu-l va semna , fără România ?**

Acest Pact, pe neașteptate, face **impresia că**

Sovietele au reușit să spargă buna noastră alianță cu Polonia

GH.I.Brătianu /

▫ **Pact de neagresiune cu Sovietele ?**

Încă din mai 1931, ministrul de externe al României [GGMironescu ?] , a examinat
posibilitatea unui **Pact de neagresiune** cu U.S. , ca o **completare a Pactului Litvinov.**

Dar, la Riga, US a ridicat din nou pretenții la granița de răsărit și **tratativele s-au**

întrerupt.

Întrebarea : Polonia a parafat Pactul la 25 iul.1932.

Care este , în această lumină, situația României ?

Al.Vaida -Voevod /

▣ **Răspunde**

- Face istoricul relațiilor româno-poloneze ;
 - **România este gata oricând să semneze un Tratat de neagresiune cu U.S.**
Nu poate da amănunte ; chestiunea este în curs ; poate fi răstălmăcită .
Interpelări / 16 aug.'32
-

27 b) Al.Lapedatu (PNL-1) , discurs la mesaj, 18 aug.'32

(DS. MO 7, 18 aug.'32, p 141-142)

// presă revizionistă, Viena , Budapesta //

[LD : Este mâhnit de **atacurile nedrepte și pătimășe ale lui Vaida** la adresa regățenilor, a liberalilor]

Avea și de ce : Vaida folosisese expresii din cele mai nefericite , vorbind de : regim de sclavie, colonial]

A presimțit că **presa dușmană va exploata afirmațiile lui Vaida** , cu scopuri revizioniste .

Într-adevăr, la 2-3 zile, după discursul lui, **ziarele din Budapesta și Viena ... au speculat afirmațiile lui ;**

... **cercuri politice din Apus, și de peste Ocean** sunt și ele câștigate la **ideea pretențiilor revizioniste maghiare .**

[Lapedatu îl pune la punct pe Vaida cu o frumoasă **lecție de istorie privind rolul României Mici** ,

condițiilor oferite de **Regat** ardelenilor , etc etc ... **Vezi la fișier PNL-1**]

Al.Lapedatu / 18 aug.'32

27.c) I.Al.Valjean (PNA-Goga) Comunicare:" Statusul Romano-Catolic "din Ardeal,19 aug.'32

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 278- 280)

[LD : **nu am clarificată problema**]

/ Activitatea antiromânească , revizionistă, a "Statusului " .

/ Evoluția reglemntării problemei ; recurs istoric ; hărțuiala cu Sf.Scaun.

/ Tratatavele și Tratatul de la Roma . D.Ghica , Valer Pop ... etc etc ...

Vezi fișier Biserica

27c.) I.Mirescu (PSD) , discurs la mesaj , 23 aug.'32

(DAD, MO. 15. șed. Din 23 aug., pag. 375-378)

[LD : un Mirescu care , an de an, prin exercițiul parlamentar , **capătă un anume stil, independență în gândire,**

nuanță în critici și moderație în revendicări.F.interesant p.d.v. privind politica antiliberală a PNT]

[.....]

Mirescu / 23 aug.'32

▣ **Pericolul bolșevic ?**

▣ **Armata**

"**Nu există** , cum spun mulți, ori de câte ori se vorbește de reducerea cheltuielilor militare , **pericolul bolșevic.**

Nu există nici un pericol bolșevic, și dacă ar exista ,acest pericol bolșevic, vă asigur,

că cu o armată de trei ori mai mare și cu cheltuieli de trei ori mai mari, nu vom putea să rezistăm forței militare rusești,

dacă nu ar exista solidaritatea internațională." (aplauze la PSD)

"Oricât am cheltui cu armata , în vederea acestui scop, de a ne apăra frontiera de la

Nistru,

dacă nu vor fi asigurate **condițiile democratice din țară** , **dacă** poporul nu va trăi **mulțumit** și nu va avea **mulțumirea sufletească și dragostea de a lupta**, **toate miliardele pe care le vom cheltui pentru armată nu vor folosi la nimic "** (aplauze la PSD)

I.Mirescu / 23 aug.'32

28.) I.Hudiță (PT-Lupu) , discurs la mesaj, 24 , 26 aug.'32

(DAD, MO 16 , 18, șed. din 24, 26 aug.'32, p.)

[LD : este și el unul din **istoricii de profesie** care s-a implicat în politică militantă. Ar fi interesant dacă... ai emite vreo opinie despre **capacitățile politice ale istoricilor !** Ca impresie generală, de sigur da ! (motivează, legitimează , decupează, compară, exemplifică, citează, încearcă un "sistem") Iată : **Iorga, George Brătianu ,Al. Lapedatu, Iamandi, CCGiurescu , Hudiță** , sunt istorici - parlamentari .

I-a ajutat Istoria , sau sunt "dependenți " ?De la caz la caz .Istoria este aservită susținerii doctrinei în care sunt înregimentați. În cazul lui Hudiță : "Țărănismul"]

Hudiță / 24 aug.'32

▫ Partidul țărănesc

Va trata 3 probleme :

- 1 Care este **semnificația frământărilor de astăzi** ?
- 2 Ce rol are, în aceste întâmplări , **Partidul Țărănesc** de sub președinția d-lui **dr.Lupu** ?
- 3 Să explice **doctrina acestui partid** , în comparație cu celelalte partide din România.

Hudiță / 24 aug.'32

▫ Politica externă

[LD : dacă nu aș ști ce a fost... aș spune că sunt **protocroniști și "europeniști "**]

- **Hudiță** : " Liniile mari ale programului nostru sunt următoarele : **în politica externă, noi suntem singurul partid**

care am introdus în program ideea de renunțare - are să se supere d.prof.Cuza - **la principiul de suveranitate externă** , în înțelegere , **în acord, cu toți membrii Societății Națiunilor "**

- **ACCuza** : Nu există, nu recunosc !
- **Hudiță** : ... pentru a face posibil **ca Societatea Națiunilor să devină un tribunal superstatic**,

capabil să pronunțe **deciziuni obligatorii pentru toți membrii. "**

- **ACCuza** : Nu admitem acest lucru !
- **VTPrelipceanu** : Dar cu ce execută aceste deciziuni ?
- **Hudiță** : Aceasta este o chestiune care **depinde de posibilitățile de organizare a Societății Națiunilor.**

De altfel, este foarte interesant să știți că **nu e nici o primejdie** în principiul acesta , întrucât cei cari fac cea mai mare

obecție în această chestiune , sunt **Marile Puteri** , cari **nu pot să admită cu ușurună egalitatea complectă de**

tratament cu niște state mici, cum suntem noi, așa că din acest p-d-v. nu rămîne , din nenorocire ,

pentru spiritul programului nostru, **decît un deziderat. "**

- **Inculeț** : Dle Hudiță, **ideea aceasta** ați fi putut-o foarte frumos expune **fără a pronunța cuvintele**

: **<renunțare la suveranitate> ...**

- **Hudiță** : Dle Inculeț , în ce privește **toate partidele radicale din Occident** , inclusiv **partidele socialiste,**

la care se mai adaugă **întreaga mișcare a Ligii Drepturilor Omului...**

ACCuza : Care este o organizație jidovească ...

- **Hudiță** : Îmi pare foarte rău că **nu putem fi de acord** nici pe această chestiune..

Toate aceste partide

au în program această idee, pe care noi, ca partidul cel mai de stînga din România, Partid Radical, ne-am însușit-o, în programul nostru. " (p. 398) [.....]
Hudiță / 24 aug.'32

▫ Datoriile externe

[...]suntem pentru anularea imediată a plății cuponului extern, pe timp de un an de zile...

-G.A.Cuza : Aici ne urmați pe noi...

-Hudiță :---și absolut contra ca aceasta chestiune să fie rezolvată prin noi împrumuturi [...]

ori de cîte ori s-au făcut împrumuturi în vederea consumației a fost o nenorocire.(p. 400)
I.Hudiță / 24 aug.'32

29.a) ACCuza (LANC) discurs la mesaj, 30 aug.'32

(DAD, MO 19, 30 aug.'32, p. 497- 500)

▫Jidanii și primul război mondial.

Rezultatul marelui război a fost că "jidanii au început să dicteze , erau stăpîni."

/ Secretarul lui Clemanceau , era jidanul Mendel ;

/ Secretarul lui Wilson, era rabinul Weiss ;

/ Secretarul lui Lloyd George , era jidanul Sasoow ;

Jidanii aceștia au acaparat lumea ! Noi îi cunoaștem ! Știm cum procedează :

"Se alipește un jidan sau o jidancă de un creștin și-l învîrte.Cunoaștem sistemul ! (**mare ilaritate**)

" Să nu credeți că nu știu că ați căutat să mă învîrțiți și pe mine , dar nu s-a putut " (**mare ilaritate**)

În urma tratatelor de pace , marile puteri au impus încetățenirea jidanilor . (p. 503-504)

[-----]

▫ Soluția problemei jidovești.

Constituția din 1923

Viciată prin siluire ;națiunea română nu a fost întrebată ; jidanii au fost impuși de străini;

" Noi avem dreptul , la prima ocazie ,cînd vom fi liberi pe mișcările noastre , să-i dăm afară

(**înteruperi la P.Evreesc**) Da, nu este altă soluție .

Și eu știu ce se petrece : vă tremură inima în voi de frică , știți ce vă așteaptă , și vedeți că mișcarea aceasta a noastră esteexact ca mișcarea mare națională condusă de Hitler ,

care a scris în programul său ceea ce spuneam și noi, și am să vă citez "

- **Mayer Ebner** : Sunteți și dvs contra Tratatelor de pace ?

- **Ștefan Cicio-Pop** : Să lăsăm pe Hitler în Germania ! (**mare ilaritate**)

- **ACCuza** : În programul lor se spune :

< Cetățean poate fi un conațional. Conațional nu poate fi decît acel care este de sînge german ,

fără considerare la confesiune.Deci jidanii nu pot fi conaționali . >

< Dreptul de a decide asupra legilor și a conducerii statului , este dat numai cetățenilor ,

de aceea pretindem ca toate funcțiile publice, fie în Reich, fie în provincii sau comune,

să fie ocupate numai de cetățeni.>

< Pretindem ca negermanii , stabiliți în Germania după 1914,

să fie imediat constrînși să părăsească țara .>

"Sunt și alte dispoziții "întocmai ca cele adoptate de noi și formulate cu mult înainte "

[-----]

ACCuza / 30 aug.'32

IV. Problema economică

Primejdia **industrii parazitare** , prin crearea unei "**feudalități industriale jidănești** " **Cartelurile și trusturile jefuitoare** , împiedică raporturile noastre firești cu țările industriale .

III Problema financiară.

" **Sistemul împrumuturilor externe trebuie părăsit cu desăvârșire** , întrucât duce la **sărăcirea** progresivă a statului și la **pierderea independenței sale**, odată cu bunurile ce este silit a le zălogi și a le vinde. "

Este greșit , din acest p.d.v. , **apelul guvernului** la concursul tehnic și la **colaborarea Societății Națiunilor**.

" **S.N.** , dându-și , în sfârșit , pe față , **caracterul originii sale** , vedem că **unește** astăzi **misiunea ei abstractă** de **Societate Umanitară** , mijlocitoare a păcii universale ,

cu **acțiunea ei concretă de societate bancară** , mijlocitoare de împrumuturi. "

Aceasta va face , în mod fatal , ca **națiunile să-și piardă libertatea și stăpânirea bunurilor lor** ,

fiind supuse , prin **Societatea Națiunilor** , **controlului finanțelor internaționale jidovești.**"

"LANC se opune , cu ultima energie , **zălogirii și vânzării bunurilor noastre naționale** și **respinge hotărît orice amestec de experți tehnici** , de oriunde ar veni , **în administrația statului românesc suveran** " (aplauze LANC)

Pentru soluționarea problemelor financiare , LANC propune :

1. **Suspendarea plății cuponului extern ; [! ? !]**

[-----]

ACCuza /

▫ Împrumuturile

Sistemul dvs este cunoscut : **împrumutul !**

Până acum , împrumuturile se dădeau pe încredere ; acum ... se cere "amanet " !

România nu mai poate face împrumut , decât cu amanet ! Nu se mai poate continua astfel !

Acum s-a concesionat chibriturile ! Ce mai urmează ? :

"Subordonarea României , sub controlul bancherilor jidani , acoperiți de Societatea Națiunilor "

ACCuza /

▫ Raportul Rist

Rist dă sugestii privind însănătoșirea finanțelor românești ...

El recomandă revenirea la **regimul dinainte de 1927 privind alcoolul** , deoarece , deși lipseau preocupările sociale , **aducea statului sume enorme** .Iată pînă unde se ajunge ! :

ni se recomandă să distrugem sănătatea poporului, să-l ticăloșim,

pentru ... a renta bancherilor jidani Eu vă dau soluțiile

- **Aurel Vlad** : Așteptați să veniți la guvern !

- **ACCuza** : Eu sunt gata să iau guvernul și acum (**ilaritate ☺☺☺**) **Programul LANC :**

1. **Suspendarea plății cuponului extern** (**aplauze LANC și PȚ**) ;

[-----]

ACCuza /

[**LD : din Declarația -Program a LANC .**]

V.Problema externă .

" Prin **dislocarea progresivă a raporturilor** dintre **Puterile semnatare ale Tratatului de la Versailles**

și acum , în urmă , prin **semnarea de către Polonia** , cu aprobarea Franței aliate , dar **fără noi,**

a tratatului de neagresiune cu Rusia Sovietică , siguranța României este grav primejduită. "

Aceasta se datorește "**politicii externe pasive, anexată altor state**

și fără inițiative proprii , de până acum, lăsând ca **alții să trateze în numele nostru " LANC consideră că această politică "de renunțare pasivă " ,**
trebuie substituită cu o "politică externă activă a României , pentru ea însăși. "

Statul român are dreptul și datoria :

Să-și completeze alianțele , așezându-le pe **bazele trainice ale interesului economic reciproc,**

de **apărare națională comună** , fără de care **"tratatele sunt iluzorii "** ,

și **"se desfac la cea dintâi atingere a considerațiilor vremelnice care le-au dictat "**

[-----]

ACCuza /

▫ **Societatea Națiunilor**

Când **Take Ionescu** a venit să prezinte instituția **"Societății Națiunilor "** , creată atunci, **eu**, cu intuiția care mă caracterizează, **i-am spus :**

< Societatea Națiunilor este societatea jidanilor , pentru stăpânirea națiunilor >.

Astăzi, s-a dat pe față că această **Societate Națiunilor n-a putut să garanteze nici o "pace universală "**

... **războaiele continuă** , ea **nu are nici o autoritate** ,n-o ascultă nimeni.

"Ce-i pasă cuiva de ceea ce spune Societatea Națiunilor ? "

Acum, Societatea Națiunilor s-a transformat din "mijlocitoare" a păcii universale

... în **garanta bancherilor jidani "**

ACCuza /

▫ **Schimabare de directivă !**

A mai spus și în 1930 , că s-a produs "ceva" cu privire la Tratatul de pace .

De atunci, Puterile s-au dislocat cu desăvârșire , și se naște întrebarea : care este situația României ?

" Noi, fiind cei mai primejduiți

Franta

- pentru că **Franta este acolo** unde este , pe când **noi suntem aici**, în bătaia tunului

și supuși unei invazii din partea elementelor aceleora , deși noi le vom răspunde pe calea armelor ,

să fie siguri , căci noi nu avem a face cu regimentele bolșevice -

ne găsim într-o stare de izolare primejdioasă ."

Mai este Franța aliata noastră ? Dacă da, cu ce o dovedește ?

iar dacă nu, ce are România de făcut ?

Se impune o schimbare de directivă în politica externă .

" Până acum, **"politica noastră nu a fost făcută de noi** , a fost făcută de alții pentru noi ,

sau a fost **făcută de alții, pentru dâșii , prin noi "**

"Apoi noi **nu putem să fim veșnic la remorca altor țări** , care se servesc de situația României , ca să-și facă trebile lor "

Franta este dominată de grija sa , în urma puternicii mișcări germane .

De aceea **se aliază cu Rusia !** Semnarea Tratatului cu Rusia este aproape

încheiat .

Și atunci... care trebuie să fie politica extenă a României ?

" Noi avem o **politică externă de aparență** ,

cari se reazimă pe **atitudinile de mare diplomat ale d-lui Titulescu "**

Dar ce ne-a adus politica lui Titulescu ?

Această politică subordonată , care nu ne garantează situația noastră ?

Trebuie odată pentru totdeauna **să se sfârșească cu această politică .**

Vrem să știm lămurit : **cu cine suntem ? cine este cu noi ? Dacă** se va dovedi

că nu avem alianțe și raporturi sigure,

"trebuie să avem curajul să schimbăm imediat sistemul nostru de alianțe ,

fără nici o grijă ; nu ne temem de nimic "

În starea de izolare a Franței , credeți că **de acolo are a ne veni vreun ajutor ?**

"Nici ajutor material .Nici ajutor militar, sub nici uncuvânt."

Credeți că Franta va trimite vreun soldat în România , ca să apere existența noastră ?

Ce vom face când Tratatul de pace vor fi periclitat ,prin dislocarea marilor puteri ? !
ACCuza / 30 aug.'32

29.b) Lotar Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed .din 31 aug.'32, pag. 536 - 538)

[LD : **ședința este condusă de Dinu Simian , vicepreșed. Camerei . Rădăceanu face o expunere sintetică**

a doctrinei socialiste, lansînd formula "**stat muncitoresc-țărănesc** " , pe care o contrapune "**statului țărănesc** " , formulă lansată de PNȚ .

Este lăsat să-și expună argumentele , fără întreruperi , fără polemici , fără contraargumente,

deși **atacă formula țărănistă**, afirmîndu-și **crezul în revoluție, distrugerea capitalismului, viitorul socialist.**

Tratamentul diferă de cel aplicat liberalilor , de către PNȚ.

Să fie asta expresia siguranței cu care era clamat "**nepericolul** " **socialist în România ?**

Sau expresia **începuturilor "marxiste" ale țărăniștilor ?**

LD : Trebuie să citești istoriografia recentă privin această mișcare "**pacifistă** " din interbelic.]

Rădăceanu / 31 aug.'32

▣ Pace, dezarmare !

[...] Este deci **o criză care trebuie combătută cu mijloace anticapitaliste** - și aceasta nu este suficient -

cu mijloace care să arate un drum și dincolo de acest sistem capitalist,

care a adus lumea în **suferința groaznică** , pe care o oglindesc ziarele zilnic,

care a creat **o sută de milioane** suflete de **populație șomeră** ,

care **a paralizat viața economică a globului** întreg,

care a semănat **mizeria în toate părțile populației** ,

care a dus pînă la **extrema anarhie de producție**, pînă la extrema luptă de concurență între țări,

care a creat **primejdia războaielor**, care se anunță amenințător pe firmament și

față de care **nici o înarmare** făcută pe spinarea unei țări înflămînzite și

nici o tiradă patriotică de la această tribună , **nu poate ajuta** ,

decît numai **hotărîrea fermă de pace** , hotărîrea fermă **de înțelegere cu toate**

popoarele ,

hotărîrea fermă de a lucra pentru **dezarmarea internațională , simultană, a tuturor**

popoarelor ,

pentru ca **conflictele** dintre țări să poată fi **rezolvate pe calea** arbitrajului **obligatoriu.**"

(p. 537)

(**aplauze la PSD**)

Lotar Rădăceanu / 31 aug.'32

30 a.) IGDuca , discurs la mesaj , 31 aug.'32

(DAD, MO 20, 31 aug.'32, p. 555-560)

▣ Răspunsul la Mesaj

În Adresa de **Răspuns la Mesajul Tronului** , citesc aceste cuvinte :

<Politica externă a României rămîne întemeiată pe dragostea României pentru pace , pe respectul Tratatelor internaționale existente , pe legăturile noastre de alianță și amicitie și pe sincera noastră colaborare cu Societatea Națiunilor. >

"Evident , asupra **directivelor generale** ale politicii noastre externe , **suntem cu toții de acord** .Când zic cu toții, **înțeleg toate partidele politice,**

fiindcă eu cred că onorabilul domn **Cuza** nu mă va desminți când voi spune

că d-sa revendică ca o glorie **să nu fie un partid politic , ci o simplă Ligă.**

- **ACCUza** : Absolut exact : o organizație națională .

" Prin urmare , **toate partidele noastre politice** , și , aș putea să precizez , **toate partidele noastre de guvernământ** , **sunt de acord asupra directivelor generale ale politicii noastre externe** ; și este îmbucurător să fie așa , fiindcă **în toate marile chestiuni naționale este bine să ne prezentăm în fața străinătății ca un front unic "** (**aplauze prelungite la ... PNL !**)

" Dar în politica externă sunt două lucruri : **enunțarea și aplicarea** .

Dacă **nu pot fi discuții și controverse în ce privește enunțarea** , **în ce privește aplicarea** , pot fi modalități diferite "

"Atunci , **eu aș formula aici o dorință** , aceea ca în aplicarea politicii externe , cuprinsă în Mesajul Tronului ,

care , la urma urmei , nu este decât o parafrază a celor ce s-au spus în privința politicii externe în toate Mesajele de la război încoace ,

" să nu fie nici un echivoc. "

Exprim această cerință pentru că , **din nenorocire , în timpul ultimului an , politica noastră externă nu a fost condusă totdeauna cu destulă claritate** și au putut să apară în ochii străinătății **oarecari echivocuri în atitudinea noastră** , care **ne-au fost foarte dăunătoare** și pe care interesul superior al țării cere să le risipim cât mai repede "

(**aplauze prelungite la ... PNL**)

IGDuca /

▣ **Revizuirea tratatelor ?**

▣ **Front antirevizionist**

"În momentul de față **se accentuează în lume o tendință** care , din nenorocire , nu datează de astăzi , ci de mai mulți ani încoace , **tendința unora de a aduce în discuțiunea internațională problema revizuirii tratatelor** .

Cei ce **cred că au motive să nu fie mulțumiți de tratatele existente** , nu au dezarmat și astăzi , mai mult decât oricând , **revendică pentru ei dreptul de a cere revizuirea tratatelor** .

Sub **diferite influențe** , pe care n-aș vrea să le examinez aici , aceste **tendințe devin din ce în ce mai puternice "**

Ministrul Afacerilor Esterne [Vaida] și subsecretarul de stat [Gafencu] cunosc foarte bine această **atmosferă internațională** .

" De aceea zic : că **astăzi** , mai mult decât oricând , **se impune ca noi să ne prezentăm strâns uniți cu aliații noștri** . Fiindcă numai prin această unire , între noi și **acea care au avut de apărut aceeași cauză** în timpul războiului și care **au astăzi de apărut aceleși interese** , numai **astfel putem salvarda interesele superioare ale românismului față de această ofensivă a tuturor celor interesați în revizuirea tratatelor "** (**aplauze prelungite la ... PNL**)

IGDuca /

▣ **Locul , rolul , României .**

▣ **Tradițiile diplomației românești**

[LD : **Realism , luciditate , optimism ponderat , pesimism constructiv .**

Atenție ! : < Prin noi înșine ! > - în politica externă .

Atrage atenția asupra unor "pericole " la aceste conferințe]

În fața diplomației românești stau **2 conferințe internaționale** de mare importanță :

Conferința dezarmării și Conferința economică .

" Firește , **nu eu sunt acela care îmi voi face iluziunea**

că România va putea să imprime punctul ei de vedere acestor mari conferințe internaționale ,

că noi suntem aceia care putem dicta soluțiunile pe care trebuie să le ia lumea , atât în **problema dezarmării** , cât și în rezolvarea **greutăților economice** .

De sigur , nu . " "Tot ce putem face , în această privință , este **să rămânem în vechea tradiție** a politicii externe a României , care a fost ca **România să lege întotdeauna interesele ei de marile și permanentele interese internaționale . "**

[LD : care ?! cum !?!]

Și dacă noi, de cinzecișicinci de ani încoace [de la 1877] **am putut** , pe terenul politici externe , **să înregistrăm adeseori succese însemnate** , ba, mai mult decât atât, să revendicăm ca un titlu de glorie pentru noi , că unele probleme , ca de pildă problema Dunării, am fost precursori față de politica generală a Europei , **aceasta s-a datorit faptului că noi am știut întotdeauna să solidarizăm** , în marile interese internaționale ,

interesele României cu marile interese ale lumii .

Nu mă îndoiesc că, **oricine va fi pe banca ministerială** , în această țară, va ști **să rămână credincios acestei vechi și rodnice tradiții.** "

"Nu aş vrea să mergem nici la Conferința dezarmării , nici la Conferința economică, **cu prea mari iluziuni**, și, în vederea acestor iluziuni , sau mai precis cu speranța **că de la aceste conferințe vor ieși anume rezultate**, noi **să neglijăm** deocamdată aici **interesele imediate ale noastre.**

[IGDuca /](#)

▣ Conferința dezarmării

▣ Precauție : întărirea apărării

" Eu nu pot să ascund că **nu sunt pesimist în ce privește problema dezarmării .**

Am spus-o de când am avut onoarea să ocup fotoliul Ministerului Afacerilor Străine , cred că omenirea merge spre o dezarmare , pentru că este o necesitate dictată nu numai de nevoile psihologice , dar și de nevoile economice ale lumii. "

"În același timp, însă, **nu fac parte dintre acei cari își închipuie** că , pe acest teren, **putem obține de pe acum rezultate pozitive prea serioase.**

Este în această direcție , la Geneva , pe cale , numai o evoluție , nu este încă o soluție.

"Atunci , ceea ce **aş vrea eu** și ceea ce cred eu **că este de datoria oricărui guvern român** , este ca , **în vederea unei dezarmări care va întârzia,**

să nu se nesocotească interesele imediate ale **apărării noastre naționale .** "

([apaluze la ...PNL](#))

[IGDuca /](#)

▣ Conferința economică

▣ " Prin noi înșine ! "

În problema economică , **el este mai pesimist :**

"Eu cred că lumea trece în momentul de față printr- o **criză economică foarte acută** și că **vor trece mulți ani până ce să se poată restabili un adevărat și trainic echilibru economic.** " Ar fi nedrept , însă, să ne arătăm întru-totul sceptici , deoarece **unele rezultate se pot obține de pe acum.**

" În orice caz, **nu trebuie nesocotită eforturile meritore** , pe care atâtea state o fac astăzi , pentru a putea realiza **oarecari progrese** în această direcție.

Nu aş vrea, iarăși , ca , **sub vraja schimbărilor economice favorabile** ce vor rezulta de pe urma acestor Conferințe, **noi să nesocotim adevărul elementar** care este că ,

în primul rând , trebuie **să avem noi grijă de interesele noastre economice interne** " ([apaluze la ... PNL](#))

"Dacă faimoasa formulă ,

împotriva căreia ați dus [PNT și alții] atâția ani proces virulent ,

dacă vreodată formula atât de hulită de unii , atât de ciudat înțeleasă de alții ,

formula < prin noi înșine > , își are rostul ei , desigur că este în momentul de față , și , în această privință , eu , căruia **nu prea îmi convin delegațiile de experți străini** și **consultările repetate la Liga Națiunilor** ([apaluze la pNL](#))

, dacă am o satisfacție , este că **observ la acești experți** , în primul rând **această recomandatie** : vom căuta să vă ajutăm , dar , înainte de toate , **încercați să vă ajutați dvs singuri** sau, mai practic , **faceți întâi dvs ordine în casa dvs .** și în urmă veniți și cereți sprijinul areopagurilor internaționale .

"Vă rog , deci , foarte mult, domnilor, **să aveți în vedere** în mod constant , în toate conferințele economice care au loc în lume și în conferința dezarmării și în cealaltă,

aceste două necesități imediate ale țării "
 [astfel ajunge la **interesele apărării naționale**]
 IGDuca /

▫ Tradiții în istoria diplomatică

[**LD** : poți să folosești aceste considerații la **debutul capitolului de politică externă**]

"Și aici se observă un fenomen ciudat .Până la război, în lumea politică de la noi și în viața parlamentară se vorbea **foarte mult de armată** și **niciodată de politica externă**.Politica externă era considerată ca un fel de **apanaj al bătrânului Rege Carol și al câtorva auguri**, care erau în secretele Lui.

A fost , dintr-un anumit punct de vedere , o **politică greșită**,pentru că **o adevărată politică externă nu se poate face decât solidarizând națiunea întreață cu acțiunea diplomatică a statului .**

Atât de adevărat este acest lucru ,încât, la 1914 , când a izbucnit războiul mondial , a fost o **adevărată tragedie** pentru însăși Regele Carol , să vadă **opinia publică a țării străină de directivele pe cari El le imprimase politicii externe a României .**

El nu putea să aibă în acel momnet **nici un reazem** , în nici un strat din **opinia noastră publică**.

De aceea, **din acel moment [1914]** , toți oamenii cu răspundere de la noi , au spus : **de aici înainte nu mai trebuie să fie politica externă apanajul câtorva .** În limitele și cu tactul necesar,**această politică trebuie să facă obiectul discuțiilor publice "**

(aplauze la ... PNL) IGDuca / 31 aug.'32

30.b) V.Rădulescu (PNȚ , Raportor la Adresă) , discurs conclusiv, Cameră , 1 sept.'32

(DAD, MO.21,șed. din 1 sept.'32, p. 582-596)

Intervenții în discurs : **Inculeț, Mihalache, IZCodreanu , IGDuca , I.Mirescu** , ș.a.

[LD : este un doctrinar "țărănist" . În locul argumentelor și analizei aplicate celorlalte partide

(doctrine, programe, politici ,) el recurge la întrebări retorice, persiflări, etichetări.... Întreaga cuvîntare , centrată pe atacul contra PNL-ducist.

Nimic explicit despre politica externă. Vezi integral la fișier Parlament

[.....]

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▫ Doctrina PSD : " Pacifismul " , "dezarmarea"

A vorbit despre **programul minimal și maximal al PSD**

Recunoaște că **PNȚ este "aproape alături "** de programul lor minimal.

Mirescu a pledat pentru **grija față de agricultură .**

- **Mirescu** : " Dvs credeți că **ați monopolizat toate interesele agriculturii** , în această țară.

- **Ernest Ene** : " În orice caz, **nu d-voastră reprezentați interesele agriculturii."**

- **Mirescu** : " Credeți dvs. că PSD sunt strict rezumate **la masele muncitorești de la orașe ? "**

- **V.Rădulescu** : " [...] dar noi **vă mulțumim** că în această operă grea de ajutorare a agriculturii, **sunteți alături de noi.**

Dar nu putem să vă urmărim în acțiunea d-voastră , atunci cînd **ne dați indicațiuni să luăm miliardele de la armată , să le dăm agriculturii.**

Pe acest drum nu vă putem urmări " [**LD : sens de " urma "**]

- **Mirescu** : " Găsiți un altul " (**înteruperi la PNȚ**)

- **V.Rădulescu** : " Suntem **alături de dvs.,** în **dorința nestrămutată** , pe care o **afirmăm și noi ca și d-voastră ,**

în fiecare zi , **a păcii universale** și **stăm și noi pe acest temei ,**

dar **mai știm** , din istorie, că **această pace universală nu este un cuvînt nou** și că din timpul lui Enric al IV-lea s-a vorbit de o **Societate a Națiunilor** ,

și că **în timpul revoluției franceze**, expresiunea **Société des Nations** apăruse

deja.

Noi mai știm că **filozoful Kant** a scos o **carte despre pacea eternă** , în care vorbea exact

în termenii în care se vorbește și astăzi de ea, ceea ce **n-a împiedicat Germania**, aproape după 150 de ani,

să facă războiul pe care l-a făcut."

" În aceste împrejurări și **dat fiind ceea ce se petrece în jurul nostru** , atunci când eu nu citesc , ca altă dată,

numai știrile din gazete , referitoare la marile manevre germane și rusești , și văd în gazete astăzi vorbindu-se

de marile manevre elvețiene , aceasta d- lor, **este un simptom pentru ziua de mâine** .

În aceste condițiuni , **noi nu ne putem lăsa descoperiți și nu putem lua nimic de la aramă**.

Aceasta nu însemnează însă că nu suntem datori să facem această afirmație a unei **creдинi nestrămutate**

că **suntem alături de dvs. în credința aceasta** , că dacă **generațiile** de pînă acum n-au cunoscut realitatea

lucrurilor , cel puțin în urma **ultimului război**, prin marile suferințe , prin flăcările uriașe ale acestui război,

nădăjduim că s-au putut limpezi și **mințile oamenilor și zăările infinite ale cerurilor**,

ca să putem vedea cu ochii noștri de astăzi **deviza** , care va sta totdeauna deasupra generațiilor ,

că **pacea este condițiunea fundamentală a progresului omenesc.** " (aplauze prelungite la PNȚ) (p. 588)

[.....]

Notă / [IGDuca](#) / 1 sept 1932 -

▣ **Tratatul cu Puterile Centrale**

[LD : [IGDuca](#) citează din **Notițele** sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu ,

într-o replică în care **fruntași ai PNȚ negau meritele lui Brătianu** .Vezi context - **fișier Parlament**]

" Și tot atunci [nov. sau dec.1913] , ((: și aceasta , onorabile domn Vaida, pentru dvs, **tot atunci** s-a pus o altă chestiune - fac aici o mică digresiune - chestiunea **tratatului de alianță cu Puterile Centrale** .

(Conrad von Hoetzendorf venise la București și **reînvoise tratatul de alianță** ,în toamna anului 1913)

- **Carol** : <Trebuie să te vestesc că **am reînvoit tratatul** de alianță cu Puterile Centrale. >

- **Brătianu** : < Obținut-a Majestatea Voastră **garanții pentru situația românilor din Ardeal** ,

sau chestiunea a rămas în acelaș stadiu în care era înainte ? >

- **Carol** :< Nu, nu am obținut nimic decît făgădueli vagi .>

- **Brătianu** : < Atunci, **eu nu pot să iau guvernul**, Sire , decît vestind pe reprezentanții Puterilor Centrale

că în asemenea condiții , **eu nu iau asupra mea răspunderea aplicării**

acestui tratat .>

"Dealtminteri consultați acum și **memoriile contelui Czernin** , și **corespondențele** de la Ministerul de Externe din Berlin, și veți vedea că și ministrul Germaniei , și ministrul Austriei, de la București, au raportat înacel moment , acest lucru guvernelor respective" (p. 590) -----

[IGDuca](#) / 1 sept . '32

▣ **Reformele -Parlamentul de la Iași**

(replică lui Mihalache, Socor etc etc) -

Mihalache : [...] Dar pentru Dumnezeu, este un lucru important .În ajunul războiului, **nu aveți curajul să vorbiți de votul universal !** Este un lucru important ! "

- **Duca** : " **Le-am amînat** , fiindcă **conservatorii ne-au amenințat** că , dacă vom veni cu aceste reforme, profitînd de apropiata perspectivă a războiului, **vor dezlănțui o luptă împinsă pînă la un adevărat război civil "** (**exclamații ironice la PNȚ**) ((: A ! Vă este ușor d-voastră, feciori de bani gata ai reformelor, să vorbiți și să rîdeți astăzi.

(" lupta sălbatecă " dusă de Nicu Filipescu ; "deslănțuirile violente" ale lui PPCarp, Alex.Marghiloman, Titu Maiorescu) **Brătianu și-a zis** : < **Cum am să intru eu în război, cu o țară în răzvrătire politică,** pe chestiuni interne de această însemnătate ? **Mai bine amîn reformele** cîtăva vreme,

pentru că ele se vor impune, mai mult încă, sub presiunea războiului și voi putea astfel să le realizez într-o măsură mai largă ...> [...]

"Am venit la Iași , și acolo s-a deschis Parlamentul, în decembrie ,cîteva zile după căderea Bucureștiului.

S-a discutat **Mesajul Regal**. Ciorna acestui Mesaj a fost **redactată de mine**.Prin urmare, eu nu vorbesc din auzite ,

vorbesc din ceea ce știu, vorbesc întemeiat pe fapte, la care am avut marea cinste de a fi părtaș.

În textul acestui Mesaj am pus **această frază** - a fost scrisă de mîna mea - că, astăzi , mai mult decît oricînd,

se impune ca **să realizăm reformele anunțate la 1914** , și pe temeiul cărora **a fost convocată Constituantă "** ...

- **Em.Socor** : Dar s-au anunțat în 1914 ?

- **Duca** : " ... am pus această frază în Mesaj, și cînd **s-a dus Brătianu cu Mesajul la RegeleFerdinand** ,

spre a-l supune Înaltei Sale aprobări, **Regele s-a grăbit să primească și să subscrie** fraza aceasta înscrisă de noi.

Iată de ce , iarăși, Regele Ferdinand , nu putea să conteste meritul și inițiativa noastră în această chestiune.

Dar , mai departe, **cînd regele Ferdinand** a rostit **discursul său de la Răcăciuni**

- să-ți mai dau încă un amănunt , d-le Mihalache, e bine să-l știi ! -

a fost **discuțiune violentă în Consiliul de Miniștri** . **Take Ionescu** a protestat și a spus :

< cum și-a însușit Majestatea Sa dreptul să angajeze guvernul pe chestia reformelor ,

căci noi **nu suntem un guvern Național-Liberal, suntem un guvern național,** și **dacă dvs, liberalii, sunteți pentru reforme și le vreți largi, noi, Partidul Conservator, avem concepțiile noastre** și , oricare ar fi

evenimentele,

nu putem renunța așa de ușor la ele. Încă odată, cum a putut Majestatea Sa să-și ia acest angajament ,

fără **să ne fi consultat și pe noi , în prealabil ? >**

Și atunci, știți ce a răspuns **Brătianu** ? : < Dar d-le Ionescu, Majestatea Sa n-a făcut, în discursul de la Răcăciuni,

decît **să parafrazeze fraza care era în Mesajul Tronului** , pe care **d-ta l-ai iscălit alături de mine.>**

Și **astfel, Take Ionescu** a trebuit să renunțe la acțiunea pe care o începuse , și **s-a convins și el că nu se mai pot amîna reformele .**

Acesta este adevărul istoric. Încă o dată vă spun : ((: **ar fi bine să nu mai veniți cu această chestiune ,**

și **n-o mai tratați** , pentru respectul cuvenit adevărului istoric , **cu atîta violență și patimă. "** (p. 591)

V.Rădulescu / IGDuca / 1 sept '32

31.)**prof. M.Manoilescu** ,interpelare, // Rel.româno-polone // Rel.rom.-turce // , Senat , 1 sept.'32

(DS, MO 13, șed. din 1 sept.'32 , p. 293-294)

[LD : rezultă că , pe 31 august, Grigore Gafencu i-a dat un răspuns "occidental" , adică grăbit,

înainte ca el să-și dezvolte **Întrebarea** .De aceea , el revine...]

< Am onoare de a întreba pe dl președinte al Consiliului și ministru de Externe ,
ce legătură este între recenta vizită a d-lui vice-ministru de externe al Poloniei , **colonel Beck,**

la Constantinopol și Tratatul de neagresiune semnat , dar încă neratificat ,**între Polonia și Uniunea Sovietelor.**

Nu crede d-sa , că **opinia publică românească are dreptul să fie edificată** asupra acestui eveniment diplomatic,
avînd în vedere marele interese comune ce avea cu **aliata noastră Polonia**, pe de o parte , și legăturile bine cunoscute
și în vremea din urmă atît de strînse între **Uniunea Sovietică și Turcia** , pe de altă parte.
? >

" Această întrebare avea aerul unei suspiciuni - și eu **sunt împotriva suspiciunilor** între aliați.

Am fost și noi , românii, victima unor suspiciuni ! Sentimentele noastre, ale tuturor , și îndrăznesc să adaug , sentimentele mele personale de vechi amic al Poloniei nu îngăduesc astfel de atitudini. [...]

" Sunt mai multe împrejurări produse în vremea din urmă , care se leagă foarte strîns între ele.

Cea dintîi este faptul că **între Republica Sovietică și Turcia** , vechile legături care existau de cîțiva ani ,
au căpătat , în vremea din urmă , **un caracter atît de intim** , încît acest caracter devine **aproape alarmant pentru toate popoarele din Orient.**

În luna aprilie , primul -ministru al Turciei , Ismet -Pașa , însoțit de Tefik-Pașa , a vizitat Moscova și

marile centre din US, stabilind o serie de aranjamente de ordin diplomatic și financiar.

"Ori dvs vă amintiți că istoria întregă a României , este plină de preocuparea aceasta în sec. XVIII -XIX,

a Rusiei de a deveni stăpîină pe Strîmtori. [...] **Stalin împlinește ceea ce n-a putut împlini Petru cel Mare :**

cucereste Constantinopolul."

- **Ștefan Graur** : Credeți dvs aceasta ?

- **Manoilescu** : întrebă de aceea : "Are , oare , **Palatul Sturza** , Ministerul nostru de Externe ,

o politică în ceea ce privește **această mare problemă ?**

Al doilea fapt : Polonia a semnat tratatul de neagresiune cu U.S. ,

înainte ca noi să fi putut să intrăm în legătură și a semna un asemenea tratat cu aceeaș țară.

Al treilea fapt : vizita lui Beck în Turcia.

- **Grigore Gafencu** (subsecretar de stat la MAS) : "În materie de politică externă e mult mai ușor să fii elocinte

în opoziție, decît la guvern.De aceea, îmi veți îngădui să **mă mențiu la răspunsul** , cred că destul de precis și lămurit ,

pe care l-am dat ieri ." (el spusese că nu are motive de îngrijorare ;că între cele două episoade nu există nici o legătură)

" Am răspuns în mod categoric ieri, că **ni s-au dat asigurări din partea aliaților noștri** , că nu e nici o legătură între **semnarea pactului turco - rus și vizita** de pură recreație a d-lui col.Beck la Constantinopol.

" Manoilescu stăruie asupra politicii de apropiere ruso-turcă.**Cum am putea interveni într-o asemenea politică ?**

Libere sunt toate statele să urmeze politica externă care le convine.[...]

Politica noastră în Orient și în deosebi cea **privitoare la strîmtori**, nu e o politică de azi de ieri ; e o politică pe care o urmăresc cu vigilență toate guvernele care s-au perindat la cîrma Statului, de la înființarea Statului Român și pînă azi...

E politica **libertății strîmtorilor**, libertate care a fost garantată prin **Tratatul de la Lausanne** , iscălit de Turcia.

Cu această ocazie , au fost desființate în strîmtori, fortificațiile. Prin acest tratat alături de toți semnatarii, mici și mari,

suntem oricînd gata să le apărăm.

- **Manoilescu** : se declară mulțumit.

32.) Al.Vaida -Voevod (premier, ministr.de Externe, ad int. la Comerț) , discurs -conclusiv, Cameră, 2 sept.'32

(DAD, MO 22, șed. din 2 sept.'32, p. 607- 616)

[LD : titlurile problematizate, sublinierile și parantezele drepte îmi aparțin.

Vaida , apare mai ales în postura de " homo regius" .Nu vorbește nimic concret despre intențiile guvernării - legislative, economice , sociale etc -

Ci se răfuieste mai departe cu PNL ! . De aceea discursul integral - **vezi fișier PNT]**

[.....]

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Consens la partidele de guvernămînt**

[LD : Am impresia că Vaida este primul politician care consacră , în conduita " partidelor guvernamentale " ,

ideea acestui consens , la care se va adăuga și cel privind Coroana.

El se va transforma, aproape, într-un automatism declarativ, sub care , însă ,au apărut fisuri și atitudini divergente.]

" Mi-a părut bine că **oratorul Partidului Liberal** , onoratul domn **Duca** ,

după ce a spus că **nu dă nici un sprijin guvernului** ,

a ținut să constate că **în trei puncte trebuie să fie înțelegere deplină între diferite partide** , și că ,

oricare ar fi divergențele de păreri dintre noi, în aceste trei puncte trebuie să stăm pe aceeași bază ."

Primul punct este **politica externă** , al doilea este **armata** și al treilea punct este **chestiunea minorităților.**" (p. 607)

[face largi paranteze privind aceste 3 domenii - **vezi mai jos !** .] [.....]

"Dlor deputați, **în aceste trei chestiuni** de care am vorbit ,

cu adevărat **nu ar trebui să fie divergențe de păreri și de atitudini** și

nici vreo deosebire între enunțare și aplicare , așa după cum a spus și d.Duca.

De aceea , dați-mi voie ca , acceptînd punctul d-sale de vedere de a combate prezentul guvern pînă în pînzele albe ,

să-i adresez o rugăminte : **să primească metoda de lucru din cele mai multe Camere ,**

ca partidele , care se țin drept **de guvernămînt, să aibă totdeauna în chestiunile mari ,**

prin reprezentanții lor , **un sfat** , astfel **ca atitudinea lor să fie** - se înțelege , a unora

guvernamentală , a celorlalți , opziționistă -

în continuitate în chestiunile de interese mari de stat . "

Eu adresez , de la tribuna Parlamentului , **această invitație** partidului **liberal ducist** și partidului **liberal georgist**.

Ce mă îndeamnă să fac această îndemnare ? Nu numai interesul general al continuității ,

ci și o împrejurare care îmi impune , anume , să adresez această rugăminte : declarația

d-lui Duca că , în ultimii ani ,

politica noastră externă [**argumentează de ce este necesar - vezi mai jos !**]

[.....] (p. 607-609)

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Consens :Politica externă**

" **În politica externă** , bine înțeles , repet ce am spus întoate ocaziile , **nu mă țin mai responsabil** ,

nici în fața prezentului ,nici în fața viitorului, nici în fața țării , și **nu țin responsabil nici**

guvernul , nici majoritățile ,

în măsură mai mare **decît orice partid , oricare fracțiune și oricare patriot** ,

pentru că , în momentul cînd este vorba de **interesul superior al țării** ,de prestigiul țării în fața străinătății și

de asigurarea viitorului ei , **nu poate să existe deosebire între noi. "** (**aplauze prelungite, unanime**) (p. 607)

[.....]

declarația d-lui Duca că , în timpul ultimilor ani , **politica noastră externă nu a fost**

condusă cu destulă claritate

și au putut să apară în ochii străinătății oarecari echivocuri și atitudini care ne-au fost nouă foarte dăunătoare

și pe cari , interesul superior al țării cere să le risipim cât mai neîntîrziat.

Dacă în guvernarea lorga -Argetoianu s-ar fi practicat metoda de a se sfătui cu șeful Partidului Liberal pe care-l reprezintă d.Duca și care era susținătorul guvernului de atunci , **acele greșeli, desigur, nu s-ar fi comis.**

Dacă s-au comis, o parte din vină cade și în sarcina Partidului Liberal. "

- **dr.I.Costinescu** : "Protestăm . **Noi am combătut guvernul lorga din ziua dintii.**

- **dr.Vaida -Voevod** : " Și atunci, d-lor, ca să nu se mai repete asemenea greșeli și ca să fie înlăturate greșelile vechi

în chestiunea externă , **vă adresez această rugămintă și această invitație.** " (p. 607) [.....]

- **Vaida** : " Dar pentru că mă tem de ziua de mâine , cînd cele spuse de d.Duca vor fi răstălmăcite tot de d-sa,

în numele dvs. , ca să ne atace , vreau să fixez anumite declarațiuni ale d-sale,

ca să fie bine înțeles și să nu se mai dea loc la controverse și discuțiuni între noi."

[LD:iul.2006.Am constatat că **actualul PNȚCD** a extras , mai ales din gândirea lui Maniu , oarece "antecedente" privind "ideea europeană" la ardeleni.Scoase din context ,asemenea "previziuni" sunt penibile și falsificante , transformând mentalitățile "federaliste " (cu diferite titulaturi central-europene) în iluminări prospective.

Într-adevăr ,la Vaida ,se poate constata o încercare de teoretizare privind **suveranitatea limitată**

dar și ea este subsumată încercării de a justifica o politică externă la ananghie.]

Mai întîi, în ce privește participarea noastră la **diferite conferințe** , apoi **situația noastră** sub raportul internațional și relațiunile noastre cu **Liga Națiunilor**.

Experții străini

În ziarele "**Viitorul** " și "**Universul** " , adică în presa care secondează partidul dvs. ,

după tactica indicată de fiecare momnt, s-a și început **o adiere de atac** în numele suveranității naționale.

Adică noi participăm la conferințe, dar dacă nu vom ajunge la realizarea a tot ce dorim,

atunci ne vom face culpabili în contra suveranității naționale.

" Dacă **Vintilă Brătianu** , în 1928, a invitat experții tehnici din străinătate , **atunci a făcut un act patriotic ;**

dar **dacă noi îl facem , rugînd Liga Națiunilor** să ni-i trimită, se și **pornește atacul contra noastră.**

Suveranitatea

Înainte de război, era tradiția medievală a suveranității naționale , cînd fiecare principe din duzinele de principii

Germani își revendicau suveranitatea.De la aceia s-a moștenit orgoliul acesta și de statele mici,

imitînd statele mari . A venit un moment , după războiul mondial , cînd la Conferința păcii ,

statele mari și mici au iscălit pactul Ligii Națiunilor Unite .

"Atunci vă întreb : oare **statele care și-au pus semnătura** pe pactul Ligii **nu au renunțat fiecare la o pîrtică**

din suveranitatea națională ? Oare Englitera , Franța, statele mari, prin aceea că participă și discută ,

și după ce au ajuns la o hotărîre se supun, în interesul comun al lumii civilizate , nu înseamnă că **au renunțat**

la o parte din suveranitate națională interpretată în sensul vechi ?

"**Am avut satisfacția** de a găsi în discursul d-lui **Duca** cîteva pasagii , cari m-am convins că **d-sa este de aceeași părere**, pentru că d.Duca spune : < **Nu eu sunt acela** care îmi voi face iluzia că **România va putea să imprime punctul său de vedere acestor mari conferințe internaționale** ;

că noi suntem aceia cari putem dicta soluțiunile pe cari trebuie să le ia lumea. Dacă noi , de 50 de ani încoace, am putut pe terenul politicii externe să înregistrăm deseori succese însemnate [...] aceasta **s-a datorat faptului** că **noi am știut totdeauna să solidarizăm** în marile problemele internaționale **interesele României** cu interesele mari ale lumii. Nu mă îndoiesc că **oricine ar fi pe banca**

ministerială în această țară va ști să rămână credincios acestei vechi și rodnice tradiții. >[...]

Expertii străini

Am ținut să fixez lucrul acesta deoarece se vede de pe acum un început de critică [!?!] , în proporția în care

sosesc experții tehnici ai Ligii Națiunilor . În această privință , chiar mi-a fost dat să citesc un articol de critică răutăcioasă , în care se spune : <Ce ne trebuie nouă străinătatea ? Doar suntem și noi destul de grozavi. >

((: Domnilor, românul nu este numai poet născut, românul este și financiar , și filozof, și medic născut !

Noi avem calități multe , fiindcă suntem un neam deștept de oameni .

- **Xeni** : " Faceți aluzie la ziarul "Cuvîntul " probabil .

- **Vaida** : Sunt așa de multe , și apoi, nu știu din care tufă sare iepurile lberal . (ilaritate)

- **Xeni** : Aveți obsesie !

- **Tătărescu** : Așa se întâmplă cu oamenii trecutului

- **Vaida** : Păcat că ești pe băncile acelea , dle Tătărescu , dta ar trebui să fii acolo (arată spre PNL-g)

"Dlor , e vorba de **experți tehnici** . Apoi, noi avem profesori de mare valoare și oameni politici cu mare pregătire și ,

de sigur, că banca aceasta ministerială este ilustrată de oameni de muncă și de pricepere .

Dar, d-lor, făcînd pe modestul - fiindcă tot se vorbește :< trebuie să vie un guvern de autoritate mare >

! < un guvern de mari individualități > ! <un guvern care să se impună > ! [...] eu sunt gata să fiu modest .

împreună cu colegii mei, dar fiți și dvs de oarecare modestie (ilaritate la PNȚ) cu cine din crema dvs am putea

să mai îngroșăm autoritatea acestei bănci ,ca să se nască acel < guvern de mare autoritate > !?

(mare ilaritate , aplauze la PNȚ) Unde sunteți, d-lor ? Anunțați-vă ca să vă vedem ! (mare ilaritate , aplauze la PNȚ)

- **Leonte Moldovan** : Dle prim.ministru, băgați de seamă

- **Ilie Lazăr** : Iată, dl. Leonte Moldovan ! (mare ilaritate , aplauze la PNȚ)

- **Vaida** : Aveți printre dvs un specialist , acela nu este nici d.Dinu Brătianu, nici Duca , ...

este **Victor Antonescu** .Ei, l-ați auzit cît de europenește, nu liberalicește (mare ilaritate la PNȚ)

și cît de modest a vorbit ?

De ce ? De unde , d-lor ? [...] **în zădar vom afirma : suntem o țară mare !**

Dar dlor, dacă am lua mapamondul - și sfătuiesc pe fiecare din această incintă să vadă **cît de mare este România Mare** , iar după ce a văzut cît de mare este , **ca teritoriu** , să vadă și scala statistică **a populației** , și în urmă să arunce o privire în jur de sine și să zică : **Doamne , suntem noi românii deștepți** , dar , în definitiv , și **profesorii noștri** de

la Universitate , profesorii noștri de la Școala de înalte studii comerciale și de la alte școli de specialitate , , **au avut ca profesori** ,

la rîndul lor, **pe aceia care ne fac acum onoarea să vină în România , trimiși de Liga Națiunilor** ,

să vie ca oamenii cei mai **experimentați în chestiunile economice și financiare** .

Ori atunci, d-lor, cred că omenia aduce cu sine **să nu-i criticăm , ci să-i primim cu toate onorurile**

c convenite profesorilor noștri. (aplauze la majorități) (p. 612)

Vaida / 2 sept.'32

32.) Virgil Madgearu (Ministr.Industr. și comerț) , declarație presă // Conf. de la Stressa // , 3 sept.'32

("Dimineața " , 3 sept.'32)

Madgearu a fost la Sinaia, să-i prezinte MSR p.d.v al României la Conferință.Înapoiat în Capitală , a susținut **o conferință de presă** , la care a explicat scopul conferinței .

Delegația română : **Virg.Madgearu, Savel Rădulescu** (șeful diviziei economice din Ministerul de Externe) ,
Em.Marian (dir.Oficiului Național de Export) Titulescu , fiind suferind,nu va participa la conferință.

/ Conferința s-a convocat în urma deciziilor **Conferinței de la Laussane**, unde s-au cercetat mijloacele

pentru **lichidarea datoriilor de război, și situația economico-financiară** determinată de **depresiunea economică** din ultimii 3 ani.

Se hotărâse convocarea unei conferințe mondiale care să găsească remedii pentru rezolvarea crizei pe plan mondial.

/ Gravitatea și urgența **problemei agricole din centrul și su-estul Europei** , a determinat Conf.de la Laussane

să inițieze cu **un ceas mai devreme** , situația specială în care se găsea **regiunea agricolă a Europei,**

pentru a se iniția un **program de măsuri** pentru îndreptarea stărilor de lucruri alarmante din această regiune.

/ Acesta era **obiectul conferinței de la Stressa**, la care vor participa reprezentanți a **15 state** din Europa -

mari state creditoare , statele debitoare , mai ales micile state agricole .

Conferința va formula **2 serii de măsuri** : de **ordin financiar** (înlăturarea dificultăților de transfer și lichidarea sistemelor de control a mișcării devizelor) ; de **ordin comercial** (restabilirea relațiilor comerciale normale , înlăturarea dificultăților țărilor agricole) Un program cuprinzător , atingînd toate laturile principiilor ale ț. agricole.

Madgearu / 2 sept.'32

▣ **Tratament preferințial**

România se aștepta ca **la această conferință** să se ia măsuri ferme și concrete.

Rezoluțiile de la **Conferința de la Varșovia [1930 ?]** , indicaseră unele **soluții practice**

pe care **ț. agricole intenționau să le susțină la Stressa.**

Era vorba de **tratamentul preferințial**

Dar se spera că , **la Stressa**, ele își vor găsi **o mai adecvată formulare**, deoarece de 2 ani ele întârziaseră.

Cel mai important era **creditul agricol internațional** , prin care ț-agricole să-și poată procura **fonduri ieftine** .

" Am deplina convingere că , **prezentîndu-se unite în blocul agrar** , statele agrare din centrul și răsăritul Europei , vor reuși , de astă dată, **să ajungă la realizări practice** menite să ușureze situația agricultorilor

și să prevină pericolele ce amenință dacă starea de lucruri continuă.

" În ceea ce privește **interesele deosebite ale României** , pe care sunt delegat să le reprezint, am socotit , în interesul cauzei noastre să întocmesc un **memoriu** asupra **situației economice și financiare a țării noastre** ,

rezultate din împrejurările crizei mondiale și să schițez **o serie de propuneri** pe care le voi prezenta conferinței,

în numele guvernului român "

Madgearu / 2 sept.'32

33. b) Gh.Brătianu (PNL-2) , Voicu Nițescu (PNT) Leonte Moldovan (PNL-1) , 23 sept.'32

(DAD, MO 33, 23 sept.'32, p. 1137)

// salută sosirea escadrei engleze în portul Constanța //

34 a) N.Titulescu (ministrul României la Londra) Demisie , //conflict cu guv.Vaida // , 28-30 sept.'32

("Dimineața " ,. 29, 30 sept.'32)

[LD: Bine înțeles că aș putea trata tema pe bază de doc.diplomatice.Dar nu acesta este scopul urmărit de mine.

Eu vreau să reconstitui : **atmosfera** de epocă, receptarea evenimentelor de către

contemporani,

transparența actului diplomatic, zvonurile și... caracterul oamenilor politici.]

Nicolae Titulescu și-a dat în mod oficial demisia din postul de ministru al României la Londra, începînd cu 1 noiembrie.

Demisia urma **refuzului lui Titulescu să se ducă la Geneva**, ca șef al delegației Române, **în tratativele cu Litvinov.**

A fost viu comentată pentru că avea consecințe diplomatice și interne.

▣ **Acordul de la Badgastein**

În textul telegrammei de demisie, se arată ca **motiv principal** faptul că guvernul nu ar fi respectat directivele de politică externă stabilite la Badgastein,

între **Titulescu** (ministr.Londra), **Gafencu** (subsecretar de stat) și **Cesianu** (ministr.Paris).

Conferința a fost determinată de Nota franceză, prin care România era înștiințată că Franța va încheia pactul de neagresiune cu Rusia Sovietică, fără a mai aștepta rezultatul tratatelor româno-sovietice, și i se dădea sfatul "amical dar precis", să-și îmbunătățească relațiile cu Rusia.

Guvernul român era de părere **să se încerce realizarea pactului de neagresiune**, printr-un ritm mai accentuat.

Un schimb de telegrame, convorbiri zilnice, București-Londra, au urmărit clarificarea problemei,

dar **s-au ivit contradicții**. Guvernul l-a trimis pe Gafencu, în acest scop, la Badgastein.

S-a convenit încheierea unui fel de Proces-verbal, ca îndreptar al conduitei:

Tratatul să fie condus, personal, **de Titulescu**, prin intermediul delegaților francezi

(după ce, în prealabil, ca urmare a intervenției personale a lui Titulescu pe lângă Herriot și ministrul de externe francez, Franța va atenua tonul ultimei note, menținîndu-și angajamentul de a nu încheia tratatul înaintea României.).

▣ **Diplomație precipitată : Litvinov**

S-a produs un eveniment care a răsturnat aranjamentul. Beck a transmis că Litvinov dorea tratative directe

cu românii, și propunea, ca ocazie, drumul spre Geneva.

Vaida și Gafencu nu au mai avut timp să-l informeze pe Titulescu, și, cu asentimentul Regelui, l-au însărcinat pe Cădere (ambasador la Varșovia) să discute cu Litvinov

(la **Bialistok**), să continue călătoria cu el, și să fixeze chiar o localitate lângă Geneva, pentru tratative directe ...

▣ **Contratimp diplomatic**

În același timp, Puaux (ministrul Franței la București), a prezentat la București copia răspunsului negativ al lui Herriot la demersul lui Titulescu,

(bazate și pe niște zvonuri că Titulescu, împărtășește vederile "de dreapta", care nu vor apropore de Rusia)

prin care **Franța se menține la punctul inițial de vedere**, că va încheia pact cu Rusia, **chiar dacă România nu ajunge la înțelegere.**[!! !]

▣ **Oferte pentru Titulescu**

A produs mare turburare la București (Mihalache voise să plece la Londra să-i de explicații lui Titulescu

pentru a-și contramanda demisia!) **Vaida** l-a transmis o telegramă "călduroasă" prin care îi respingea demisia,

îl invita la București pentru explicații, oferindu-i orice satisfacție pentru ca autoritatea sa internațională să nu fie știrbită.

În încheierea telegrammei, Vaida îi oferea chiar preluarea conducerii Ministerului de Externe.

▣ **Tratative cu Litvinov. ***

Concomitent, delegații de la Geneva trebuiau să grăbească tratativele cu Litvinov, încît, dacă se va semna pactul,

Titulescu să reintre în arena politicii internaționale , într-o situație nouă, iar **dacă** tratativele eșuau, să i se recunoască public lui **Titulescu** că... a avut dreptate în atitudinea sa și guvernul a greșit

*** Presa germană , 27 sept. -**

(" Berliner Boerse-courier ")

Din cercuri autorizate rusești, se afirmă că **nu poate fi vorba**

de iminenta semnare a pactului de neagresiune franco-sovietic sau de parafarea pactului polono-sovietic,

întrucât, în acest sistem de pacte, înțelegerea româno-rusă joacă un rol important.

"Aceleași cercuri sovietice mai declară că chestiunea Basarabiei poate fi lăsată deschisă,

întrucât din întreg caracterul pactului de neagresiune , al pactului colectiv și al pactului Litvinov,

rezulta că rezolvarea acestei chestiuni între Rusia și România , nu se poate face **decît pe cale pașnică "**

*** Presa franceză , 28 sept.**

("Journal des Debats " , "Echo de Paris ")

Presa de dreapta , Dă o mare atenție demisiei lui Titulescu, utilizînd evenimentul pentru a duce **campanie contra Quai d'Orsay**, și a-i cere să renunțe la pact de neagresiune cu Rusia,

fiind o politică contrară intereselor Franței și aliaților ei ;

că Titulescu a dus o luptă grea cu trecuta guvernare Iorga , pentru a contabalansa intrigile germane în România ;

că Ghica a trimis la Riga un tînăr fără experiență , gata să recunoască pretențiile Moscovei .

Odiseea unei telegrame

Guvenul speră să-l poată împăca pe d.Titulescu.

Demisia sa a fost înaintată înainte de a primi telegrama explicativă din București. Demisia este ținută în suspensie.

Mihalache pleacă în Franța (cură balneară pentru boala de stomac) și-l va transmite lui Titulescu explicații lămuritoare.

Formula tratatelor cu Litvinov.

Formula propusă lui Litvinov de guvern, a fost comunicată **șefilor partidelor din opoziție**.

Din cercuri guvernamentale, formula ar fi găsit **deplina aprobare a lor**.

De altfel, formula **fusese acceptată și de Titulescu**.

Cercurile oficiale accentuiază că încheierea pactului , **nu va fi un succes**

răsunător ,

dar ar fi **un prim pas al politicii de destindere**

Chestiunea Basarabiei

S-ar părea că , sub o formă abilă, Sovietele vor să strecoare în pactul de neagresiune cu România ,

unele formule care n-au ce căuta într-un astfel de pact, și care ar putea să dea loc la interpretări îndoelnice.

"**Guvernul României** este hotărît să **menție politica permanentă a României în această chestiune**,

neadmițînd ca, în eventualul pact de neagresiune cu Rusia,

să se facă mențiune despre existența unui diferend pe chestiunea Basarabiei ,

întrucât **consideră problema Basarabiei definitiv rezolvată** , din punct de vedere românesc. "

Demisia lui Titulescu / 28-30 sept.'32

34.b) Demisia lui Titulescu, 29 sept.'32

(DAD, MO 38, 29 sept.'32, p. 1460- 1475)

//Intervenții : **O.Goga** , **dr.Lupu**, **Gh.Brătianu**, **Victor Antonescu**,

.Argetoianu,**Lot.Rădăceanu**, **V.Roșeteanu** , **ACCuza** , **I.Zelea Codreanu**

// Răspuns : **Al.Vaida Voevod**.

[LD aici rețin doar unele opinii privind "uzanțele parlamentare " la discutarea chestiunilor de politică externă.

Debutul ședinței, de după amiază : se discuta Conversiunea.La cuvânt era înscris C.Argetoianu (care a refuzat)

a urmat Mișa Vasiescu (care a dictat stenograful opinia sa)

Nervozitatea tuturor ; i se refuză cuvântul lui Goga ; opoziția face scandal ; deputații, în picioare, în mijlocul sălii ;

Într-un zgomot infernal se înțelege că este vorba despre "o bombă " : demisia lui Titulescu]

- **O. Goga** : vrea explicații .**A demisionat Titulescu ?**

- **dr. Lupu** : reușește să urle că **presa internă și internațională este alarmată** .
Parlamentul este în drept să știe ! Guvernul este dator să explice !

- **Voci opozante : Dizolvarea ! Dizolvarea !**

- **I.Lupescu** (vicepreșed.) : **suspendă ședința** [......] la redeschidere :

- **D.Mann** (vicepreșed) : **este primit cu proteste vehemente , cu huidueli ...**

- **Voci opozante : jos ! Dizolvarea ! (mare zgomot, Robu se încaeră)**

- **D.Mann** : D Vaida va veni .Dr Lupu are cuvântul ...

- **dr Lupu** : Nu vorbesc în această situație

- **D.Mann** : trece la votarea unei legi ... dă cuvântul lui Argetoianu ...

- **Argetoianu** : Nu poate vorbi în astfel de atmosferă ...

- **Voci opozante : Jos ! Jos! Dizolvarea !**

- **dr.Lupu** : Nu cred că există țară cu regim constituțional în care să se fi petrecut ceva asemănător !

Întreaga presă a lumii este ocupată de evenimentele din România .

Vrem să știm exact cum se prezintă situația în urma demisiei lui Titulescu . (**aplauze toată opoziția**)

Să se suspende ședința până ce vine Vaida să răspundă lui Goga.

Dacă nu, **deputații vor împiedica desfășurarea adunării.**

(**Zgomot , scandal, câțiva "tineri furioși " sunt trimiși la Comisia de disciplină ; ședința se suspendă**)

- **Ștefan Cicio -Pop** : **Dă cuvântul lui Goga** să-și pună întrebarea .

- **D-Cioc** (PNL-2) : Opoziția a câștigat procesul !

- **O.Goga** : Dintr-o scurtă **Comunicare** , se știe că **Titulescu și-a dat demisia**, atât din postul de la Londra ,

cât și din calitatea de prim-delegat la Societatea Națiunilor.

Ziarele spun că la Societatea Națiunilor **i-a luat locul Virgil Madgearu** . (**ilaritate la opoziție**)

Opinia publică n-are motive de satisfacție pentru această substituție. (**ilaritate la opoziție**)

Demisia lui Titulescu la Londra , întrerupe o continuitate de acțiune strălucită , a omului cu autoritate morală ,

talent recunoscut, cu reale servicii aduse țării.

Retragerea lui Titulescu a produs îngrijorări , nedumeriri , comentarii .

Vrea lămuriri.Dacă sunt chestiuni personale, nu dorește explicații.

Dar **dacă** au intervenit **deosebiri de vederi fundamentale** privind orientarea noastră internațională ,

dacă Titulescu a renunțat la însărcinări , fiindcă **refuză să împărtășească răspunderea politicii externe**

a guvernului actual, **dacă stau față-n față două concepții** ,

atunci **este interesul guvernului să liniștească opinia publică** a țării, să

lămurească străinătatea ,

arătând temeinicia punctului său de vedere . (**apaluze la opoziție**)

[-----]

- **Lupu** : Oricât ne-am război noi , majoritate și minoritate , din cauza unor scăderi...
pe chestiunea politicii externe nu există nici o deosebire între noi și dvs. " (**apaluze prelungite la opoziție**)

Al doilea , "**în chestiunea Basarabiei , întreaga națiune și toate partidele sunt strâns legate** ,

în sensul că **Basarabia este și rămâne definitiv a României "** (**apaluze prelungite**)

Nu-mi pot ascunde nemulțumirea că a trebuit intervenția noastră aproape fizică și războirea cu majoritatea ,
pentru ca ceea ce trebuia să se producă încă de 4 zile ,să se producă abia azi . (**apaluze la opoziție**)

Nouă ne incumbă să apărăm prestigiul Parlamentului . **Prestigiul Parlamentului nu se apără cu behăli de-ale dvs-**.

A treia declarație ;: "**sunt în asentimentul tuturor**, chiar al acestei majorități ostile,
să recunoaștem serviciile incomensurabile pe care acest mare bărbat de stat ,
acest geniu al poporului românesc , **Nicolae Titulescu , le-a adus țării. "** (**apaluze la întreaga opoziție**)

Sperăm cu toții că **veți face tot posibilul** ca țara noastră **să nu fie lipsită de sprijinul unei asemenea valori** ,

unei asemenea capacități. " (**apaluze prelungite la opoziție**)

Noi am făcut o mare greșală în chestiunea externă : nu ne-am socotit un popor nou,
o țară nouă, care ...

trebuia să țină cont de părerea aliaților, **fără însă de a abdica de la demnitatea sa...** și să nu ia nici o inițiativă proprie , **ci să se uite mereu peste graniță ! "** (**apaluze la PT**)

Relațiile cu Rusia

Guvernul din 1919 , prezidat de **Vaida** (Lupu era la Interne)

"păși pe calea cea dreaptă și **luase el singur toate măsurile pentru a face o înțelegere cu Rusia "**

" **Regret că am fost împiedicat de a trata atunci** , prin calomnii și alte procedee , și că **această chestiune a rămas a se discuta și astăzi , după 10ani "** (**apaluze la PT**)

În această chestiune , **noi trebuia să avem punctul nostru de vedere ,să crutăm pe aliați a interveni pentru noi.**

Dacă se pune iar această chestiune , dacă România poate duce tratative directe, eu sunt pentru aceste tratative directe , pe care trebuia să le fi dus de la început .

- **Gh.Brătianu** (PNL-2) : Își exprimă **regretul** că, pentru a doua oară, **în acest Parlament,**

discutarea unei chestiuni de **politică externă, dă prilej la un asemenea spectacol.**

La întrebarea lui Goga , are de formulat **o observație** și de făcut **o precizare.**

Relațiile cu Rusia

Sigur, **demisia d-lui Titulescu naște îngrijorare** .Mai ales că **presa străină și română pune această demisie** în legătură cu **tratativele pentru un pact de neagresiune cu Rusia Sovietică.**

În ce privește fondul, cred că nu este nici o divergență

în ce privește "**integritatea intangibilă a drepturilor noastre naționale "** (**apaluze unanime**)

"nu poate fi nici o divergență între factorii răspunzători ai politicii românești " (**apaluze PNL-2**)

Socot însă că, chiar **dacă în chestiuni de "metodă "** , în conducerea unor tratative atât de delicate și de dificile ,

s-ar fi ivit deosebiri de păreri între guvern și diplomații săi, socot că d.prim-ministru și ministru de externe ,

trebuie să aducă **Parlamentului și Țării lămuririle necesare "** (**Aplauze la PNL-2**)

- **Victor Antonescu** (PNL -1) : **Chestiunea în discuție este foarte gravă.**Nu vreau să aduc notă discordantă ,

nici nu vreau să bănuie că **guvernul sau majoritatea** are alt gând decât ... **apărarea hotărâtă a drepturilor României.**

Chestiunea este prea mare pentru a o micșora cu chestiuni de ordin personal ;

Chestiunea este prea gravă pentru a-mi permite luxul de a suspiona pe cineva ,

mai ales că **I-am cunoscut pe d.Vaida** în împrejurări deosebite.

Recurs 1919 : Vaida

[1919] Când v-am cunoscut , erați un bărbat tânăr ; reprezentați , alături de Ion Brătianu , Țara Românească ,

la Conferința păcii și-mi aduc aminte cu plăcere cum stăteați , cu dragoste și prietenie, alături de I.Brătianu .

Va fi una din amintirile cele mai deosebite ale vieții mele de om.

Dacă am avut vreo deziluzie , a fost atunci când am văzut că această dragoste se diluiază...

Astăzi , vorbesc , totuși, cu aceeași prietenie ."Ați dat , dle președinte, toată inima dvs caldă

și tot sufletul de bun român , alături de Brătianu , la Conferința păcii, și sunt convins că-l veți da întotdeauna ,

în toate împrejurările , în folosul țării . (**aplauze PNȚ**)

Titulescu

Dar tocmai de aceea, când este vorba de **demisia unui om de valoarea intelectuală** , de talentul covârșitor ,

de **reputația europeană a unui Nicolae Titulescu** ... (**aplauze la PȚ**)

- **Pompiliu Ioanițescu** : "V-ați făcut titulescian ? "

- **Vict.Antonescu** : Dacă faceți chestiune personală , pot să vă spun că am fost totdeauna

un prieten intim și un admirator al lui Nicolae Titulescu ..

- **Pomp.Ioanițescu** : : Și coleg de facultate ...

- **Vict.Antonescu** : ... și coleg bun al lui .

... când se produce **o demisie ca cea a lui Titulescu** , avem dreptul să fim **îngrijorați**, să întrebăm,

dacă în spatele ei se ascund **deosebiri de vederi** și **dacă** ele nu pot aduce țării , **grave și iremediabile prejudicii** .

Nu cere lui Vaida răspuns în detalii .**Ar dori ca acest conflict să se aplaneze , ca Titulescu, alături de Vaida** ,

să sprijine țara , ca , cu forțele tuturor , cu talentul , cu prestigiul lui Titulescu, să izbândească .

[**1919 -Vaida**] La Paris, vaida a avut prima întrevedere cu Clemanceau prin Victor Antonescu.

Vaida a vorbit puțin dar cu tâlc. La plecare, **Clemanceau** l-a spus < **le transylvain este bien** >

A doua zi , Antonescu a mers singur la ministrul Pichon, care a repetat aprecierea ..

- **C.Argetoianu** : Captatio benevolentiae !

- **Gh.Tătărescu** : Noi zicem < **il était très bien** > (**apaluze la pNL**)

... În acest moment , nu avem altă preocupare decât ca **guvernul să fie înconjurat de toate posibilitățile de reușită**

și de toate concursurile necesare . Sunt foarte impresionat de faptul că "**o valoare considerabilă** , un talent strălucit , o competență mare ca a dlui Titulescu , **vă abandonează** pentru **motive foarte serioase , presupun** .

Titulescu

- **C.Argetoianu** :

[**LD : atenție la nuanța opiniei lui Argetoianu ! Este aproape unică !**]

" Socotesc și eu, ca toți ceilalți colegi, că **însușirile strălucite ale lui Titulescu** și lungă lui experiență în străinătate , **trebuie să fie folosite** și mai departe pentru binele țării noastre " (**apaluze la PȚ și Un.Agrară**)

Nu mă îndoiesc că , în f. puțină vreme , D.Titulescu își va relua locul ; eu nu-l pot concepe altfel pe Titulescu, decât în serviciul țării sale. Dar ... aș dori să fac o "mică rectificare " ...

Chestiunea Basarabiei

Nicolae Titulescu era împotriva tratatelor directe cu Sovietele ,

< **Fiindcă** - zicea el - **nici măcar nu trebuie să se vorbească de chestiunea Basarabiei** >

Or , **eu constat** astăzi că, prin demisia lui, tocmai a **început să se vorbească prea mult !** "

Noi nu avem a face declarații pe această problemă.

Raporturile cu URSS

Dar există o problemă a raporturilor noastre cu URSS. Această chestiune este capitală , în momentul de față.

"Este tot atât de importantă ca problema crizei economice și financiare în care ne zbatem.

Cred că, din p.d.v. al siguranței statului nostru, al posibilității de a crea o bază de propășire a țării ,

trebuie cât mai curând ca raporturile României cu Republica Sovietelor să fie regulate " (*Aplauze*)

Nu pentru că ar exista "o problemă a Basarabiei " .Aceasta nu există ! [!!!!]

Dar ... "fiindcă trebuie să existe raporturi normale între două țări vecine , cari fiecare au să meargă pe calea lor , spre viitorul pe care și l-a trasat "

Sper că guvernul va pricepe importanța acestei probleme și , fie prin tratative directe, fie indirecte,

va izbuti să închidă cât mai repede o rană , care sângerează de prea multă vreme , pe trupul nostru "

Aș dori guvernului un succes , cel puțin de ordin diplomatic, pentru că ar compensa celelalte insuccese .

Și dacă guvernul va ajunge la acest succes - chiar fără concursul d-lui

Titulescu -

eu sunt sigur că Titulescu va felicita, cel dintâi, pe d.Vaida .

Și va fi , atunci, o ocazie f. emoționantă de împăcare între excelențele voastre " (*apaluze la PNȚ și Un.Agrară*)

- Lotar Rădăceanu :

[LD : atenție ! Fără nici un echivoc !]

Nu-l îngrijorează deloc demisia lui N.Titulescu , despre care crede că "ca servitor al statului ,

ar trebui să rămână mai departe în serviciul statului , oricare ar fi politica lui "

" PSD este îngrijorat de cu totul altceva : dacă , de dragul unor interese care nu sunt ale țării ,

de dragul unui sistem de alianțe ale politicii internaționale* , în care s-a găsit România la un moment dat ...

se va continua sau nu vechea politică ca "România să renunțe la posibilitatea de a pune la punct ,

în sfârșit, raporturile diplomatice între cele două țări. "

*** Notă LD :**

spre deosebire de M.O. care publica dezbaterile , "**Dimineața**" (1 oct.' 32) reproduce astfel acest

pasaj : "... se va continua sau nu vechea politică în această chestiune , despre care a vorbit și dr.Lupu ,

arătând că de dragul unor interese , care nu sunt ale țării noastre , de dragul unui complot al politicii internaționale , în care s-a găsit și România la un moment dat ,

s-a renunțat la posibilitatea de a pune la punct ... " Ori, în discursul lui Lupu așa ceva nu există .

Cine a băgat "șopârla" , Rădăceanu sau ziarul !?!

D.Argetoianu avea foarte mare dreptate , când arăta situația de astăzi ca o " rană deschisă " .

Este o rană deschisă nu numai din p-d-v- al politicii internaționale, dar și din p.d.v. al intereselor locale ale Basarabiei , care , prin raporturile normale , ar putea să capete de bușeele pierdute . " (*apaluze la pSD*)

Relațiile cu URSS

Îngrijorarea noastră nu se referă la persoana lui Titulescu , nici la gestul său, care , poate ,

este un gest de primadonă ci la conduita politicii externe a guvernului :

dacă este hotărât ca în tratativele ce vor avea loc (direct sau indirect)

**" să țină cont numai de interesele vitale ale acestei țări ,
de a ajunge la normalizarea raporturilor diplomatice cu Uniunea Sovietică "** sau ...
ca și în trecut ...

"va continua să fie supus altor sugestii , despre care nu vreau să discut aici "

Aceasta este problema . **Noi cerem guvernului** ca, în această chestiune,

" să nu aibă în vedere decât aceste interese ale țării "

mai ales când vedem că alte state ... caută această normalizare . **Doar România a rămas în urmă ! ...**

- O.Goga : A rămas în urmă pentru că i se cere Basarabia !

- ACCuza :

(ACCuza, Îndrumări de politică externă. Discursuri parlamentare rostite în anii 1920-1936,
Editura " Cugetarea " , Georgescu-Delafraș, 1941 , p. 72-83)

[LD Lăsînd la o parte obsesiile sale antisemite, bătrînul profesor , politicianul
experimentat ,

are multe **aprecieri realiste.**

[**Societatea Națiunilor // Titulescu // Relațiile cu Franța //**

// tratatul cu Sovietele // Basarabia // Tezaurul //]

În ce privește pe Titulescu , Franța, Sovietele , are dreptate .] **Vezi pe larg la fișier LANC**

- ACCuza : ... prin urmare , d-lor, claritatea pentru noi, cît suntem între noi.

Dacă aş avea de tratat cu alții , cu străinii, poate că aş putea să fiu mai puțin clar, pentru dînșii.

Sunt **trei mari probleme** , asupra cărora trebuie să ne clarificăm , odată pentru totdeauna ,

și din care dvs ați făcut trei catastrofe . [.....]

Societatea Națiunilor

Prima catastrofă : **Societatea Națiunilor** (**ilaritate**)

Catastrofă pentru ce ? Pentru că , d-lor, se preocupă Statul românesc , în momentul de față, de grava perspectivă

ca să nu fie reprezentat la Liga Națiunilor ! Dacă, după atîta vreme , după atîtea dovezi de incapacitate patentă , principială ,

a acestei pretinse Societăți a Națiunilor , mai veniți dvs. și vă preocupați ca să fiți reprezentați acolo sau nu, de oricine,

eu vă exprim toate regretele mele (**ilaritate**)

Societatea Națiunilor este pe cale de a dispărea , prin faptul că ea însăși și-a schimbat destinația .

Apărînd pe scena lumii cu pompoasa înfățișare a unei societăți mijlocitoare a păcii universale,

s-a transformat într-o societate bancară mijlocitoare de împrumuturi ! (**aplauze la LANC , mare ilaritate la celelalte bănci**)

[.....]

Eu am marele merit că , pe cînd era pe acea bancă ministerială Take Ionescu , și a venit pentru înțîia dată

în Camera Română cu Societatea Națiunilor , am caracterizat-o și definit-o de la început - și nu m-am înșelat -

zicînd **< Societatea Națiunilor este societatea jidanilor pentru dominația națiunilor ! >**

(**aplauze LANC , ilaritate pe alte bănci**)

Nu retrag nici un cuvînt , nici un punct din această definiție , pe care am dat-o , nu acum, în fața dvs., ca să vă pot pune într-o situație diplomatică dificilă , ci am dat-o atunci , față de un om de autoritatea lui Take Ionescu.[.....]

ACCuza / 28 sept.'32

Nicolae Titulescu

Mai întîi , față de această preocupare , să-mi dați voie să fac rezerva mea, și să spun că avem puteri diplomatice ,

avem elemente , reprezentanți ai diplomației noastre , care vor fi ei capabili să ne reprezinte și la Societatea Națiunilor .

Dar, aici intervine **cea de a doua catastrofă**, care a intrat în obișnuința dvs. , **prin înfrîurirea ziarelor , a presei.**

[.....]

- **dr.Ai.Vaida -Voevod** (prim.ministru) : "**Dar oarecare talent îi admiteți lui Titulescu ! (mare ilaritate)**

- **ACCuza** : " D. prim ministru, cu o abilitate pe care îmi permit a o admira , a strămutat chestiunea tocmai pe terenul

la care **voiam și eu să viu, pe terenul talentului** . [.....]

- **ACCuza** : "Prin urmare , dlor, **catastrofa lui Titulescu**, a lui Titulescu **care lipsește din diplomația românească**,

a lui Titulescu care, **lipsind, pune țara la două degete de pieirea sa** , pentru că toți ceilalți nu mai există ,

dacă Titulescu lipsește (**ilaritate**) Titulescu cînd la Lido , cînd la Chamonix, cînd, foarte rar, la Londra ! (**mare ilaritate**)

Și Titulescu mai are timp să-și dea și demisia ! (mare ilaritate, aplauze)

Ei bine, dlor, dați-mi voie ca eu să **nu iau aceasta ca un lucru serios. Talent strălucit de avocat , atît,**

dar talent de diplomat , nu, nu a dovedit prin nici un fapt pozitiv, prin nici o operă mare de care să se lege numele său, cu binele României și progresul României .

[.....]

Eu nu cred în gloria și măreția lui Titulescu.Mă deosebesc de dvs.Eu cred că **d.Titulescu nu este un diplomat ,**

în tot cazul nu a dat nici un rezultat .Este **o figură reprezentativă**, este **o figură plăcută**,

este un **om introdus în societățile străine** , și cum să nu fie bine primit în societățile străine , cînd face toate gusturile acelor oameni !

Adevărații diplomați români

Dar nu este diplomat în sensul cum **avem noi pe unii diplomați**, pe care **nu voi să-i citez**, pentru a nu-i pune în situația ca modestia lor **să regrete că am intervenit eu să le fac laude.**

Sunt oameni despre care nu se aude nimic care nu țin nici un discurs, **dar de pe urma cărora vezi**, din cînd în cînd, rezultînd **un tratat de pace** sau cine știe ce **restabilire de raporturi favorabile pentru România.**

[.....]

Relațiile cu Franța

A.C.Cuza : "**A treia problemă**. Dvs , **diplomați gînditori asupra intereselor țării** - vorbesc de acei care au fost la această tribună-**ati vorbit de semnarea unui pact cu Sovietele** , dar **nu ati vorbit de problema cea dintîi**, care este problema **relațiilor noastre cu aliata noastră Franța** ;

dacă în momentul de față, **mai există raporturile** care existau altădată **între Franța și România** ,

sau dacă **Franța , prin ultima ei mișcare , a dovedit că a părăsit alianța cu România ?**

Iată problema : **nu semnarea tratatului de neagresiune cu Sovietele** .

Semnarea tratatului de neagresiune cu Sovietele a intervenit din cauza atitudinii greșite , extrem de greșite ,

am putea să întrebuițăm și alte cuvinte , **a diplomației franceze .**

Diplomația franceză ne-a părăsit.

Dați-mi voie să vă spun că, atunci cînd **Franța a lăsat ca Polonia** , care gravitează în cercurile diplomației franceze,

Polonia , care este umbra acestei diplomații, cînd Polonia **a fost pusă să semneze tratatul de neagresiune**

cu Sovietele, **fără ca să mai aștepte semnarea acestui tratat și de către România,**

dați-mi voie să întreb **ce fel de aliați mai sunt aceștia ?**

Era elementar , poate , ca **Polonia și Franța să spună Sovietelor** : noi avem o alianță cu România

și **nu putem semna nici un tratat de neagresiune cu dvs . decît împreună cu România .**

A făcut Franța aceasta ? Nu a făcut.

- **Vaida** : Dle profesor Cuza, **Polonia este un stat suveran.**
- **Cuza** : **Și noi de asemenea.**
- **Vaida** : " Da, noi de asemenea .Cred că nu era locul ca noi să discutăm că **pentru ce și de ce** ,
nu a luat dispoziții , un stat nouă amic [**Polonia**] și un stat nouă aliat [**Franța**] ;
așa încît v-aș ruga , dacă se poate , mai întîi să vă procurați elemnte de judecată și după aceea
să discutăm această problemă în Comisiunea Externă , nu în fața acestei incinte "
(**aplauze la majorități**)
[.....]

Tratatul cu Sovietele

- **Cuza** : "[.....] motivul îl știu eu [.....] și asupra acestei chestiuni am venit să vă atrag atenția
să ne preocupăm de relațiile noastre cu Franța. Pentru ce ? Mai întîi este inutil , căci Pactul Kellogg
este suficient [**dezvoltă , pe fond , susținerea lui Titulescu**] [.....]
Cu Sovietele , orice tratat veți semna dvs . , **nu are absolut nici o valoare .**
Sovietele , prin tratatele acestea , vor căuta să vă lege mișcările dvs., iar ele nu vă vor da absolut nimic.
Prin urmare , nu puteți conta pe semnarea tratatelor cu Sovietele ,
pentru că **Sovietele nu respectă semnăturile lor.** [...] pentru noi, ca români , cea dintîi condițiune
care ni se impune este **să ni se recunoască teritoriul României așa cum este ;**
iar cînd este vorba de Rusia , mai este încă ceva : nu se poate semna nici un tratat cu aceste Soviete ,
dacă nu elucidăm și chestiunea care ne interesează foarte mult , **chestiunea tezaurului de la Moscova.**
Iată că nici la aceasta nu v-ați gîndit dvs nici unul. Cînd este vorba de raporturile de prietenie ,
trebuie să le spunem oamenilor acesă : **bine, bine, dar cum e cu tezaurul ?**
Este o chestiune foarte gravă , pentru că **retrocedarea tezaurului , care ne aparține** ,
ar fi o dovadă a sincerității guvernului sovietic ,iar semnarea oricărui pact, **fără retrocedarea tezaurului** ,
ar fi să recunoaștem , că am renunțat noi înșine de-al mai avea.
De aceea , dle prim ministru, mă rezum și zic : nu pteți dvs , sub nici un cuvînt, a urma o politică de semnare a tratatului cu Sovietele , **sub nici un cuvînt de atingere**
 , prin nici o formulă posibilă,
a situației Basarabiei și , implicit , trebuie **să recunoască granița noastră la Nistru** ,
fără de care nu putem sta de vorbă cu nieni.Aceasta este o chestiune.Iar cînd va fi vorba de prietenia noastră cu Sovietele ,
vă rog d-le ministru . dvs care aveți atîta autoritate , să puneți în vedere diplomaților Sovietelor :
Litvinoff (Finkelstein) (**ilaritate**) , că România cere ...
- **Vaida** : V-ați abătut iarăși : e vorba de demisia dlui Titulescu .
- **Cuza** : " Tocmai, care a demisionat fiindcă era de părere să nu se semneze tratatul cu Sovietele .
Eu mă retrag imediat - cum l-am atins pe d. Finkelstein d. prim ministru s-a supărat (**ilaritate**)
nu mai insist asupra acestei chestiuni și vă zic încă o dată : **tratate cu Sovietele fără nici o atingere a teritoriului României , care este definitiv stabilit la granița pe Nistru ;**
iar în al doilea rînd, vă rog să faceți - și va fi operă măreață , un succes mare al dvs - **să tratați chestiunea tezaurului de la Moscova , care ne-a fost garantat și de aliații noștri** ,
dacă au intervenit și dacă ne dau concursul ca să recuperăm ceea ce ni s-a luat și se

ține pe nedrept .

Atît am avut de spus. " (aplauze LANC)

- **I.Zelea Codreanu** : Dacă **ecoul ședinței** de astăzi s-ar opri între hotare, el n-ar fi îndrăznit să ia cuvântul,

în numele unei **grupări "atât de modeste "** prin numărul ei.Cum însă **ecoul ședinței va răsună** mult dincolo de hotare ,

el face **o "simplă Declarație "**, pe care ar dori ca **străinătatea s-o audă și s-o înțeleagă bine :**

Gruparea în numele căreia vorbesc , **reprezintă un tineret și o Românie nouă.**

Această Românie nouă și acest tineret , până va fi în situația de-a face să se audă puternic și mândru

glasul neamului nostru peste hotare , **acum răspunde următoarele :**

oricine chiar din întâmplare s-ar afla în România pe banca ministerială ,

și **oricine ne-ar reprezenta pe noi în fața străinătății** ,

atunci **când va fi vorba de apărarea pământului sfânt al Patriei** și a demnității nației române,

toată suflarea românească , de la un capăt până la altul,

va fi una cu guvernul și cu cei ce ne reprezintă " (aplauze unanime)

- **V.Roșețeanu** (P.Poporul) : În chestiunea conflictului în sine , nu pot avea nici o opinie ,

pentru că din comunicatele de presă **nu cunosc cauza adevărată a demisiei lui Titulescu.**

Chestiunea este prea delicată pentru a fi discutată în ședință publică.

Știu doar că **Titulescu a fost înlocuit la Geneva de Virgil Madgearu .**

Titulescu întrunea 3 calități ...

- **ACCuza** : **D.Madgearu** întrunește 4 ! (**ilaritate**)

- **Roșețeanu** : Este diplomat , cu o experiență de cca 12 ani , și **avea "încrederea întregii națiuni române"**

Madgearu

Nimeni **nu pune la îndoială cunoștințele și buna -credință a d-lui Madgearu** ,

dar **Tara Românească n-ar putea să fie destul de bine reprezentată** [.....] și cred că

nu fac nici un rău nimănui dacă aș ruga pe d.Vaida să-l examineze pe d.Madgearu

în privința **lipsurilor ce le are** , ca reprezentant al nostru la Societatea Națiunilor.

- **C.Gongopol** : **Cum este posibil să vorbești astfel** despre cineva care reprezintă țara în străinătate ? !

- **C.Algiu** : Când în "**Îndreptarea** " , în fiecare zi, **nu-i recunoașteți nici un merit d-lui Titulescu ,f**

faceți o intrigă meschină ,de persoane.

- **V.Toncescu** : **Defăimați reprezentanții României la Liga Națiunilor** , faceți un act nepatriotic

când insultați un om ce reprezintă țara în străinătate .

- **Roșețeanu** : **Nu insult pe nimeni** .Nu contest nici unul din meritele dlui Madgearu...

- **Ernest Ene** : **Rezultatul pe care l-a dat d.Madgearu la Stressa și la Conferința internațională.**

arată că **știe să apere interesele Țării Românești.**

- **Roșețeanu** : Altele au fost problemele la Stressa, altele problemele de la Liga Națiunilor.

- **Voce** : **Știrbiți prestigiul dlui Madgearu**

- **Roșețeanu** : Eu nu am spus că avem vreo neîncredere în misiunea d-lui Madgearu.,

Nu am vorbit atît de lipsa de experiență,cât de **lipsa de specialitate** , care **poate să lipsească dlui Madgearu .**

Sunt **atâtia oameni** în mijlocul dvs. care **ar putea reprezenta țara cu mai multă competență ca d.Madgearu.**

Nu vă supărați ! : atunci când este vorba de o chestiune gravă a țării , ea trebuie să fie reprezentată cât mai bine.

De aceea eu **cer ca d.primministru** să ne răspundă

dacă nu crede că ar fi bine să ne dea alt reprezentant .

- **Al.Vaida -Voevod** : Va răspunde la întrebarea lui **Octavian Goga**

și la **opiniile celorlalți oratori de partide**, în legătură cu **demisia lui Nicolae Titulescu .**

Uzanță parlamentară .

" <Uzanță parlamentară ? > Da, înseamnă să te adresezi **prezidentului Camerei** , ministrului de resort.

La noi asta a fost tradiția. Oricât de mari au fost luptele de opoziție ale PNT, când a fost vorba de colaborare cu Victor Antonescu , cu dr.Lupu, cu Argetoianu sau Goga

- aduceți-vă aminte - **întrebam pe I.Brătianu , Vint.Brătianu , g-ral Averescu :**

< Dle am vrea să facem o interpelare , să punem în discuție cutare chestiune.

Am vrea să știm părerea d-tale , ca nu cumva , prin vreun cuvânt , să compromitem interesele țării ,

pe care d-ta le aperi și le reprezinți. **Vă convine interpelarea, sau nu ? >**

(aplauze la PNT)

< Dacă îți convine, **în ce limite o facem ? >**

Acestea au fost "uzanțele parlamentare " , acesta a fost limbajul

" <Uzanță parlamentară ? > Dar sunt abia câteva săptămîni de când

am pus la dispoziția șefilor de partide din opoziție întreg materialul referitor la această chestiune

și **găsisem deplină înțelegere .[chestiunea tratativelor poloneze]**

Am pus la dispoziția d-lui **George Brătianu și I. Inculeț** - pentru că ei voiau să interpeleze -

întregul dosar. După interpelări,i-am ținut la curent cu toate fazele evoluției .Este așa ?

"Dacă , în calitate mea de ministru de Externe **aș fi spus că nu stau de vorbă cu opoziția,**

ar fi fost logic să veniți la această tribună.

Cîtă vreme eu sunt loial și sincer , **vă arăt adevărul întreg ,**

am drept să fac apel ca scena de azi să nu se mai repete . " (vii aplauze la PNT)

- **dr Lupu :** " Mă tem că răspunsul dvs., care trebuie să fie calm, **să nu fiți luați înainte de temperamentul dvs..**

Nici unul din **cei 9 interpelatori** , nimic din ceea ce s-a spus aici, **nu a avut caracter de războire ,**

pe care voiți să-l dați dvs.În interesul chestiunii , **fiți calm , răspundeți așa cum trebuie ,**

nimeni nu face chestiune politică în această problemă . " (aplauze prelungite la opoziție)

- **Vaida :** " Nu am întrerupt pe nici unul din oratori , și pot cere , cu drept cuvînt, să nu fiu întrerupt ,

deoarece **dacă** ar fi fost vorba de reflecțiile sufletului meu , ar fi trebuit ca la fiecare cuvînt

să intervin , să întrerup.Eu nu vreau să polemizez. "

- **Lupu :** "N-a polemizat nimeni cu dvs."

- **Vaida :** " Nu poate fi vorba de polemică.Eu am pus în lumină cum se prezintă afară , tabloul ședinței

de astăzi.Dar nu polemizez ! **Constat solidaritatea declarațiilor de astăzi și iau act de ea.**

Dar, afară de ea, **au căzut cuvinte grele care m-au atins foarte dureros, lovindu-mă în adîncul convingerilor mele [!!!!]**

Morală parlamentar-diplomatică

Regretă că de la o simplă întrebare, discuția a degenerat în asemenea polemici.

" Vă întreb : oare în care Cameră , a oricărei Țări sau Nații ,

s-ar mai putea întâmpla ca , atunci când **sunt astfel de tratative importante ,**

când **Societatea Națiunilor** este întrunită în conferință plenară,

să se perindeze 9 oratori care să dea aspectul pentru străinătate

- cu toate că toți subliniază că suntem solidari în caz de pericol -

că **parcă 9 păreri** ar fi fost exprimate la această tribună." (aplauze la PNT)

Găsesc firesc ca d-nii din opoziție să întrebe ce este cu demisia dlui Titulescu .

Dar Parlamentul are aleși nu numai prin vot, dar și prin "calitățile lor deosebite " .

Arătați- mi dvs, în istoria politică a unei țări, ca înParlament , în momente ca acestea grele,

să se întâmple scene ca cea de azi ! (aplauze PNT)

[își varsă tot focul amărăciunii pe felul cum **cei 9 au călcat uzanțele parlamentare ;**

cum au dat prilejul să se creadă etc etc . [Vezi la fișier Parlament](#)]

Consens - politică externă

"Înainte de toate , țin să constat - și nimeni nu poate pune la îndoială - că **declarațiile făcute aici**

din partea tuturor oratorilor - și am credința că și domnii oratori socialiști s-ar alătura în momente grele la cele spuse...

- **I.Mirescu** : "Pentru noi nu există o chestiune a Basarabiei , întrucât **a fost tranșată în congresele internaționale și naționale "**
- **Vaida** : ... că **atunci când țara ar fi periclitată în existența ei , n-ar fi nici o deosebire între partide .**

"**Această declarație o iau la cunoștință și desigur este sinceră , fiindcă aici încetează orice deosebire de partid "**

Măhnire personală

Dar , în afară de asta , **au căzut aici cuvinte grele care m-au atins foarte dureros** , nu numai în calitate mea oficială , dar pentru că m-au lovit **în adâncul convingerilor mele ...**

Liga Națiunilor

"**Liga Națiunilor este un instrument de mare importanță pentru întreaga omenire "** (aplauze pe toate băncile, exceptând LANC)

"**Când ne dăm seama că , în trecut , războaiele izbucneau pentru neînțelegeri între diferiți diplomați , ori pentru neînțelegeri pe tema unei frontiere , adesea de câțiva kilometri, iar între popoare, din fragedă copilărie, se nutrește ura unora contra altora, ca după aceea ele să servească drept carne de tun , pentru ambițiile sau interesele materiale ale celor care diriguiau soarta popoarelor ; când ne dăm seama de toate acestea , nu putem să nu constatăm că omenirea a făcut un mare pas pe calea păcii "**

În Consiliul de la Geneva , diplomații tuturor statelor se întrunesc , schimbă idei și păreri,

și, **în discuții contradictorii , se lămuresc în doctrine , care până atunci formau controverse,**

ca după aceea, încetul cu încetul, evident, nu de azi pe mâine, **să se atenueze urile între popoare ,**

iar conflictele , adesea neserioase, să poată fi aplanate , pe cale amiabilă și prietenească,

cruțând viețile și averile popoarelor " (aplauze pe toate băncile, exceptând LANC)

Știu zeflemele care se debitează prin ziarele umoristice , mulți autori și scriitori , pe socoteala Ligii Națiunilor.

O idee nouă pătrunde greu , nu este înțeleasă de la început : "nici chiar de selecții neamurilor "

Pe încetul , **se va sălășlui în sufletul tinerei generații "iertarea unora față de alții " , și aceasta trebuie să fie "una din sursele evoluției omenirii " ,**

nu către pacea eternă , căci , în aceea, astăzi, nu putem crede ,

dar **măcar o tendință spre evitarea jertfelor sângeroase , pentru unele idei și unele ținte**

care se pot caracteriza: vanitatea vanităților , care însă **provoacă**

catastrofe de nevindecat pentru mii și mii de oameni și de familii " (aplauze pe toate băncile, exceptând LANC)

Pentru o națiune , în situația noastră geografică, și în starea evoluției sociale și istorice în care ne găsim,

rămâne ca singură cale : să susținem cu toată dragostea , cu toată convingerea și însuflețirea ,

ideea Societății Națiunilor " (aplauze pe toate băncile, exceptând LANC)

Relația cu Rusia Sovietică

S-au pus în discuție **relațiile noastre cu Rusia Sovietică.**

Am răspuns , câteva săptămâni în urmă, dlor Brătianu și Inculeț .

Cred că oricine își dă seama de situația reală, va ajunge la convingerea

" că este bine, că este necesar , că ni se impune , ca în urmarea ideii Ligii Națiunilor , să căutăm o normalizare a relațiilor noastre cu Rusia și

ca **Pactul** pe care dorim să-l încheiem cu ea, trebuie să-l considerăm ca **primul pas spre o destindere** a relațiilor dintre statele noastre și **ca o dezvoltare a relațiilor reciproce** .

" Fiecare stat trebuie să caute a trăi în pace.

" **Cu atât mai mult noi Români** , o națiune care abia ne vedem înfăptuită unitatea națională ,

tindem , ca **prin pacea asigurată în exterior , să putem evolua normal** spre ținta urmărită

prin dezvoltarea culturii naționale , a progresului și bunăstării în interior . "

Relația cu Franța

A căzut un cuvânt asupra Franței [ACCuza] Aș fi curios ca **acel domn** să ne arate :

întrucât **politica tuturor guvernelor române nu a fost bună** , privind **raporturile cu Franța ?**

" **Noi, Franței , îi datorăm de generații, numai recunoștința** (**apaluze unanime, bravo**)

Voci : Trăiască Franța !

Vaida : " **În război**, am avut sprijinul ei, **la Conferință** am avut largul ei ajutor,

cel mai generos ajutor care îl putea da **o națiune generoasă , ca Franța , altei națiuni obișnuite , cum era națiunea noastră "** (**apaluze prelungi , unanime, bravo**)

"Cu perseverență și loialitate , **Franța a mers pe aceeași linie dreaptă , în ce privește România ,**

în trecut ca și în ziua de azi " (**apaluze prelungi , unanime, bravo**)

- **ACCuza** : Vă rog dlor deputați, **dvs aplaudați și pe experți ?** (**întreruperi, protestări la PNȚ**)

Cazul Titulescu

- **Vaida** : **Care metode sunt mai bune , cine este mai potrivit de a realiza înțelegerea cu toți vecinii , inclusiv cu Rusia, asta nu depinde de el sau de alții.**

Viața politică aduce fluctuații , aduce incidente neprevăzute și cred că,

în momentul în care Liga Națiunilor se întrunea să discute **chestiuni vitale pentru țara noastră,**

trebuia să iau asupra mea răspunderea să nu rămânem fără reprezentant la Ligă , și am numit această Comisie , în fruntea căreia se găsește d.Virgil Madgearu "** (**apaluze prelungi , unanime, bravo**)**

" Domnilor , urile , criticile , spiritele, trebuie să înceteze în astfel de momente , pentru că , oricare ar fi controversele , oricât de violente ar fi ciocnirile la această tribună și în această incintă, veți recunoaște un lucru : **că unul dintre cei mai pregătiți ai generației tinere ,**

unul dintre cei mai abili și perseverenți în urmărirea unei convingeri ,

având și curajul de a o mărturisi , **este d.Virgil Madgearu." [!!!]**

Mulțumește lui Goga care , într-o formă de abilitate poetică, a atins numai chestiunea , rămânând într-o notă de demnitate . La fel ceilalți.

Doar unul [ACCuza] a crezut că este bine să facă din asta obiect de critică

În ce privește **rezultatul, se va vedea, se va judeca, în Comisia externă,**

pentru că sunt lucruri ce nu trebuie discutate în plen.

După perindarea celor 9 oratori , în ochi mi-a apărut **caricatura marelui maestru Dragoș,** publicat în "Lupta" din acea zi / **Jos Titulescu !**

\ Sus Titulescu !

- **Gh.Tătărescu** : **Vai , dle prim -ministru !** Nu putem spune decât vai , dle prim-ministru !

- **Vaida** : **Compătimește-mă dar lasă-mă să vorbesc .** Și zic vai : pentru că , **în loc ca aici**

să se fi făcut o omogenitate , au fost păreri deosebite, păgubitoare ...

- **Goga** : Suntem partide deosebite !

- **Vaida** : ... **fie ironice, fie corosive , la adresa dlui Titulescu.** Și atunci : vai ! probabil și dta ai fi simțit asta .

Eu am dus relații din cele mai bune cu d.Titulescu și am convingerea că acum este la fel.

Am primit , printr-un prieten, aceleași asigurări , în ce privește persoana mea, de la Titulescu .

Deci chestiunea personală nu există.

Cealaltă problemă [demisia] , **roagă să fie răbdare, să fie în posesia unor**

explicații ,

crede că **N.Titulescu nu putea face un atare pas decât în motive serioase.**

Are convingerea că, indiferent de cauzele demisiei, se va ajunge iar ca România să se fălească

de serviciile acestei mari și strălucite valor ale ei (aplauze prelungi , unanime, bravo)

și ca acele experiențe , acele mari legături de care dispune , să fie un capital de care să beneficieze cauza noastră în politica externă "

În Comisia Externă, va veni momentul ca fiecare să judece dacă s-a lucrat bine sau rău.

Până atunci, roagă ca toți să aibă calmul necesar , să acorde încredere procedurii , pentru că urmărește să rezolve problema, spre binele țării. (**aplauze prelungi , unanime, bravo**)

- **Octavian Goga** : Mulțumește lui Vaida ; apreciază tonul lui cumpănit , calm, înțelept ,

contrar temperamentului său.

Societatea Națiunilor

- **Goga** : Ați vorbit despre Liga Națiunilor și ați făcut o interesantă justificare a ei , despre nobila ei străduință pentru remedierea durerii omenirii.

"Mai mult sau mai puțin, suntem toți de acord în această chestiune - d. Cuza știu că are altă părere "

- **ACCuza** : Da, altă părere !

- **Goga** : Nu era o noutate deosebirea de păreri a d.Cuza , fiindcă cunoaștem de la început ,

de la zămislirea Ligii Națiunilor, opinia d-sale , care n-a suferit nici o modificare ...

- **ACCuza** : Și care a fost confirmată

- **Goga** : În această privință , ca și înaltele, dvs " sunteți un monument de consecvență și puteți,

în privința consecvenței, servi ca un exemplu generației tinere , care sunt mai maleabile în părerile lor "

(**aplauze LANC**)

Basarabia ; Relațiile cu Rusia

- **Goga** : **În această țară , există convingerea că " noi nu avem nici un fel de gând agresiv**

la adresa vecinilor noștri , din nici o parte .

Suntem cu toții pătrunși de ideea că **stăpânim hotarele noastre**

în puterea drepturilor indescritibil al sângelui;

că este o justificare etnică și istorică , la baza acestei stăpâniri a noastre ; că, **odată împlinit acest ideal,**

gândul nostru nu este decât un gând de apărare al acestui patrimoniu național , care este lipsit de orice notă ofensivă , în orcare parte, și deci și către Rusia ."

Nenorocirea face , însă, ca **după un deceniu** , toată conștiința publică să înregistreze un fapt :

că **două teze** , care până acum **nu s-au putut reconcilia, stau față-n față :**

teza rusească , aceea care se exprimă **într-o revendicare a teritoriului**

Basarabiei

și **teza românească** , aceea care susține că **nu există o chestiune a Basarabiei**

"

Aceste două teze nu se pot reconcilia .

Câtă vreme **teza rusească persistă a discuta direct cu Rusia,**

înseamnă că a intervenit o modificare din partea noastră (**aplauze LANC și PNA**)

Ei bine, **această impresie trebuie să o înlăturăm .**

Nu vreau să lunec pe un teren pe care nu cunosc amănuntele , evoluția și părerea dvs.

Raporturile cu Franța

Ați vorbit, apoi, despre **Franța** , și ați spus "**ca o axiomă de ordin general** " , care este , de asemenea,

aprobata de toată opinia publică .Recunoștința noastră față de Franța nu este de dată recentă.

Întreg veacul XIX , nu este decât o înlănțuire de acte prin care **Franța ne-a făcut servicii** ,

de pe urma cărora **merită toată recunoștința noastră.**

Eu socot , fără a cunoaște dedesubturile discuțiilor, că **Franța trebuie să urmeze și acum aceeași cale :**

Franța trebuie **să vadă în noi chezășia** de apărare a unei ordini internaționale pe care sovietele o compromit ...

Franța trebuie **să-și dea seama** că numai în temeiul de reciprocitate de interese , poate căuta legăturile de viitor, ale noastre , în politica externă .

- **ACCuza :** Dar dacă nu-și dă seama ?

- **Goga :** Nu cunosc opiniile oficialităților franceze actuale ... mențin neștirbit sentimentul public al nostru,

sentimentele mele pentru Franța, integrale, **chiar dacă m-aș găsi în divergență trecătoare**

cu opiniile oficialității politice de la Quai d' Orsay .

Cazul Titulescu

- **O .Goga :** În "chestia Titulescu" , dvs ați urmat cuvintele ilustrului Taleyrand - așa cum reamintea d.Cuza -

în cunoscuta butadă < **cuvintele ne sunt date ca să neascundem gândurile** .>

- **Vaida :** am uneori inspirații poetice , să mă iertați...

- **Goga :** Ați spus că nu este o chestiune personală. **Ați vorbit de o " chestiune fundamentală "**

Deci încă nu se știe. Se presupune .Noi n-avem nimic ca Madgearu să-și ducă misiunea.

Dar ... **acolo ... la Geneva , unde Titulescu a prezidat doi ani Liga Națiunilor, nu poate fi eclipsat de persoana dlui Madgearu.**

- **Vaida :** Nimeni nu se gândește la eclipsare !

- **d.Mann :** Diplomația de la Rășinari !

- **Goga :** La Rășinari doarme Șaguna , m-am născut eu și ai venit dta cu

întreruperea...

- **Vaida :** Nu este vorba de eclipsarea lui Titulescu.

Este vorba de reprezentarea României , atunci când

România a fost eclipsată că n-a avut reprezentant . Să nu polemizăm...

- **Goga :** Nu polemizez .Dar presa europeană este plină de întrebări.

Eu am vrut să vă dau prilejul să faceți să dispară acest punct interogativ , care eclipsează prestigiul nostru în străinătate .

Nu am avut noroc. Nu mi s-a dat nici o lămurire .Ați făcut apel la așteptare .

- **Vaida :** Să fim calmi !

- **Goga :** Da, așteptăm .Dar așteptarea noastră are o limită , și **dacă vom crede că limita va fi atinsă, vom transforma întrebarea în interpelare (apaluze la pNA) [Se trece la altă problemă]**

Atenție LD : coroborează cu Scrisoarea lui Titulescu din 1939 , privind tratativele româno-sovietice din toaman 1932, în care el spune că Maniu s-a înfuriat pe el și a spus că n- o să-l ierte !]

Demisia lui Titulescu / 29 sept.'32

35.) Virg.Madgearu (ministr.Industriei și comerț) , declarație :

Comisia de studii pentru Uniunea Europeană, (președ. Georges Bonnet) Geneva, 1-3 oct.'32

("Dimineața " , 3 oct.'32)

▣ Moțiunea Comisiei pentru UE (1 oct.'32)

Statele membre ale Comisiei de studii pentru uniunea europeană, luînd cunoștință de decizia **Conferinței de la Laussane,** care a însărcinat comitetul special de a elabora propuneri

tinzînd a asigura **restaurarea statelor Europei Centrale și orientale ;**

fiind sesizată de raportul și de concluziile **Conferinței de la Stresa** [președ. Georges Bonnet] ;

convinsă că **criza redutabilă în care se zbate Europa ,**

și care îmbracă în **Europa centrală și orientală** un caracter de cea mai dureroasă acuitate , [.....]

afirmă , fără rezerve, voința lor de a urmări , prin toate mijloacele ce le stau în putere , **această colaborare indispensabilă.**

[.....] **Decid :**

a) De a notifica raportul, concluziile și **proiectul de la Stressa**, Consiliului Societății Națiunilor și

Comisiei pregătitoare a experților Conferinței economice mondiale ;

b) De a ruga Consiliul și organismele specializate ale SN să elaboreze Proiectul unui **fond de normalizare monetară** ,

preconizat de Conferința de la Stressa , combinat cu **fondul de revalorizare a cerealelor**.

c) De a ruga pe d. Georges Bonnet (pînă la organizarea Comitetului) să asigure legătura Comisiei de studii ,
cu organismele și statele interesate.

▣ **Opinii participanți**

[LD : Sigur că nu voi intra în tratări aprofundate ; deocamdată, superficial, senzația că , și în această speranță ,

Madgearu fugea după cai verzi pe pereți ! La această Comisie ... nu s-a înregistrat nici un progres .

Dreptate a avut Litvinov ! Paradoxul poziției românești : **alianțele sale politice , nu coincideau cu interesele sale economice !**

Acest lucru va evolua crescend, culminînd cu anul 1939 !]

/ Georges Bonnet : a explicat importanța angajamentelor cerute membrilor Comisiei europene ;

/ Martin Eden : a declarat că Anglia este de acord cu principiile și rezoluția de la Stressa , mai ales privind problema bugetară și datoriile externe, pregătind terenul pentru Conferința economică mondială.

A relevat **diferența mare** care există între **prețul grîului continental** și al celui **transoceanic** ,

motiv care a stat la baza " rezervelor " Angliei privind garanțiile financiare.

/ Hymans : Belgia nu poate participa la un fond de revalorizare a cerealelor ...

/ Olanda, Norvegia, Danemarca, Suedia ...nu pot accepta proiectul de revalorizare a cerealelor pentru statele agrare....

/ De Michelis : Italia consideră necesară participarea tuturor statelor europene la **restaurarea regiunilor agricole din Europa centrală și orientală** ;

/ Rosenberg : guvernul german se feliță de rezultatele conferinței de la Stressa ;

Germania este dispusă de a face toate sacrificiile pentru a ajuta țările Europei centrale și orientale ,

prin acorduri preferențiale bilaterale ;

/ Litvinov : țara sa nu a participat la Stressa ; **imposibilitatea aplicării** recomandărilor de la Stressa,

care demonstrează că conflictul de interese între diferite națiuni nu poate fi înlăturat ;

planul de revalorizare a cerealelor suscita unele aprehensiuni , el îndoindu-se că va rezolva **criza mondială** ;

realizarea planului de la Stressa riscă să **impună industriei**

o suferință mai mare decît ușurarea pe care ar putea-o aduce **statelor agricole** .

A readus pe tapet propunerea Rusiei pentru pacte de neagresiune economică între state

/ Herriot (președ. Comisiei Europene) - a prezentat trei rezerve , apoi rezoluția s-a adoptat .

/ Reprezentanți : Poloniei, Cehoslovaciei, Greciei, Austriei, Ungariei, Finlandei, Letoniei, Bulgariei, Irlandei .

▣ **Virgil Madgearu (în numele " Blocului Agrar ")**

" În urma luminoasei expuneri a dlui Georges Bonnet asupra lucrărilor și rezultatelor conferinței de la Stressa,

reprezentanții **blocului țărilor agrare din Europa centrală și orientală** ,

adrează Comitetului de studii pentru Uniunea Europeană,

Apelul său de a aproba în unanimitate textul rezoluțiilor propuse.

" Gestul nostru găsește o suficientă justificare pentru toți cei ce cunosc **speranțele** cu care **ne-am adunat la Stressa**,

în scopul de a ajunge la **soluțiuni concrete** și de **o aplicațiune imediată**.

Dacă adaug la apelul nostru cîteva cuvinte , nu o fac pentru a răspunde la rezervele care

s-au formulat ,
ci pentru a sublinia că , deoarece s-a recunoscut că criza ce apasă asupra Europei , și care îmbracă o formă de acuitate dureroasă în țările Europei centrale și orientale, nu va putea fi învinsă fără colaborarea activă a statelor europene -
se impune [??] ca rezervele să dispară dacă nu voim să se lase curs liber forțelor distrugătoare ale crizei , amînîndu-se încăodată **soluțiile ce se impun**.

" **Textul rezoluțiilor** propuse nu cuprinde de altfel nici un angajament ce ar impune sacrificarea intereselor unui grup de state în favoarea altor state . Căci nu se propune , din nefericire, decît **o singură măsură** de aplicațiune imediată.
Este vorba de **declarația statelor** care împărtășesc ideea convențiilor comerciale , pe baza cărora **ele admit să acorde un tratament de favoare cerealelor provenite din țările agricole** ,
în limitele așa de strîns trasate în proiectul convenției pentru revalorizarea cerealelor [...]

" S-a recunoscut la Stresa în mod unanim că **acțiunea cea mai urgentă** este aceea care urmărește **revalorizarea cerealelor**. Încheierea acordurilor preferențiale nu reprezintă decît un început , care va trebui completat fără întîrziere prin crearea **fondului pentru revalorizarea cerealelor** în lăuntru țărilor agricole și să permită astfel **agriculturilor din Europa centrală și orientală de a obține preturi remuneratoare** " [...]

" Nu voiesc prin aceasta să micșorez importanța ideii **fondului pentru normalizarea monetară** .

Dar tot ceea ce s-a propus pînă acum este ca un comitet de experți să fie numit și în sărcinat să examineze chestiunea și să elaboreze proiectul privitor la fondul monetar , pentru viitoarea sesiune a Comisiunii de studii pentru uniunea europeană [:::]

"**Dimineața** " / 3 oct.'32

▣ **Misiunea economică a lui Madgearu , Geneva .**

▣ **Condițiile experților Ligii Națiunilor.**

/ Știrile care sosesc de la Geneva , cu privire la **acțiunea delegației române pentru obținerea**

concursului Ligii Națiunilor la restaurarea finanțelor românești , nu inspiră optimism.

În genere, **Raportul experților** se menține în cadrul **recomandațiilor d-lui Rist**, și anume **condiționează** examinarea chestiunii unui eventual **sprijin financiar pentru România** ,

de realizarea prealabilă a echilibrului bugetar și a ordinii financiare .

Din comunicările sosite la guvern, rezultă că **experții pretind** : menținerea neștirbită a **stabilității leului** ;

reorganizarea aparatului de stat în scopul reducerii lui la proporții compatibile cu puterea contributivă a populației

și pentru sporirea eficienței sale administrative ; în săprirea măsurilor pentru **combaterea evaziunii fiscale** ;

crearea de noi venituri prin **împunerea unor materii impozabile** , astăzi nejustificat cruțate ;

și **atașarea** , pe lîngă principalele administrații publice, a unor **consilieri tehnici ai Ligii**, care să colaboreze cu **guvernul român** la aplicarea programului de asanare.

/ "Journal des Debats " (29 sept.) publică următoarea informație de la Geneva :

< **Consiliul Societății Națiunilor** a primit comunicarea **Raportului** referitor la **situația finanțelor românești**

- raport **stabil** de către **experții Comitetului financiar** , la **cererea guvernului de la București**.

Acești experți , care **au stat în România în timpul primei jumătăți a lunii septembrie**, **au folosit larg Raportul general** stabilit asupra aceluiaș subiect, în **mai 1931**, de către d. **Charles Rist, expertul guvernului francez**. >

/ **Raportul experților Ligii Națiunilor** , preconizează o politică de economii riguroase și propune trimiterea la București a **4 controlori străini** , din care unul să fie afectat direcției mișcării fondurilor.

Este vorba de **un ajutor exclusiv tehnic**, și **nu de acea deschidere de credite** pe care presa română,

de câteva luni, o prezenta ca singura soluție capabilă să îndrepte situația financiară și economică a României.

Madgearu / Geneva , / 1-3 oct.'32

36.) N.Titulescu , Declarații // motivele demisiei ; tratativele cu Rusia ;

tulburare nejustificată // 2 oct.'32

"Cazul Titulescu " // Vaida , audiența la Rege // poziții politice agitate // 3 oct.'32
("Dimineața " , 3-7 oct.'32)

[LD : titluri , subtitluri , sublinieri , paranteze , colorări , îmi aparțin .

În acest episod, **poziția și argumentele lui Titulescu sunt de fond**, sunt solide, și și-au primit deplina confirmare ulterioară.

În schimb, **acțiunea lui Vaida probează incompetența , diletantismul diplomatic și precipitarea .]**

Titulescu / 2 oct.'32

▣ Declarația (" Le Journal ")

Aceste declarații fuseseră făcute înaintea declarațiilor transmise prin agenția " Reuter "

- < Am avut - spune corespondentul lui "Le Journal " - azi după amiază o convorbire prin telefon cu omul de stat ,

care vilegiaturează în acest moment la Bournemouth, și care **mi-a confirmat că a resignat toate funcțiile sale . >**

- < Asupra motivelor care au dictat hotărîrea mea - mi-a spus d-sa - mă voi explica peste câteva zile.

Nu voi părăsi Londra fără a fi expus în mod public pozițiunea mea.

Joi , fără îndoială, la reîntoarcerea mea la Londra , voi face o declarație colectivă presei.

≥

- < Puteți să-mi spuneți, dle ministru, dacă ceva din atitudinea guvernului francez , în proiectele sau în intervențiile sale,

a influențat hotărîrea dvs . ? >

- < **Nu , absolut nimic.** Franța a lucrat în toate circumstanțele , față de România, cu lealitatea sa obișnuită.

Nici o umbră n-a trecut la București asupra amicitiei ce ne unește cu Franța .În ce mă privește personal, n-am avut nici odată nici o dificultate cu oamenii de Stat sau cu negociatorii francezi cu care am fost în contact.

Nu sunt în ceartă decît cu guvernul meu.

Este numai **o diferență de punct de vedere cu București**, care m-a constîns să lucrez cum am făcut,

și să rezignez toate funcțiunile mele publice.>

- < Simțiți vreo neliniște dinspre Rusia ? Aveți vreo teamă pentru frontierele dvs . ? >

- < Dați-mi voie să nu vă răspund. **Așteptați declarația mea. [...]** **Diferențel este între guvernul meu și mine . >**

▣ Comentariu ("Le Journal ")

După informațiile culese, s-ar părea că **pricinile demisiei d-lui Titulescu** , rezidă în **chipul în care sunt conduse actualele negocieri cu URSS**, pentru încheierea unui pact de neagresiune bilateral. [...] D.Titulescu e de părere că orice pact care nu s-ar inspira din pactul Priand -Kellogg ,

ar fi sortit unui eșec. De aceea și-a dat demisia , preferînd să se retragă din viața politică, decît să colaboreze la stabilirea unor tratate pe care le consideră primejdioase, și pentru țară și pentru pace.

Este posibil ca **clauza care a determinat gestul teatral al lui Titulescu** , să dispară din **proiectul discutat** ,

deoare guvernul nu renunță ușor la serviciile lui Titulescu

▣ **Declarația (Agenția "Reuter" , preluată de " Rador ")**

Declarațiile au fost expediate din Londra, la ora 2,40 noaptea, sosind la București la 9,30 dimineața.

" - Mi s-au pus atât de numeroase întrebări cu privire la demisia mea ,
încît mă simt obligat a preciza unele fapte și, prin aceasta, a împiedica comentariile eronate.

Relațiile cu URSS

" Nu voi vorbi de condițiile în care s-au inițiat negocierile pentru un pact de neagresiune între Soviete

și între diferite state europene. Nu voi vorbi de numeroase chestiuni importante pe care le voi releva la timpul lor.

Mă voi mărgini să spun , că nu e român care să voiască mai mult decît mine

să îmbunătățească și să intensifice raporturile noastre cu URSS

Dar cînd face constatarea că , după 8 luni de eforturi din partea noastră și din partea aliaților noștri, Franța și Polonia,

este imposibil de a se cădea de acord pe o formulă, care să ție socoteală de interesele legitime ale României ,

cred că a venit în fine pentru toți momnetul de a se întreba ,

așa cum în ce mă privește personal am făcut-o deja, comunicînd lucrul guvernului meu chiar din decembrie 1931,

dacă scopul urmărit valorează turburarea politică ce se creiază.

E vorba numai despre **semnarea unui pact de neagresiune** și de **nimic mai mult.**"

Basarabia !

" Sovietele au refuzat pînă azi de a semna un nou pact de neagresiune ,

dacă România nu recunoaște în mod direct sau indirect , că **Basarabia este un teritoriu litigios.**

Cu alte cuvinte , sub pavilionul discuției unui pact deneagresiune , am constatat că, în realitate ,

se discută un pact de recunoaștere de litigiu.

În aceste condiții, și din moment ce este vorba numai de semnarea unui nou pact de neagresiune ,

mi se pare că ceea ce înțelepciunea poruncește , este **să întrebi cu ce "pret"** ni se cere

semnarea noului pact de neagresiune și **ce aduce el ca supliment de securitate ?**

Pretul, oricare ar fi formulele diplomatice în care este învăluit , **e odios**

și **nu e român care să primească a-l plăti** : el consistă în **știrbirea propriei noastre concepțiuni**

asupra **drepturilor românești în Basarabia "**

Pactul Briand -Kellogg

" Suplimentul de securitate este nul, căci **România posedă deja un pact de neagresiune** cu Sovietele

în **pactul Briand-Kellogg.** Mai mult : **noul pact este inferior pactului Briand -Kellog**

În adevăr, **nu numai că** acesta poartă numele a doi oameni iluștri și **semnăturile a aproape tuturor națiunilor din lume ,**

ceea ce îi dă o autoritate pe care nici un alt pact de neagresiune n-ar putea s-o egaleze :

nu numai că Societatea Națiunilor a proclamat cu unanimitate largă lui **semnificare și caracterul lui obligatoriu ,**

dar el este pentru mine **modelul perfect al pactelor de acest fel.** [.....]

Acest fapt devine încă și **mai grav ,** cînd se ia în considerație că **noul pact de neagresiune**

are o durată de cel mult 5 ani , atunci cînd **pactul Briand-Kellogg este veșnic.** Noul pact stipulează că , la expirarea lui,

se **va recădea la pactul Briand-Kellogg.**

Inacceptabilitatea noului pact.

Semnarea unui pact nou cu URSS, poate nu prejudiciază alte state (Franța, Polonia, țările baltice) ,

care au fruntariile recunoscute de Rusia.

" **Un asemenea pact**, chiar dacă mă mărginesc la acest singur punct, este inadmisibil pentru România.

ale cărei fruntarii nu sunt recunoscute de Rusia.

România nu poate să admită ca, după cinci ani, ar putea să devină victima unor acte de violență ,

fără ca pactul Briand -Kellog să nu fi fost călcat De aceea, am considerat că , date fiind aceste împrejurări și în nteresul bunelor noastre relații cu Sovietele, România trebuie să se mențină strict pe tărîmul pactului Briand-Kellog și să lase pe aliații ei să lucreze conform cu interesele lor. "

Aliații

"**Este nedrept** de a se considera semnarea noului pact de neagresiune cu Sovietele , de către Franța,

ca o părăsire a României .**Franța** are mari răspunderi colective în politica mondială.

Interesul ce poate prezenta, pentru ea, semnarea unui asemenea pact, este o chestiune de domeniul politicii interne franceze , în care nici un străin nu are dreptul să se amestece. [...]

Este de asemenea nedrept a se considera că, dacă Franța și Polonia iscălesc un nou pact de neagresiune cu Sovietele,

dar fără noi, România este izolată. " [.....]

Legăturile noastre cu Franța și Polonia sunt stabilite prin **tratate** , pe care noul pact de neagresiune cu Sovietele al aliaților noștri , le recunoaște ca fiind în plină vigoare. Mai mult : dacă o apropiere cu adevărat sinceră și efectivă între Soviete și Franța este posibilă, România nu are decît să cîștige pe urma acestei situații "

Suveranitatea României în Basarabia

" Pus-a vreodată guvernul român chestiunea că nu se asociază la negocierile Franței și Poloniei,

decît cu condiția recunoașterii Basarabiei ? Nu!

Guvernul român a acceptat aceste negociațiuni sub simpla condiție ca chestiunea Basarabiei să fie lăsată la o parte.

Fără a voi să spun mai mult , **constat că nu numai Basarabia n-a fost lăsată la o parte**

, dar de luni de zile nu se vorbește decît de ea.

Așa fiind , ceea ce ar izola România ar fi **acceptarea unei clauze** din care să reese **direct sau indirect**

că **Basarabia nu constituie pentru ea , o chestiune definitiv tranșată.**

În această caz , nimeni n-ar mai putea să ne ajute cu ceva , căci am compromis noi singuri situația noastră ,

renunțînd la **exceptia** ce cu atîtea greutate am introdus prin sistemele mele

în **tratatul de recunoaștere a Basarabiei** din 1920, și anume că **nu există**

drept de apel pentru Rusia ,

în ceea ce privește **suveranitatea României în Basarabia și fruntariile ei.**

Dimpotrivă, **dacă**, dat fiind că e vorba numai de un pact de neagresiune ,

România se menține strict pe tărîmul pactului Briand-Kellog,

fără abdicări și fără compromisuri, directe sau meșteșugite , **ea nu este izolată. "**

Titulescu / 2 oct.'32

« Declarație : acțiunea intempestivă a guv.român

"Aceasta este politica pe care, împreună cu guvernul meu, am susținut-o în numele României, un șir lung de luni.

Acum cîteva zile **am aflat , din izvor străin,** iar nu de la guvernul pe care am onorea să-l reprezint ,

că **un revirement s-a produs** și că , **fără să fiu prevenit, s-a întreprins o nouă acțiune.**

Cred că **aveam dreptul** , **ca delegat special** în această chestiune, **să fiu cel puțin prevenit** de ea, fără întârziere , printr-o telegramă cifrată."

Inițiativa Vaida - Voevod

" **Au abandonat, oare, Sovietele** , **pretențiunile lor din trecut** ? Cred că **eram în drept să o știu**.

Și-a schimbat , oare, **guvernul român** părerea și **este el gata să accepte** una din acele **formule amăgitoare** ,

care **în aparență sunt nevinovate**, dar **care**, pentru aceia care știu să "vadă " , **deschid porțile arbitrarului și plebiscitului** ? Cred că **eram în drept să o știu pentru a spune** , odată mai mult :

" **Aceasta nu se poate ; omul care a apărat cu atîta îndîrjire Ardealul**, în chestiunea **optanților**,

nu poate decît să apere , cu aceeaș îndîrjire , chestiunea Basarabiei ! "

"Atunci pentru ce **această ferire de mine** și **acea procedare** în ale cărei detalii nu voesc a intra , azi ?

Ce se urmărește ? **Nu pricep**.

În momentul de față, **pe cînd România negociază cu Sovietele lîngă Geneva**, **la Paris se susține** , pe bază de instrucții formale, **limbajul stabilit de acord cu mine:**

Franta poate semna , România rămîne pe tărîmul pactului Briand -Kellogg.

Cred că sunt în drept să **nu pricep nimic**. [...]

Demisia !

În consecință, **mi-am dat imediat demisia** din calitatea mea de **ministru la Londra**, de **delegat permanent la Liga Națiunilor** și de **președinte al delegațiilor** unde reprezentam România

la diferite conferințe internaționale.

"**Știrile** după care voi lua , după demisia mea, poziții împotriva guvernului Vaida, **sunt false**

Pentru nimic în lume **n-aș lua o atitudine** care ar putea face să se creadă că la baza deciziei mele de azi

stă alceva **decît o dragoste adîncă și curată pentru țara mea și pentru cauza păcii**.

[...]

Cît despre **scena internațională** , **nu voi apare decît în ziua cînd voi avea**, ca și în trecut,

certitudinea absolută că **cuvîntul meu este, cu adevărat , cuvîntul României "**

Titulescu / 2 oct.'32

37.) "Cazul Titulescu "

//Poziția guvernului //audiența la Rege // continuarea tratatelor cu Rusia // 2 - 3 oct.'32

("Dimineața " , 3 oct.'32)

[**LD : Vaida intră exact în capcana pe care voia să o evite Titulescu !**]

▣ Reacția Guvernului Vaida

Guvernul și cercurile conducătoare ale **PNT** , au fost **penibil impresionați de "ieșirea violentă " a lui Titulescu**.

Ei consideră că declarațiile **au făcut "mult rău " tratatelor în curs** , pentru **pact de neagresiune cu Rusia**.

Aceleași cercuri consideră că "ieșirea " lui **i-a dăunat și lui** , în ochii străinătății, și este **"păcat "**!

< Este păcat - ni se spunea - ca un om de valoarea d-lui **N. Titulescu să sufere de aci înainte în prestigiul imnes** de care se bucura , în lumea politică internațională .**Este inexplicabil** - ni se arăta - cum **d-sa n-a înțeles** că **România nu putea refuza invitația unui stat** , oricît de neînsemnat, de a duce tratative pentru un pact de neagresiune , -necum invitația Rusiei ,

care este o putere formidabilă și care ne este și vecină . Datoria noastră era dar de a primi invitația , de a începe tratative ,

iar dacă nu se poate ajunge la înțelegere care să ne convină nouă, nu avem decât să nu semnăm.

Atitudinea d-lui Titulescu apare, dar, ca neexplicabilă. >

▣ **Reacția Vaida - Carol**

Vaida a fost la Sinaia , a avut o audiență specială la **Rege**, l-a pus la curent cu tratatul de la Evian

și cu declarațiile lui Titulescu . Au convenit ca "**rezolvarea**" cazului Titulescu **să se amâne** pînă după terminarea tratatelor de la Evian.

< Guvernul - ni se spune - **nu vrea să urmeze pe d.N.Titulescu [!!!!]** pe calea care a apucat-o d-sa.

Nu e timpul acum de **ieșiri nervoase și de răfuei personale** .

Guvernul se află **angajat acum în tratative diplomatice** , de o importanță deosebită.

Și , în acest interval, guvernul își păstrează tot calmul și își îndreaptă toată atenția . >

Din informațiile ce avem "**cazul Titulescu**" va fi rezolvat în sensul că **i se va primi demisia.**

▣ **Tratativele cotinuă.**

[**Madgearu se afla la Comitetul de studii - vezi mai sus - unde era și Litvinov**]

/ **V.Madgearu** a comunicat că tratativele româno-sovietice , începute la Evian vor continua la Geneva .

Aici nu se vor mai duce tratative directe româno-sovietice ,

ci tratative între delegații Franței , Poloniei și României ,

de o parte, și ai Uniunii Sovietice, de altă parte.

Cercurile oficiale românești manifestau optimism asupra mersului tratatelor.

▣ **Consecințele politice ale demisiei .**

"Viitorul" a publicat următoarea notă , atribuită cercurilor guvernamentale :

< Declarațiile d-lui Titulescu au produs **o impresie penibilă și guvernul vestește aspru acuzația publică**

pe care d.Titulescu o face cînd **afirmă că actualul cabinet n-are destul patriotism să apere Basarabia** .

Mai ales cînd **d.dr Vaida** , la 1920, prim ministru fiind, ca și azi, a preconizat înțelegerea cu Rusia.

[...] Cîtă vreme este o acțiune diplomatică în curs, guvernul își interzice orice

comunicare și mai ales

refuză să facă polemici prin presă , pe care le consideră profund dăunătoare intereselor țării . >

"Dimineața " , 7 oct.'32

▣ **Victor Cădere la Geneva**

Cădere a sosit la Geneva, unde aștepta întoarcerea lui Litvinov (peste 10 zile)

Cazul Titulescu / 2 oct.'32

37.b) ACCuza, Gh.Brătianu, GhTătărescu , comunicări , 3 oct.'32

Răspunde **GMironescu**

// Acceptarea imediată a demisiei lui Titulescu ! //

(DAD, MO 42, șed. din 3 oct.'32 , p. 1612- 1614)

- **ACCuza** : Întreabă pe Vaida **evoluția cazului Titulescu**, care dimisionează la **1 nov.'32** ,

dar, în octombrie, el polemizează de la egal la egal cu guvernul său românesc,

pe tema **Basarabiei promise și a tratatelor cu URSS.**

N.Titulescu nu este vinovat de o gravă abatere divulgând tratări diplomatice în curs,

aducând în discuția presei străine **problema definitiv închisă a Basarabiei ?**

Demisia sa spectaculoasă , declarațiile sale polemice împotriva guvernului,

nu au zdruncinat prestigiul său diplomatic , impunându-se primirea imediată a demisiei ?

DI Titulescu era obligat să evite orice conflict aparent cu guvernul său.

Chiar dacă nu era de acord cu guvernul, el nu avea dreptul să divulge tratativele în curs.

Constată că ce a spus și altădată despre Titulescu, se adevărește pe deplin.

Costă prea multe milioane acest domn !

"Diplomația d.Titulescu, pe lângă că nu are nici o consistență , dar este prea costisitoare

" și statul, în această criză, poate să se lipsească de aceste cheltuieli de la paragraful politicii externe "

- **GMironescu** : îi impută această "regretabilă comunicare " de la tribuna parlamentului .

- **Gh.Brătianu** (PNL-2) : Nu se referă la cazul personal Titulescu .

D.Vaida a promis, însă, că va da explicații la Comisia Externă a Parlamentului .

Până acum vreo 10 zile , a fost ținut la curent de către guvern, în legătură cu tratativele cu URSS.

Cere Comisie Externă, lămuriri ...

- **ACCuza** : se asociază cererii

- **GMironescu** : De acord.

- **Gh.Tătărescu** (PNL-1) : Nu dorește discutarea demisiei lui Titulescu , acum.

Nici împrejurările concomitente (tratativele cu URSS) Să se discute toate , după ce se termină .

"Ceea ce trebuie de pe acum afirmat , este că **suntem nevoiți să constatăm că haosul și dezorganizarea din politica internă se amplifică**

cu haos și dezorganizare în politica externă !" (aplauze la PNL)

- **GMironescu** : răspunde jignit. **Guvernul nu ar trebui micșorat în privința autorității lui ,**

prin intervenții nepotrivite ca cea a d-lui Tătărescu .

" **Este chestiune de impresie**. Poate haos să fie în modul de a concepe al unor persoane

care **nu văd bine liniile de conduită în politica noastră "** (aplauze PNL)

" **Dar noi** - și vorbesc aici de politica externă - **nu putem fi în haos.**

Liniile generale ale politicii noastre sunt cunoscute .

Reține de la Tătărescu partea întâia ...

Comunicări / 3 oct.'32

37.c) Gr.Iunian (PNL) , la Conversiune, //Misiunile lui Madgearu // 4 oct.'32

(DAD, MO 43, 4oct.'32, p. 1684- 1696)

[După ce pledează pentru **Restabilizare prin inflație** ;

după ce **respinge "soluțiile " avansate de experți** , insinuate în Legea

Conversiunii GMironescu ;

Vezi : **Memoriul** lui Virgil Madgearu la Conf. de la Stressa , privind relațiile economice ale Romniei.

Fișier Economie]

DI Maniu ne-a îndemnat să **așteptăm rezultatele** (ajutorul străinătății) **conferințelor internaționale .**

Am făcut drumul, am bătut conferințele internaționale :

"**Am avut succes moral la Stressa** , confirmat cu alt **succes moral la Geneva "**

Dar în problemele care ne preocupă , al ajutorului, rezultatele sunt cunoscute :

"Condiții morale și condițiuni obiective inacceptabile " , care nu fac decât să întârzie procesul

și să facă imposibilă aplicarea unor soluții interne . (restabilizarea !)

Vă rog pe dvs ca, împreună cu **președintele PNL [Maniu] să constatați că drumul bătătorit** [ajutor străin]

nu ne-a dus la lumină , că băjbăim mai departe în întuneric , **că trebuie să căutăm lumină**

în coliba noastră săracă sau bogată [....]

- **V.Toncescu** : Dar dacă nu izbutim, unde ajungem ?

- **Gr.Iunian** : Cui puneți dvs întrebarea ? Mie sau dlui Maniu ?
Pentru că d.Maniu a vorbit de cele două căi și a spus că vom apela la calea a II-a dacă...

Nu continuați pe prima cale , primul drum [ajutorul străinătății] .

A venit momentul **să ne rezolvăm problemele prin mijloacele proprii .**

Iunian / 4 oct.'32

38.a) **Pompiliu Ioașițescu (PNT)** : discurs la **Conversiune , 5 oct.'32**

(DAD, MO 43, 4 oct.'32, p. 1684- 1696)

[LD : **apărând probitatea , competența și meritele lui GGMironescu - foarte criticat la Conversiune**

Vezi : aspecte economice mondiale : economia mondială agrară ; experții ;

Misiunile lui Madgearu : Varșovia (1930) , Roma (mart'31) , Stresa și Geneva]

DI. GGMironescu a reprezentat România la Haga , acum 3 ani , împreună cu d.Titulescu și a dobândit de la Franța o reducere cu aproape 55% din datoria noastră (pe 37 de ani) ,adică o reducere de 152.100.000 lei / pe an , în total 7 miliarde .

La fel , de la Italia , a dobândit o reducere tot de 7 miliarde .

Când a fost ministru de Externe , a fost Acordul de la Innsbruck , pe care nu l-am semnat decât doar " ad referendum " ...

Să nu se uite discuțiile de la Paris și Berlin (1930) , privind datoria austro-ungară , în care statușl nostru a mai obținut o reducere de 2 miliarde ...

Pompiliu Ioașițescu / 5 oct.'32

38.b.) **I.Th.Florescu (PLD)** , întrebare : "**Cazul Titulescu**" , Senat, 5 oct.'32

Răspunde **Mihai Popovici** (ministr.Juștiției)

("Dimineața " , 7 oct.'32)

- **I.Th.Florescu** : Trecuseră 6 zile de când colegul senator **Gr.Ciuntu**, a întrebat pe Vaida ,
asupra divergențelor dintre guvern și Titulescu, în chestiunea pactului de neagresiune propus de sovietici.

El s-a sociat întrebării.

" **D. prim ministru și ministru de externe** , cu jignirea prestigiului acestui matur corp , **nu a binevoit** pînă astăzi **să ne dea un răspuns fie verbal, fie scris** , considerînd probabil Senatul ca o instituție inutilă sau perimată.

Art.94 din regulamentul Senatului, obligă precis pe ministrul întrebat să răspundă în cel mult 3 zile.

Roagă pe Costăchescu (președ. Senatului) , "strajă neadormită și autorizată , **să chemați la datoria respectului regulamentului pe d. prim-ministru** , care își închipuie că prin tăcere

va putea acoperi **grava greșeală a guvernului**

de a fi umilit pe cel mai strălucit apărător al marilor interese ale neamului , trimițînd în secret **un tînăr diplomat să trateze** direct cu reprezentantul Sovietelor , **fără știrea d-lui Titulescu**.

Tratativele fiind rupte, prim-ministrul nu mai poate evita răspunsul.

" **Guvernul care a jignit pe cel mai mare bărbat de stat al nostru**, Titulescu, pierzînd în același timp ,interesele noastre în Basarabia, este dator **să se explice sau să tragă consecințele** "

În caz că nu i se va răspunde, va transforma întrebarea în interpelare .

- **M.Popovici** : Senatorul Florescu poate fi jignit că **în calitatea sa de șef de partid nu a fost consultat**.

Dlui prim-ministru nu i-a trecut prin minte să jignească maturul corp.

Va da răspunsul , cînd îl va putea da.

Deocamdată , aceste intervențiuni , de "jigniri personale " , cînd evenimentele sunt în curs...

I.Th.Florescu / 5 oct.'32

39.) **Virgil Madgearu**,Acordul de colaborare tehnică cu Societatea Națiunilor,

Geneva , 5 oct.'32 **Acordul financiar** privind **plata datoriilor externe** .

("Dimineața " , 7 oct.'32)

[LD : recunosc că problemele financiare îmi sunt aproape inaccesibile, încît nu voi face aprecieri din p.d.v. economic

Urmăresc chestiunea tot din p.d.v. politic , deoarece acest acord i-a fost imputat lui Duca , constituind unul dintre motivele pentru care a fost asasinat !]

/ Guvernul a primit , de la delegația românească , textul **Acordului** , prin care se stabilea

o colaborare tehnică între **Societatea Națiunilor și statul român** , pentru restaurarea financiară.

Urma să dezbată acordul și să autorizeze delegația să-l semneze .

/ În ce privește **amînarea plății anuităților** din **cuponul extern și reducerea dobînzilor**, tratativele continuau . Guvernul trebuia să dea răspunsul a doua zi.

▣ A cordul

(în rezumat) prevedea:

" Considerînd că **guvernul român** , prin Legea din 7 februarie 1929, **a restabilit moneda pe baza reală**

și apoi **a introdus diferite îmbunătățiri în organizația sa financiară** - se stabilește , în vederea restaurării generale a României , **colaborarea tehnică cu societatea Națiunilor**.

Guvernul român va lua toate măsurile posibile pentru restabilirea echilibrului bugetar .

Guvernul român va numi pentru o perioadă de ani , **cîțiva experți** ,

iar **Consiliul Societății Națiunilor** va numi **un reprezentant** ,

care va coordona lucrările experților și va asigura colaborarea tehnică între Societatea Națiunilor și guvernul român.

Reprezentantul sau experții vor putea fi revocați , dacă prezența lor nu va mai fi considerată utilă.

Guvernul român va numi **un reprezentant** al său pe lîngă **Consiliul Ligii Națiunilor** , spre a colabora la măsurile de restaurare financiară a României . "

▣ Comentarii

Delegații au reușit să treacă în acord tot ce era necesar pentru a nu aduce atingere suveranității naționale . [?!]

Acordul este **un document voluminos**,

cuprinzînd **principiile de reorganizare a gospodăriei noastre de stat** , [! !!]

în colaborare cu Liga Națiunilor, prin **experți și specialiști**.

/ Acordul recomandă achitarea datoriilor publice , în sensul anulării datoriilor de război , și a suspendării amortizării celorlalte împrumuturi , pe un anumit număr de ani .

Măsurile se propun în interesul creditului României.

/ Prevăzut să dureze **5 ani** , delegații se străduie să reducă termenul din motive "psihologice" [?!?]

/ Acordul trebuia încheiat pentru că , **dacă s-ar fi renunțat la el**,

România ar fi trebuit să înceapă tratative directe cu creditorii care desigur,

ar trimite și ei experți și controlori la București . Prin acord, acest lucru s-a evitat .

/ Titulescu s-a interesat , zilnic , la Geneva , cu evoluția tratativelor .

39 a) Gh.Brătianu (PNL-2):Declarație:Respingerea Acordului cu Geneva , 8 oct.'32

(DAD, MO 47, șed. din 8 oct.'32, p. 1881-1882)

[LD : oare de ce s-a grăbit Gh.Brătianu să facă declarația înainte ca Vaida să prezinte p.d.v. al guvernului ? !]

Gh.Brătianu / 8 oct.'32

▣ Tutela și supravegherea marilor puteri !

"Am cerut cuvîntul ca să fac **o declarație** , care nu constituie propriu-zis o întrebare adresată guvernului.

Credem că în chestiunea atît de însemnată a tratativelor cu reprezentanții Societății Națiunilor ,

d. președinte al Consiliului și colaboratorii săi ne vor face , în curînd, o expunere mai amplă.

" Pînă la aceste relațiuni mai complete , am socotit că trebuie să exprim de pe acum [?!]

punctul de vedere al Partidului Liberal , pe care îl conduc, prin următoarea declarațiune :

"În chestiunea ultimelor comunicări , cu privire la ajutorul financiar ce s-a cerut de la Liga Națiunilor ,

și care au avut în presă un atît de larg răsunset ,

nu eu voi aduce guvernului învinuirea de a fi respins condițiunile de tutelă , incompatibile cu noțiunea însăși de stat independent

pe care țara noastră a cîștigat-o îndecursul veacului trecut (**aplauze vii la PNL-2**)

cu atîta trudă și prin atîtea jefre. Nimeni nu-și poate stăpîni un sentiment de legitîmă revoltă ,

văzînd că se încearcă , sub forma controlului financiar ,

revenirea la regimul de supraveghere al marilor puteri protectoare ,

instiuit de Convențiunea din Paris de la 1856. (**aplauze la PNL-2**)

" Nu cred că acest rezultat să fie în folosul Societății Națiunilor ,

în a cărei înaltă misiune de pace și de armonie politică și socială

ne-am afirmat și ne afirmăm deplina noastră încredere . "

Gh.Brătianu / 8 oct.'32

▣ **Reputația nenorocită a administrației românești .**

▣ **Jos guvernul PNȚ !**

[**LD : evident , se referă la regimul din ultimii ani**]

Dar aceste **noțiuni elementare de independență și de demnitate națională** , care nu pot fi contrazise decît de glasul izolat al vreunui inconștient, **nu trebuie să ne ascundă**

realitatea tot atît de gravă a răspunderilor interne.S-a vorbit de

< pecetluirea drept în frunte a **incapacității și neonestității presupuse , ale oricărui guvern român . >**

" Refuzăm să credem că acesta ar fi înțelesul răspunsului de la Geneva.Dar se pune o altă întrebare :

am făcut tot ceea ce trebuia pentru a înlătura suspiciunea pe care au întîmpinat-o reprezentanții noștri ?

Credem că reprezentanții aceștia n-au fost cei mai indicați (**aplauze la PNL-2**) pentru a risipi

atmosfera defavorabilă pe care împrejurările din urmă au creat-o țării.

Și nu ne facem iluzia că cercurile străine nu sunt informate asupra celor ce se dezbat zilnic la București , în Parlament

și în presă. Aceasta este înțîia concluzie.

"**Delegații guvernului** au spus, însă, problema modificării regimului de plată al datoriilor externe ,

care apasă cu o zdrobitoare greutate asupra bugetului nostru de săcie. Spre a obține însă această ușurare indispensabilă,

trebuie făcută dovada că s-au folosit pînă la istovire **mijloacele proprii de îndreptare a greutăților financiare**.

[.....] Sau ne închipuim că **votarea legii controlului averilor** ajunge să puie capăt **reputației nenorocite**

pe care cîțiva ani de jaf , de risipă și de nepricepere au creat-o **administrației noastre ?**

" Este evident că agitațiile care încurajează defetismul fiscal [**Conversiunea !**] sau care sporesc îndoiala

asupra stabilității monetare , nu contribuie să limpezească situația României , din p.d.v.economic financiar.

Dar aceasta nu este singura cauză a greutăților pe care le întîmpinăm.

Restabilirea încrederii distruse nu poate fi înfăptuită decît prin măsuri hotărîte de economie , de reorganizare fiscală,

de sanțiuni, cari trebuie să precedeze și să pregătească aranjamentele necesare cu străinătatea (**aplauze la PNL-2**)

Ne trebuie la cîrma țării **un guvern unitar în convingeri și în metode** , cu o **autoritate deplină**,
cu alt reazim decît o **solidaritate de partid prea șubredă** , ca să-i ascundă **dezbinările de fiecare clipă** ,
pentru a găsi **leac sigur dificultăților** în care ne zbatem și care ne readuc
la vremurile cele mai grele ale dezvoltării României moderne ! " (**aplauze la PNL-2**)
Gh.Brătianu / 8 oct.'32

39.b) M.Stelescu (G arda de fier),discurs la Legea pierderii și dobândirii
cetățeniei române, 8 oct.'32

(DAD, MO 47, 8 oct.'32, p 1897- 1898)

[**Argumente xenofobe prin invocarea ideologiei fasciste și hitleriste**
Vezi context la fișier Garda de fier ...]

- **M.Stelescu** : De ce acuzați dvs pe cei ce au idei noi în această țară ?

Când se clamează sus și tare revizuirea tratatelor de către alte țări , nu năvălește
nimeni asupra lor ;

Când se clamează su și tare , atitudinea hotărâtă și războinică a Italiei , nu se supără
nimeni ;

"Aceste țări însă au tăria , au curajul de aprivi viitorul, și , după cum spune Oriani :
viitorul va fi al celor care nu se tem de el ."

"Dlor deputați , **dvs vă temeți de acest viitor [...]** Așa de redus este la dvs. principiul
acesta

de înaltă privire a viitorului peste hotare !"

"Dlor deputați, **noi trebuie să ne încadrăm în idei largi , în idei mari, să intrăm în**
concertul european ,

în concertul omenirii , **dar de dragul unor principii umanitariste** - nu umane , vă rog să
faceți aici deosebirea -

de dragul unei Europe sau a unei lumi noi, nu o să ne pierdem noi neamul ,
admitând ca în mijlocul nostru să intre alții și să ne subjuge !

Urmărirea acestei concepții și **abolirea acestui servilism de temere orientală ,**
trebuie de astăzi înainte **să anime politica noastră națională și politica noastră**
externă ! "

M.Stelescu / 8 oct.'32

40) Al Vaida-Voevod , declarație de presă , 11 oct.'32

("Dimineața " , 12 oct.'32)

//Titulescu // Experții străini // tratativele cu Sovietele //

/ De la formarea guvernului, adică de 6 luni, **Vaida a insistat** prin toate mijloacele de
comunicație - telefon, telegraf,

mesageri - **ca Titulescu să intre în guvern, titular la la Ministerul de Externe.**

De 6 luni , **Titulescu refuza mereu.**

< **Doresc ca d.Titulescu să vie alături de noi, să primească răspunderea**
acțiunii sale .

Declar din nou, în fața dvs., că **nu mă simt mai puțin răspunzător decît d-sa și**
decît toți aceia

care întrețin un post mai mic sau mai mare. [...] Eu mă jefesc în aceste
momente în postul ce-l ocup.

Sunt gata să mă jertfesc pînă la sinucidere .Dar **să vie și alții să**
împărtășească răspunderea cu mine. >

Insistența cu care a vorbit d.Vaida - necesitatea ca d.Titulescu **să-și ia efectiv**
răspunderea unei politici externe,

pe care se mîrginea , pînă acum, s-o sugereze - dădea de gîndit.

Titulescu - spune Vaida - **cere și insistă** să i se comunice prin telefon ,

care e atitudinea guvernului în **tratative de cea mai mare importanțe și ținute**
în cel mai strict secret ;

Titulescu - refuză timp de 2 zile să primească un ministru plenipotențiar al
țării , trimis în mod special

de primul ministru **să-i dea explicații și să-i comunice un mesaj secret ;**

Titulescu polemizează cu guvernul său prin presa străină , într-o problemă în care orice indiscreție

poate prejudicia interesele vitale naționale ;

Titulescu periclitează , prin abținerea sa , însăși **reprezentarea României în tratative**

de cea mai mare importanță - cu sovietele și cu experții străini - ceea ce a obligat guvernul

să improvizeze o delegație , cu dnii Madgearu și Lugosianu , în preziua tratativelor.

Declarațiile lui Vaida mai aduceau **două precizări interesante :**

1.) Experții străini au fost chemați în urma **categoriceii dorințe a lui Titulescu** ;
2.) Tratativele cu Sovietele au ajuns la un punct mort **și din cauza polemicii deschise de Titulescu** , prin declarațiile făcute la " Reuter "

< În ce privește tratativele cu Rusia, se va proceda la reluarea lor , după ce acest cutremur de pământ va fi trecut și vom vedea în ce stadiu ne aflăm.

Nu mă îndoiesc că, în momentul cînd d. Titulescu va primi externele , folosind neîntrecutul d-sale talent

și marea d-sale dibăcie , **să ștergă eventualele efecte ale interviewului**

,

fie în ce privește pe aliații noștri , fie în ce privește pe alții . >

Acești "alții" sunt delegații sovietici cari, după publicarea declarațiilor lui Titulescu , s-au întrebat dacă guvernul român are deplina autoritate și independență de a targa semnarea unui asemenea tratat.

Al.Vaida-Voevod / 11 oct.'32

41) Litvinov , Comunicat Tass , (Paris) : tratativele româno-sovietice , 18 oct.'32

("Viitorul " an 24, nr. 7418, 18 oct.'32)

/ Înainte de tratativele de la Riga, guvernul român a pus condiții. Se avea în vedere , în primul rînd,

chestiunea Basarabiei, și alte chestiuni cari trebuiau astfel să rămîna deschise după încheierea pactului.

/ La Riga , divergențele s-au manifestat asupra a două puncte :

reprezentantul României a protestat categoric împotriva menționării,

în introducere sau în altă parte a pactului,

a constatării că chestiunile litigioase au fost lăsate la o parte și că

propunerile își păstrază pozițiile lor față de aceste chestiuni. "

Propunerile sovietice , angajîndu-se să nu recurgă în nici un caz la violență pentru rezolvarea chestiunilor litigioase ,

dădeau României garanție deplină în privința Basarabiei.

Dar atitudinea guvernanților români a stabilit că aveau interes mai mult

să obțină de la URSS recunoașterea ocupației Basarabiei ,

decît semnarea pactului de neagresiune.

/ Conversațiile fiind întrerupte, U-S.a propus noi formule și a acceptat unele texte de compromis,

propuse de mediatori, pe care însă România le-a respins.

Este inexact că tratativele au fost reluate între d.Titulescu și mine la Geneva , în iulie [1932]

S-au făcut totuși noi propuneri de către un stat aliat cu România[Polonia] , care punea din nou în chestiune punctele asupra cărora se realizase o înțelegere la Roma.

Conversațiunile au fost reluate la Geneva între d.Cădere și mine,

și eram aproape să ajungem la un acord , dar propunerile sale n-au fost acceptate la București .

/ Dezavuarea sistematică a reprezentanților săi sau a reprezentanților aliaților săi, de către guvernul român,

dovedește prezența unor influențe contrarii , care se luptă între ele în România.

Este permis să se spună de aceea întrebarea dacă România dorește sincer semnarea pactului de neagresiune ,

pe care **guvernul Uniunii Sovietice continuă să-l dorească sincer. "**
/ **Tratatul trebuie să continue** pe baza textelor deja stabilite .
Litvinov / 16 oct.'32

42.) **Sedința CC al PNL .Declarațiile lui IG Duca și C.I.C. Brătianu.**

Motiunea (Gh.Tătărescu), 16 oct.'32
/ Răsturnarea guvernului Vaida / Program de salvare a țării /// Cooptări în CC și
Delegația permanentă /
(BCS, fond Saint - Georges, pachet XVIII, dosar 2 ;
"Viitorul " , an 24, 18 oct.'32 ; "Dimineața " , 18 oct.'32) [.....]

Duca /

"Regimul celor patru guverne "

Cînd țara așteaptă cu însetare o primenire administrativă , **s-au redat** , cu călcarea
tuturor dispozițiilor legale,
consiliile comunale și județene , compromise sub trecuta guvernare național-țărănistă,
și înfierate de întreaga opinie publică .
Cînd țara suferă mai mult decît oricînd, de o criză de autoritate, ea este osîndită să
trăiască
cu un **Parlament** care abea, și în chip suspect , a putut întruni 40 % din sufragiile
corpului electoral și ,
sub oblăduirea unui guvern în care sunt atîtea **tendințe opuse** , încît s-a putut cu drept
cuvînt spune ,
pîna și în străinătate , că România se bucură de privilegiul unic de a avea , **deodată,**
patru guverne :
al dlui Vaida, al dlui Mihalache, al dlui Titulescu și al d-lui Maniu " (aplauze)
Duca /

"În politica externă "

" Cît despre **politica externă** , cele ce se petrec depășesc ori ce închipuire (aplauze)
Refuz și astăzi să discut controversale ce s-au ivit în jurul **pactului de neagresiune**
cu Sovietele și
în jurul **colaborării tehnice cu Societatea Națiunilor**.
În ce privește **pactul cu Rusia Sovietică** , atîta timp **cît negocierile sunt în curs**, nu
vreau să contribuie cu nimic
la îngreunarea unei situații care a fost îndeajuns îngreunată prin manifestațiuni, prin
polemici,
prin comunicate și prin desmințiri . (aplauze)
În ceea ce privește **colaborarea financiară cu Societatea Națiunilor**, concepțiile
tradiționale ale partidului nostru
sunt cunoscute .Pîna în ceasul de față, nu ne-a fost îngăduit decît, pe de o parte ,
să constatăm că
ceea ce s-a trîmbițat într-o zi drept un mare succes , a devenit **a doua zi o**
umilintă națională ,
pe care însăși **guvernul Vaida refuza să o accepte**,
iar pe de altă parte , să înregistrăm în domeniul internațional încă un penibil subiect
de publice și reciproce învinuiri
între guvernul de la București și plenipotențiarilor de la Geneva . (aplauze)
Duca /

▫ O situație paradoxală în fața lumii

" Europa asistă uluită la această **situație paradoxală și fără precedent : un președinte**
de consiliu [Vaida]
care oferă departamentul afacerilor străine unui ministru [Titulescu] de care s-a despărțit
în ajun fiindcă erau în dezacord asupra unei mari probleme de politică externă , și **un**
ministru [Titulescu] care primește să ia portofoliul externelor
fără să știe dacă împărtășește sau nu vederile cu guvernul [Vaida] , cu care a acceptat

să colaboreze . (aplauze)

Că logica unei atari situații scapă posibilităților de înțelegere ale opiniei publice românești, nu e de mirare.

Dar ceea ce este mai trist este că aliații noștri nu vor pricepe cum este cu puțință ca într-o țară să se petreacă anumite lucruri.

SIMȚUL NOSTRU DE **MÎNDRIE NAȚIONALĂ** SE RIDICĂ CU ENERGIE ÎMPOTRIVA **ODIULUI NEMERITAT** PE CARE ÎNCAPACITATEA UNUI GUVERN TRECĂTOR ÎL ARUNCĂ ASTĂZI **ASUPRA UNEI ȚĂRI** CARE ÎN TRECUTUL EI, **A ȘTIUT SĂ APERE CU PRICEPERE ȘI CU DEMNITATE** INTERESELE EI INTERNAȚIONALE . (**ovațiuni**)

"Bineînțeles că un asemenea guvern este definitiv osîndit .

Aripa morții s-a întins peste el și prelungirea agoniei nu poate fi decît o primejdie . " (aplauze)

Duca / 16 oct.'32

43.) Titulescu la București -Sinaia // șed. Biroului PNȚ / 16 sept.'32

// la aniversarea MSR Carol II . Sinaia // , 17 oct.'32

Sedința Biroului PNȚ. Declarație: **Iuliu Maniu** .16 oct.'32

("Dimineața " , 18 oct.'32 ; "Viitorul " 18 oct.'32 - corespondențe de la trimiși speciali)

Dimineața : "Azi se va hotărî soarta guvernului ?" "Vaida din nou la Rege "

Viitorul : "Astăzi se va produce demisia guvernului" "Retragerea în opoziție a PNȚ "

[LD : este f. greu să faci "istorie" din... ziare .De aceea am ales relatări paralele .În fond, nu urmăresc decît

reflectarea caracterelor, tensiunea momentului, pertractările , intrigile, speranțele unora și altora ...

.... totul fiind agățat de ... capriciile unui Rege - "factorul constituțional " - despre care nu se spune mai nimic.]

A. " Dimineața " /

▫ Sinaia., 16. Biroul PNȚ

S-a întrunit la ora 15,30 în apartamentul lui Iuliu Maniu , Au luat parte membrii Biroului și președinții celor două camere , pentru a discuta divergențele ivite între Vaida și Mihalache .

[.....]S-a precizat că "chestiunea Titulescu " nu este în căderea Biroului , rămînînd să fie rezolvată între Titulescu -Vaida și "factorul constituțional "

B."Viitorul " /

▫ Audiența d-lui Vaida la Suveran

Sinaia, 17 oct. A fost fixată pentru azi , la ora 5 d.a. [LD : după ceremoniile aniversării]

Această audiență va fi hotărîtoare nu numai pentru soarta guvernului dar și pentru soarta întregului regim național-țărănist. După cum se știe, biroul partidului național țărănist , care a avut o ședință foarte laborioasă timp de 5 ore , și care a continuat apoi de la 10 pînă la 2 noaptea , n-a dat nici un rezultat. Bilanțul ei e precis :

d.Mihalache este intratabil și consideră că concepția d-lui Titulescu este singura posibilă

pentru politica externă a României .

De acord cu d-sa este și d.Madgearu, care a văzut pe d.Titulescu

și l-a anunțat din nou că este solidar cu d-sa .

Toate încercările d-lui Maniu de a găsi un modus vivendi , au fost infructuoase ;

după ce Mihalache a vorbit cu Titulescu , Maniu i-a declarat că este perfect solidar cu el.

Totodată, toți au insistat pe lîngă Maniu să preia guvernarea,

dar el este , la acest capitol, intratabil.

Vaida va expune imposibilitatea colaborării cu Titulescu ; va obține el lichidarea problemei în favoarea sa ?

Dacă da, cîțiva membri din cabinet (Mihalache, Madgearu , Mirto , Călinescu, Petre Andrei, Ghelmegeanu)
, se vor desolidariza de el ?

Dacă nu, Titulescu (care se pare că are și aprobarea Suveranului) ...
va intra în guvern ... și atunci Vaida va demisiona [.....]

▫ **Aniversarea Regelui Carol , Vezi fișier Monarhie , 17 oct.'32**

(" Viitorul " , an 24, nr.7418, 18 oct.'32)

/ **La Sinaia** (ora 11,30) s-a oficiat **la mănăstire un te-deum**.

/ **Membrii Curții Regale** s-au dus **la castelul Peleş** , spre a prezenta felicitări MSR.
Au luat loc în holul mare al castelului ; alături, în salonașul maur, erau **membrii guvernului** ;

în alt salon, **Titulescu și Maniu**.

/ **MSR** a coborît în hol cu **MSElisabeta** , a Greciei.

Apoi a trecut în "salonul maur", unde se aflau miniștrii.

/ **Vaida** a ținut un toast ; Regele a mulțumit pentru urări și a strîns mîna membrilor guvernului.

/ Apoi a mers în salonașul unde era **Maniu și Titulescu** ,care l-au felicitat .S-a întreținut cu ei .

Dejunul .

/ Toți invitații au trecut în "sala armelor ", unde s-a ținut dejunul.

MSR a avut, la dreapta pe **Vaida** iar la stînga pe **Maniu** .

În față, marele **Voevod Mihai**, încadrat de **Regina Greciei** și **Titulescu**.

/ La șampanie, **Vaida** a ținut un mic toast.

/ Cafelele s-au servit în hol.Regele s-a întreținut cu **Maniu, Titulescu , Mihalache , Vaida .**

Titulescu / 16- 17 oct.'32
